

Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
voor de
Betonproductenindustrie

---

colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Betonproductenindustrie

Postadres
Postbus 1044, 2280 CA Rijswijk

administrateur
Appel Pensioenuitvoering
Postbus 1044, 2280 CA Rijswijk
telefoon: 088 119 80 40

Datum
21 juni 2024

Versie
Definitief

Inhoud

1	Voorwoord	3
2	Karakteristieken van Bpf Beton	4
	2.1 Kenmerken pensioenregeling	4
	2.2 Profiel van de organisatie	7
	2.3 Kernegegevens	10
3	Verslag van het bestuur	11
	3.1 Bestuursbesluiten en gevoerd beleid	11
	3.2 Governance	23
	3.3 Communicatie	25
	3.4 Risicoparagraaf	27
	3.5 Beleggingen	31
	3.6 Vooruitzichten/Gebeurtenissen na balansdatum	38
	3.7 Financiële paragraaf	39
4	Raad van Toezicht	46
	4.1 Inleiding	46
	4.2 Bevindingen, oordelen en aanbevelingen	47
	4.3 Verklaring inzake goedkeuring van het bestuursverslag en de jaarrekening	51
	4.4 Reactie bestuur	51
5	Verantwoordingsorgaan	52
	5.1 Verslag verantwoordingsorgaan	52
	5.2 Oordeel	55
	5.3 Reactie bestuur	55
6	Slotwoord	56
7	Jaarrekening	57
	7.1 Balans per 31 december	58
	7.2 Kasstroomoverzicht	61
	7.3 Algemene toelichting	62
	7.4 Toelichting op de balans	70
	7.5 Toelichting op de staat van baten en lasten	87
8	Overige gegevens	92
	8.1 Bestemming van het saldo van baten en lasten	92
	8.2 Actuariële verklaring	93
	8.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	95
9	Bijlagen	106
	Bijlage 1 t/m 6 (nevenfuncties, begrippenlijst, benoemingen, externe adviseurs/uitbestedingspartijen, code pensioenfondsen en periodieke SFDR-rapportage)	

1 Voorwoord

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie (verder “Bpf Beton”). Met dit jaarverslag doet het bestuur verslag over 2023 en wordt nader inzicht gegeven in het gevoerde beleid en de financiële situatie van Bpf Beton. Het jaarverslag wordt op de website kort samengevat in een visuele vorm (infographic) met de belangrijkste onderwerpen voor onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Korte terugblik

Het bestuur van Bpf Beton zag de beleidsdekkingsgraad gedurende het boekjaar iets afnemen. De beleidsdekkingsgraad daalde van 112,4% per eind 2022 naar 111,5% per eind 2023. De actuele dekkingsgraad steeg van 108,5% naar 110,0% per 31 december 2023. Het toekennen van de toeslag van 2% per 1 januari 2024 is verwerkt in de technische voorziening per 31 december 2023 en had samen met de gedaalde rente een verlagend effect van circa 6% op de dekkingsgraad.

Er werd een positief beleggingsrendement behaald. Het rendement van de portefeuille wordt afgezet tegen een meetlat (de zogenaamde benchmark) om de resultaten te kunnen beoordelen. In 2023 bedroeg het rendement van de totale portefeuille 9,0% (in 2022: -31,96%). De benchmark bedroeg 9,1% (in 2022:-31,58%). Door dit positieve resultaat nam het vermogen toe. Doordat de rente in 2023 daalde en toeslagen werden toegekend, namen ook de verplichtingen toe. Dit alles resulteerde in een actuele dekkingsgraad van 110,0% per eind december 2023.

Het verhogen van pensioenen valt onder wettelijke bepalingen. Daarin is geregeld onder welke voorwaarden een fonds mag verhogen. De wetgever heeft de regels voor het (gedeeltelijk) verhogen van pensioenen versoepeld in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. De grens voor het verhogen van pensioenen lag op een beleidsdekkingsgraad van 110%, maar voor 2023 gold zoals ook in 2022 het verlaagde percentage van 105%. Per 1 januari 2023 werd een toeslag van 2,5% gegeven en per 1 januari 2024 werd een toeslag van 2% gegeven.

De Wet toekomst pensioenen (WTP) is in werking getreden per 1 juli 2023. Het pensioenfonds heeft tot 1 januari 2028 tijd om de nieuwe pensioenregeling in te regelen. Het bestuur en cao-partijen streven naar implementatie per 1 januari 2026. Daartoe vormde het bestuur samen met cao-partijen een projectgroep om de hoofdlijnen nader uit te werken voor de regeling voor Bpf Beton. In 2023 kwam de projectgroep diverse keren bijeen. Gedurende het jaar vonden ook diverse gezamenlijke bijeenkomsten plaats met het voltallige bestuur, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en cao-partijen. In deze bijeenkomsten werd de voortgang van het project besproken. Verwacht wordt dat cao-partijen medio 2024 het transitieplan bij het fonds indienen.

Vaststelling jaarverslag

Het bestuur heeft het jaarverslag 2023 besproken in de bestuursvergadering van 14 juni 2024. Het jaarverslag en de daarbij behorende verslagstaten voor DNB zijn vastgesteld op 21 juni 2024. Het bestuur bedankt iedereen die zich op betrokken en deskundige wijze heeft ingezet voor Bpf Beton.

**Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie
Amsterdam, 21 juni 2024**

De heer G.W. van der Peijl (voorzitter)

De heer D.P. Slob (secretaris)

2 Karakteristieken van Bpf Beton

2.1 Kenmerken pensioenregeling

Soort pensioenregeling

De regeling van Bpf Beton is een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een geïndexeerde middelloonregeling. Elk jaar bouwt de deelnemer een stukje van zijn pensioen op, gebaseerd op de pensioengrondslag in dat jaar. De pensioenuitkering beoogt een afspiegeling te zijn van het gemiddelde verdiende salaris tijdens de deelname aan de regeling. Door middel van een toeslagenbeleid wordt ernaar gestreefd het reeds opgebouwde pensioen zijn waarde te laten behouden.

Bpf Beton kent nog twee regelingen. De “standaardregeling” die voor iedereen geldt aan wie niet vóór 1 januari 2006 premievrije deelneming was toegekend op basis van de (oude) WAO-uitkering. De regeling die voor deze laatste groep geldt (137 personen per 31-12-2023) is de tweede regeling.

Verplichtstelling

Deelname in Bpf Beton is verplicht voor werknemers in dienst van een werkgever in de Betonproductenindustrie, zoals is vastgelegd in de verplichtstelling. De verplichtstelling is terug te vinden op de website van Bpf Beton (betonpensioen.nl/werkgevers/documenten/).

Minimum toetredingsleeftijd

De minimum toetredingsleeftijd is 21 jaar. Per 1 januari 2024 is de minimum toetredingsleeftijd verlaagd naar 18 jaar.

Pensioenrichtleeftijd

Het ouderdomspensioen gaat in op de leeftijd van 68 jaar. De ingangsdatum kan echter worden vervroegd of worden uitgesteld. In de praktijk laten veel deelnemers de ingangsdatum van het pensioen samenvallen met de AOW-gerechtigde leeftijd.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen op opbouwbasis bedraagt maximaal 70% van het op te bouwen ouderdomspensioen.

Franchise

De franchise is het deel van het pensioengevend loon waarover geen pensioenpremie wordt betaald en ook geen opbouw plaatsvindt. Reden hiervoor is dat de deelnemer naast het pensioen ook een AOW-uitkering krijgt.

Pensioengevend loon

Onder loon in de zin van de pensioenregeling wordt het vaste jaarsalaris verstaan inclusief de vakantietoeslag en de eindejaarsuitkering.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag is het gedeelte van het loon dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer alsmede de berekening van de premie. De pensioengrondslag wordt verkregen door het pensioengevend loon te verminderen met de franchise.

Kenmerken van de pensioenregeling

De standaardregeling geldt voor deelnemers die geboren zijn op of ná 1 januari 1950. Dit betreft een middelloonregeling met een voorwaardelijke toeslagverlening. Voor 2023 is het opbouwpercentage vastgesteld op 1,644% van de pensioengrondslag. De maximumpensioengrondslag bedroeg in 2023 € 50.634,-, de franchise € 16.322,- en het maximumjaarsalaris € 66.956,-.

Voor deelnemers die vóór 1 januari 2006 in verband met een WAO-uitkering reeds premievrije deelneming was toegekend, geldt in 2023 een opbouwpercentage van 1,644%.

De pensioenen worden gefinancierd door het heffen van een premie waaraan zowel de werkgever als de werknemer een bijdrage levert. In 2023 bedroeg de premie 30,3% van de pensioengrondslag. Hiervan kon maximaal 1/3 (= 10,1%) ten laste van de werknemer worden gebracht.

De zuiver kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie (in bedragen x € 1.000)

De zuiver kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2023	2022
Zuiver kostendekkende premie	48.096	70.651
Gedempte kostendekkende premie	54.618	51.365
Feitelijke premie	54.481	54.684

De zuiver kostendekkende premie 2023 is gebaseerd op de markttrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2022 gepubliceerd door DNB). De samenstelling van de zuiver kostendekkende premie is als volgt:

	2023	2022
Nominaal pensioeninkoop op marktwaarde	39.489	59.319
Opslag voor uitvoeringskosten	2.249	1.841
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	6.358	9.491
	48.096	70.651

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2023	2022
Nominaal pensioeninkoop op marktwaarde	31.370	29.475
Opslag voor uitvoeringskosten	2.249	1.841
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	5.051	4.716
Actuarieel benodigde premie voor voorwaardelijke onderdelen	15.948	15.333
	54.618	51.365

De samenstelling van de feitelijke premie (exclusief premie oude jaren) is als volgt:

	2023	2022
Actuarieel benodigde koopsom	31.370	29.475
Opslag voor uitvoeringskosten	2.249	1.841
Solvabiliteitsopslag	5.051	4.716
Voorwaardelijke onderdelen *	15.948	15.333
Opslag feitelijke premie **	-137	3.319
	54.481	54.684

* Gezien het aanhouden van de methodiek van verwacht rendement (5 jaar) is er in de premie een indexatiecomponent verankerd. Dit is onderdeel van de methodiek bij een premie op basis van verwacht rendement.

** De feitelijke premie 2023 (54.481) was ex-post lager dan de gedempte kostendeekkende premie 2023 (54.593). Er is ex-post (achteraf bepaald) sprake van een negatieve premiemarge van 112. Ex ante (vooraf bepaald) was de premie wel kostendeekkend. Het ex-post niet meer kostendeekkend zijn van de premie is een gevolg van (onvoorziene) realisaties gedurende het boekjaar. Zo zorgt onder andere de implementatie van WTP voor een toename van de kosten. Het gaat in dit boekjaar om een bedrag van circa € 260 duizend (zie paragraaf 3.7.2 - kosten uitvoering pensioenregeling op pagina 39 voor de toelichting op de kosten). De feitelijke premie 2023 is daarmee naar het oordeel van de certificerend actuaaris kostendeekkend.

Het fonds hanteert een financieringsbeleid dat uitgaat van een gedempte premie. De gedempte premie wordt geacht kostendeekkend te zijn. De gedempte premie wordt analoog aan de kostendeekkende premie berekend. De gedempte kostendeekkende premie is berekend op basis van een verwacht rendement. De gehanteerde rendementscurve is gebaseerd op de maximaal toegestane parameters, waarbij de gehele curve met 0,1%-punt wordt verlaagd uit het oogpunt van evenwichtige belangenafweging.

Excedentregeling

Werkgevers kunnen werknemers de mogelijkheid bieden om over het salaris dat boven het maximumsalaris van € 66.956,- (2023) ligt ook pensioen op te bouwen. Hiervoor kan de werkgever een excedent-contract aangaan met Bpf Beton. Per 31 december 2023 zijn er 7 werkgevers (in 2022: 6) die een excedentregeling bij Bpf Beton hebben. Het aantal deelnemers is 18 (2022: 21). Het pensioenfonds heeft aangekondigd met de ingang van het nieuwe pensioenstelsel de excedentregeling te beëindigen.

Uitvoeringsreglement

De afspraken over de uitvoering van de pensioenovereenkomst die van belang zijn voor de aangesloten werkgever(s) zijn vastgelegd in het uitvoeringsreglement zoals bedoeld in artikel 23 lid 2 sub b en artikel 25 van de Pensioenwet. Het uitvoeringsreglement is opgenomen als bijlage bij de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) en gepubliceerd onder downloads op de website van Bpf Beton.

2.2 Profiel van de organisatie

Bpf Beton, statutair gevestigd te Amsterdam, is opgericht op 28 juni 1957. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199582. Bpf Beton is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Doelstelling van Bpf Beton is, overeenkomstig de bepalingen van de statuten en de pensioenreglementen, de (gewezen) deelnemers en hun nabestaanden te beschermen tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en overlijden.

2.2.1. Bestuur

Het bestuur heeft een paritair plus model. Tegen de achtergrond van de invoering van het nieuwe pensioencontract en een adequate opvolgingsplanning is besloten tot tijdelijke uitbreiding van het bestuur tot 10 personen in plaats van 8. Als werknemersvertegenwoordigers worden drie leden voorgedragen door vakorganisaties en één namens gepensioneerden. Werkgevers dragen vier leden voor. Er zijn twee onafhankelijke bestuursleden op het gebied van vermogensbeheer/balansmanagement en risicomangement. Uit de bestuursleden namens werknemers- en werkgevers is een voorzitter en secretaris gekozen. Deze vormen samen het dagelijks bestuur.

Het bestuur bepaalt het beleid van Bpf Beton en draagt zorg voor de handhaving en uitvoering van de statuten en pensioenreglementen. Dit gebeurt door een evenwichtige en zorgvuldige afweging van alle belangen. Het bestuur wordt bij het maken van beleid ondersteund door adviezen en rapportages, gegeven of opgesteld door of in samenspraak met externe deskundigen. Het bestuur zorgt dat de uitvoering voldoet aan de gestelde eisen van de externe toezichthouders, te weten DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) inclusief de code pensioenfondsen.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2023 is als volgt:

Leden werkgevers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Annemiek Houtman	Bestuurslid	BFBN	Vrouw	57
Govert van der Peijl	Voorzitter	BFBN	Man	60
Pieter Verhoog	Bestuurslid	BFBN	Man	58

Leden werknemers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Gert-Jan Seffinga	Bestuurslid	CNV Vakmensen	Man	54
Morris de Jong	Bestuurslid	FNV	Man	30

Leden pensioengerechtigden	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Dick Slob	Secretaris	ANBO	Man	68

Onafhankelijk deskundigen	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Stef Borghouts	Bestuurslid	n.v.t.	Man	64
Hans Kempen	Bestuurslid	n.v.t.	Man	55

Per 31 december 2023 is er sprake van 2 openstaande vacatures.

(Her)benoemingen bestuursleden in 2023:

- Gert-Jan Seffinga werd door CNV Vakmensen voorgedragen als opvolger van Henk Wuijten, die per november 2022 aftrad. In december 2022 werd de voorgenomen benoeming van Gert Jan Seffinga in de functie van algemeen bestuurder van Bpf Beton aan DNB voorgelegd. DNB stemde in januari 2023 hiermee in.
- Pieter Verhoog werd door de BFBN eind januari 2023 voorgedragen als opvolger van Fred Doeve, die per juli 2022 aftrad. In juli 2023 werd de voorgenomen benoeming van Pieter Verhoog in de functie van algemeen bestuurder van Bpf Beton aan DNB voorgelegd. DNB stemde in augustus 2023 hiermee in.

- De door de BFBN voorgedragen aspirant bestuurslid, welke als toehoorder in de bestuursvergaderingen en commissievergaderingen meedraaide, heeft medio 2023 besloten af te zien van de functie als (aspirant-)bestuurder.

De nevenfuncties van de bestuursleden zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2.2. Bestuurlijke commissies en werkgroepen

Het commissiestructuur voor Bpf Beton is als volgt vormgegeven.

Naam	Korte omschrijving
Beleggingsadviescommissie (BAC)	Ondersteunt het bestuur op het gebied van vermogensbeheer en balansmanagement.
Commissie Integraal Risicomanagement (IRM Cie)	Ondersteunt het bestuur op het gebied van integraal risicomanagement.
Dagelijks bestuur	Afstemming tussen voorzitter, secretaris en bestuursadvies over de agenda van bestuursvergaderingen. Maar ook afstemming met voorzitters van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.
Jaarwerkcommissie	De commissie bereidt het jaarverslag voor ter vaststelling in de bestuursvergadering.
Pensioen- en communicatiecommissie (PCC)	Afstemmen van operationele zaken in de uitvoering van de administratie door de pensioenuitvoeringsorganisatie. En het afstemmen van communicatie-uitingen, zoals berichten op de website of de nieuwsbrief aan werkgevers en deelnemers.

De taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement. Daarnaast zijn de bestuursleden vertegenwoordigd in diverse werkgroepen en andere gremia. Het complete overzicht is opgenomen in bijlage 3.

2.2.3. Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn vastgelegd in het reglement raad van toezicht.

De samenstelling van de raad van toezicht per 31 december 2023 is als volgt:

Leden	Functie	Geslacht	Leeftijd
Sako Zeverijn	Voorzitter	Man	66
Lucie Duijnste	Lid	Vrouw	61
Jac Kragt	Lid	Man	56

Gedurende 2023 waren er geen wijzigingen in de samenstelling van de raad van toezicht

Het oordeel van de raad van toezicht over het verslagjaar 2023 en de reactie van het bestuur hierop is opgenomen onder hoofdstuk 4. De nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2.4. Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over de beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht. De taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in het reglement verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit drie leden die de werknemers vertegenwoordigen, drie leden die de pensioengerechtigden vertegenwoordigen en één lid dat de werkgevers vertegenwoordigt.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan per 31 december 2023 is als volgt:

Leden werknemers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Arend van de Burg	Lid	CNV Vakmensen	Man	62
Jacques Beerens	Lid	FNV	Man	64
Job Basting	Lid	FNV	Man	27

Leden pensioengerechtigden	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Jan van Mulligen	Lid	PCOB	Man	80
Wim van der Linden	Voorzitter	ANBO	Man	71
Wout Pieterse	Lid	-	Man	72

Lid werkgevers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Anton Rijkers	Plv. voorzitter	BFBN	Man	59

Gedurende 2023 waren er geen wijzigingen in de samenstelling van het verantwoordingsorgaan.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het verslagjaar 2023 en de reactie van het bestuur hierop is opgenomen onder hoofdstuk 5. De nevenfuncties van de leden van het verantwoordingsorgaan zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2.5. Externe partijen

Het bestuur heeft verschillende werkzaamheden uitbesteed aan externe partijen. Het complete overzicht met de omschrijving en de deelnemers is opgenomen in bijlage 4.

2.3 Kerngegevens

	2023	2022	2021	2020	2019
Aangesloten ondernemingen	307	297	270	274	277
Actieve deelnemers	7.108	7.252	7.215	7.072	7.031
Waarvan arbeidsongeschikten	357	355	341	314	370
Pensioengerechtigden	8.288	8.116	8.009	8.111	7.846
Gewezen deelnemers	13.529	13.524	15.138	16.009	16.405
Premies en uitkeringen (x € 1.000)					
Periodieke premies	54.481	54.684	48.299	41.728	38.428
Pensioenuitkeringen excl. afkoop gering bedrag	20.018	18.237	17.144	15.931	14.860
Beleggingen (x € 1.000)					
Beleggingen	1.241.999	1.115.627	1.438.956	1.400.161	1.205.177
Beleggingsresultaten	92.196	- 456.890	15.755	172.781	193.129
Performance	9,04%	-31,96%	1,27%	14,65%	19,39%
Benchmark	9,14%	-31,58%	0,75%	13,82%	19,16%
Outperformance	-0,09%	-0,55%	0,52%	0,73%	0,20%
Z-score	-0,30	-0,38	0,36	0,59	0,14
Performancetoets (nieuwe stijl – minimaal 0)	0,18	0,21	1,74	1,57	1,39
Reserves en voorziening (x € 1.000)					
Vermogen (reserves en technische voorziening)	1.113.853	990.138	1.422.430	1.376.259	1.180.206
Voorziening pensioenverplichtingen	1.012.135	912.524	1.247.961	1.308.236	1.144.313
Solvabiliteitsreserve	158.959	146.964	200.224	201.238	181.869
Algemene reserve	-57.241	-69.350	-25.755	-133.215	-145.976
Aanwezige dekkingsgraad	110,0%	108,5%	114,0%	105,2%	103,1%
Beleidsdekkingsgraad	111,5%	112,4%	110,0%	98,3%	97,9%
Resultaat boekjaar (x € 1.000)	24.104	-96.855	106.446	32.130	63.624
Opbouw per jaar	1,644%	1,644%	1,644%	1,875%	1,875%
Franchise in €	16.322,-	14.802,-	14.544,-	14.300,-	14.400,-
Maximum pensioengrondslag in €	50.634,-	44.904,-	43.767,-	42.932,-	41.527,-
Premie per jaar	30,3%	31,9%	30,5%	26,6%	26,3%
-waarvan werknemersdeel maximaal	10,1%	10,6%	10,17%	8,87%	8,77%
Toeslagverlening	2,5%	2,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Korten pensioenrechten	0	0	0	0	0
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in €	193,88	163,91	156,59	159,98	159,84
Transactiekosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,08%	0,18%	0,06%	0,10%	0,08%
Vermogensbeheerkosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,42%	0,35%	0,33%	0,33%	0,33%

3 Verslag van het bestuur

3.1 Bestuursbesluiten en gevoerd beleid

3.1.1. Bestuursbesluiten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste besluiten van het bestuur kort weergegeven. Verderop in paragraaf 3.1.2 zijn besluiten ten aanzien van wijziging statuten en reglementen, beleid, communicatie, governance, risicobeheersing en beleggingsbeleid opgenomen.

Aanpassing premie- en toeslagenbeleid 2023

Gewijzigde regeling

Cao-partijen hebben de pensioenregeling per 2023 vastgesteld. De opbouw is gehandhaafd op 1,644%. De franchise is naar het wettelijke minimum verhoogd à € 16.322,- (2022: € 14.802,-).

Premiebeleid

Cao-partijen spraken af de premie in 2023 te verlagen naar 19,2% van de salarissom en het opbouwpercentage te handhaven op 1,644%. Het bestuur heeft de premie vastgesteld op 19,2% op basis van de salarissom (2022: 20,1%). Dit vertaalde zich naar een premie op basis van de pensioengrondslag van 30,3%. Dit is een daling ten opzichte van de premie in 2022 (31,9%). De bijdrage van de werknemer is vastgesteld op maximaal 10,1% (was in 2022: 10,6%), de werkgeverspremie is vastgesteld op 20,2% (was in 2022: 21,3%). Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd.

Toeslagenbeleid

Per 1 januari 2023 werden de pensioenen met 2,5% verhoogd.

In de bestuursvergadering van 24 november 2023 is de toeslagverlening per 1 januari 2024 behandeld. Het verantwoordingsorgaan berichtte het bestuur op 23 november 2023 dat zij voorstander waren van een kleine toeslagverlening. En benadrukte rekening te houden met de wens om de dekkingsgraad minimaal op 110% te houden in verband met het invaren naar de nieuwe regeling.

De versoepelde regels voor het toekennen van indexatie waren nog steeds van kracht bij besluitvorming in 2023. Het bestuur besloot in die vergadering om gebruik te maken van de versoepelde regels en per 1 januari 2024 een toeslag toe te kennen van 2%. Dit is verwerkt in de technische voorziening per 31 december 2023.

Evenwichtigheid

Verhogen van de pensioenen is in de basis goed nieuws voor werknemers, gewezen werknemers en gepensioneerden. Gepensioneerden merken dit zelfs direct aan een hogere uitkering. Maar door de pensioenen nu extra te verhogen, is er straks minder geld te verdelen bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Als beoogde transitiedatum naar de nieuwe pensioenregeling wordt hierbij 1 januari 2026 aangehouden.

Het bestuur heeft intern een gewenste dekkingsgraad vastgesteld, waarbij bij de overgang naar het nieuwe stelsel naar verwachting voldoende middelen beschikbaar zijn om het gewenste nieuwe beleid vorm te geven en indien nodig compensatie te verlenen aan bepaalde groepen deelnemers. Door nu extra toeslag te verlenen neemt de dekkingsgraad af en wordt de kans dat de dekkingsgraad op transitiedatum onder dit minimale niveau komt wat groter. Het bestuur heeft dit meegenomen in de overweging en heeft besloten dat de financiële positie zodanig is dat een toeslag van 2,0% kan worden gegeven. Na de toeslag

blijven er – naar de stand op het moment van het besluit – naar verwachting voldoende buffers over om een overgang naar het nieuwe systeem mogelijk te maken.

Generatie-effecten

Bij het verlenen van aanvullende toeslag is sprake van een verschuiving tussen generaties. De toeslag van 2,0% zorgt ervoor dat de buffers afnemen en dat er bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling minder overblijft om 'in te varen'. Om deze verschuiving te kwantificeren is er een vergelijkende berekening gemaakt tussen:

- Nu niet aanvullend indexeren en naar verwachting op 1 januari 2026 meer buffers invaren
- Nu wel aanvullend indexeren (totale toeslag 2,0%) en naar verwachting op 1 januari 2026 minder buffers invaren

Op basis van de analyse kan worden gekeken of pensioengelden nu (aanvullende toeslag) of in de toekomst (bij het invaren) anders worden (her)verdeeld over verschillende leeftijdsgroepen. Dit leidt tot het volgende plaatje:

Uit de berekening volgt dat de aanvullende toeslag nadelig is voor actieven. Zij bouwen gedurende 2024 en 2025 nog pensioen op, waardoor een uitgestelde verhoging bij het invaren voor hen beter uitpakt dan aanvullende toeslagverlening nu. Voor de jongste actieven zonder opgebouwd pensioen is dit effect het sterkste. Gepensioneerden profiteren direct van hogere uitkeringen. Aanvullende toeslag heeft voor deze groep dus uiteraard een positief effect.

De besluitvorming tot toeslagverlening is voorgelegd aan de sleutelfunctiehouder actuaariaat. Deze zag geen beletsel om de toeslagverlening toe te kennen.

Flexibiliseringsfactoren

De overlevingsgrondslagen zijn herijkt. Naar aanleiding hiervan zijn (conform het geformuleerde beleid) de flexibiliserings- en afkoopfactoren voor 2023 aangepast en in de bestuursvergadering van 25 november 2022 vastgesteld. Dit heeft effect op het uitruilen of afkopen van pensioen. In het kader van evenwichtige belangenafweging voldoet het fonds aan de wettelijke eis van actuariële neutraliteit.

Haalbaarheidstoets

Het pensioenresultaat is een uitkomst van de haalbaarheidstoets. Deze haalbaarheidstoets is voorgeschreven door wet- en regelgeving (artikel 143 PW, art 22 besluit FTK en artikelen 30 a, b en c van de Regeling Pensioenwet). Het geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Met de haalbaarheidstoets wordt vastgesteld of het gekozen beleid past bij de risicohouding en ambitie.

Uit oogpunt van transparantie vermelden wij hier de voor het onderdeel pensioenresultaat geldende cijfers.

De kwantitatieve risicohouding wordt ingevuld door de vaststelling van twee risicogrenzen: (1) het Vereist Eigen Vermogen en (2) de grenzen van de haalbaarheidstoets. In de haalbaarheidstoets wordt gekeken of het mediane pensioenresultaat en de afwijking t.a.v. het pensioenresultaat in een slechtweerscenario aan de gestelde grenzen voldoen. Onderstaande tabel toont de grenzen die zijn vastgesteld. De grenzen worden overschreden als het mediaan pensioenresultaat lager dan 80% uitkomt en als de relatieve afwijking van het slechtweerscenario meer is dan 40%.

	Risicohouding (lange termijn)	2023		2022
Toetsing – Verwacht pensioenresultaat	Ondergrens / maximale afwijking	Resultaat	Voldaan?	Resultaat
<i>Vanuit de feitelijke financiële positie</i>				
Mediaan pensioenresultaat	80%	81%	Ja	88%
Slecht weer-scenario pensioenresultaat	n.v.t.	63%		65%
Relatieve afwijking van het slecht weer-scenario t.o.v. mediaan	40%	23%	Ja	26%

De situatie is ten opzichte van vorig jaar iets slechter. De uitkomsten voldoen aan de door Bpf Beton gestelde maximale relatieve afwijking ten opzichte van de mediaan (40%) en aan de vastgestelde ondergrens voor de mediaan van het pensioenresultaat. De belangrijkste oorzaken zijn:

- de lagere startdekkingsgraad per 1 januari 2023;
- de toepassing van de gewijzigde uniforme scenario'set (Q1 2023) die door DNB is gepubliceerd, resulteert in lagere pensioenresultaten.

Uit de haalbaarheidstoets 2023 komt een pensioenresultaat voor ons fonds van 81% (2022: mediaan 88%). Dit percentage geeft aan in hoeverre ons fonds naar verwachting in staat is om de pensioenen te verhogen met de algemene prijsstijgingen (over een periode van 60 jaar).

De uitkomst van de haalbaarheidstoets 2023 is dat aan de gestelde grenzen in de risicohouding (hierboven vermeld) wordt voldaan.

Aanpassing premiebeleid 2024

Pensioen regeling

Cao-partijen hebben de pensioenregeling per 2024 vastgesteld. De franchise is naar het wettelijke minimum verhoogd à € 17.545,- (2023: € 16.322,-). De opbouw is verhoogd naar 1,875% (2023: 1,644%).

Premiebeleid

Bij de vaststelling van de pensioenpremie wordt gebruik gemaakt van de systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement. Dit is afgesproken voor de periode 2021-2025. Eind 2022 heeft de commissie parameters nieuwe verwachte rendementen vastgesteld voor de diverse beleggingscategorieën. Deze verwachte rendementen dienen verwerkt te worden in de vaststelling van gedempte kostendekkende premie voor 2024 en zouden tot een forse premieverhoging in 2024 leiden. De overheid heeft de mogelijkheid geboden, om de vijfjaarsperiode éénmalig open te breken en te rekenen met de actuele rentestand. Met gebruikmaking van deze tegemoetkoming was de premie op basis van de salarissom van 19,2% kostendekkend en kon de opbouw verhoogd worden naar 1,875% (dit is gelijk aan de ambitie van cao-partijen). Dit is op 30 oktober 2023 door het bestuur met cao-partijen besproken.

Cao-partijen hebben op 15 november 2023 het bestuur in kennis gesteld over de besluitvorming van cao-partijen ten aanzien van de premiestelling en regeling 2024. Cao-partijen steunden het bestuur om gebruik te maken van de mogelijkheid, die de overheid bood, om de 5-jaarsperiode éénmalig open te breken. Voor het kalenderjaar 2024 zou de premie (ongewijzigd ten opzichte van 2023) vastgesteld worden op 19,2% van de loonsom en het opbouwpercentage worden verhoogd naar 1,875%.

Op 22 november 2023 vergaderde het verantwoordingsorgaan over onder andere de premiestelling. Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies uitgebracht.

Het bestuur heeft de premie per 1 januari 2024 in de vergadering van 24 november 2023 vastgesteld. De premie is vastgesteld op 19,2% op basis van de salarissom (2023: 19,2%). Dit vertaalt zich naar een premie op basis van de pensioengrondslag van 31,3%. Dit is een stijging ten opzichte van de premie in 2022 (30,3%). De bijdrage van de werknemer is vastgesteld op maximaal 10,4% (was in 2023: 10,1%), de werkgeverspremie is vastgesteld op 20,9% (was in 2023: 20,2%).

Flexibiliseringsfactoren

Conform het geformuleerde beleid zijn de flexibiliserings- en afkoopfactoren voor 2024 aangepast en in de bestuursvergadering van 13 oktober 2023 vastgesteld. Dit heeft effect op het uitruilen of afkopen van pensioen. In het kader van evenwichtige belangenafweging voldoet het fonds aan de wettelijke eis van actuariële neutraliteit.

Overlevingsgrondslagen

In 2023 zijn er geen overlevingsgrondslagen herijkt. De grondslagen zoals vastgesteld in de bestuursvergadering van 14 oktober 2022 zijn nog steeds van kracht.

Actuariële en bedrijfstechnische nota

Het bestuur heeft haar beleid verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). De ABTN is gedurende het verslagjaar bijgewerkt. Op 24 november 2023 stelde het bestuur de ABTN vast en deze is ingediend bij DNB.

Internal Audit Jaarplan 2023 en uitgevoerde audits

Bij het opstellen van het auditplan 2023 heeft de sleutelfunctie interne audit vooraf een risicoanalyse uitgevoerd. Op basis van de observatie van documenten en in overleg met de sleutelfunctiehouder risicobeheer is geïnventariseerd wat de aandachtspunten zijn van het fonds en waar de interne audit functie haar werkzaamheden/audit op wil richten. Vervolgens is het auditplan 2023 door het bestuur besproken en vastgesteld op 17 februari 2023.

In 2023 zijn de audits 'uitbesteding aan CTI' en 'naleving van de Wet Pensioencommunicatie' uitgevoerd. De SFH IA concludeerde dat het fonds een voldoende beheerst uitbestedingsmanagementproces heeft en tevens een goed beheerst pensioencommunicatieproces. De aanbevelingen zijn overgenomen door het fonds.

Aanbevelingen accountant en certificerend actuaaris

BDO Audit & Assurance B.V. heeft het accountantsverslag opgesteld en WTW het actuariële rapport. De aanbevelingen uit het accountantsverslag en uit het actuariële rapport (over) boekjaar 2022 zijn toegelicht in de bestuursvergadering van 16 juni 2023. De hieruit voortvloeiende acties zijn opgepakt door het bestuur en grotendeels afgehandeld. In de bestuursvergadering van 15 december 2023 zijn de aanbevelingen en de status besproken.

DNB onderzoeken 2023

In 2023 zijn door DNB de volgende uitvragen bij Bpf Beton gedaan.

Uitvraag niet-financiële risico's pensioenfondsen 2023

Op 5 april 2023 ontving het fonds de uitvraag niet-financiële risico's (NFR) pensioenfondsen 2023. Dit betrof een sector brede uitvraag en bestond uit 4 vragenlijsten over governance, gedrag, cultuur en risicomanagement. Op 29 april 2023 zijn de beantwoorde vragenlijsten ingediend bij DNB.

Uitvraag WTP pensioenfondsen v3 en v4

In het boekjaar 2023 stelde DNB twee maal een uitvraag regievoering WTP beschikbaar in het Digitaal Loket Toezicht. Met deze uitvraag verkrijgt DNB inzicht in de voortgang van de voorbereiding op de transitie naar een nieuwe pensioenregeling. Deze uitvraag wordt periodiek herhaald tot aan het einde van de transitieperiode. Op 31 maart 2023 is de vragenlijst v3 ingediend en op 21 november 2023 vragenlijst v4.

Bpf Beton werkt aan de datakwaliteit, het borgen van voldoende tijd, kennis en kunde om tot goede besluitvorming te komen, de benodigde aanpassing van IT-systemen en het borgen van een adequate aansluiting tussen het pensioenbeheer en het vermogensbeheer. En dat is in lijn met de verwachtingen van DNB.

Het bestuur heeft op 19 oktober 2023 een gesprek met DNB gehad over de koppeling tussen pensioenbeheer en vermogensbeheer onder het nieuwe pensioencontract. Een terugkoppeling van dit gesprek heeft het bestuur op 15 januari 2024 ontvangen. DNB verwacht van het bestuur dat zij op dit dossier meer regie pakt. In 2024 heeft het bestuur de Werkgroep 'inrichting governance en operationele processen WTP' geformeerd en vindt er periodiek overleg plaats met een afvaardiging van het bestuur, de pensioenuitvoeringsorganisatie Appel en de vermogensbeheerder Columbia Threadneedle.

Beloningsbeleid

De beloningsstructuur is gekoppeld aan een vervangingswaarde voor een professional zoals de Pensioenfederatie in 2011 publiceerde, gebaseerd op een vaste vergoeding en gebaseerd op de governancestructuur. Het beleid is om de jaarlijkse indexatie te koppelen aan de ontwikkeling (indexatie) van de bedragen uit de wet normering topinkomens (WNT-norm) met een maximale aanpassing van jaarlijks 3%. Dit is verwerkt in het document beloningsbeleid.

Uit publicatie over de ontwikkeling van de bedragen uit de WNT-norm bleek dat er sprake was van een indexatie per 1 januari 2024 met 4,48%. Op 23 februari 2024 werd conform het beleid besloten de beloningsstructuur per 1 januari 2024 met 3% te indexeren.

De uitgekeerde beloning aan bestuurders vindt u op pagina 89 van dit verslag.

Geen bestuurlijke boete (PW)

DNB houdt, samen met de AFM, toezicht op de naleving van de Pensioenwet (PW) en alle uit de PW voortvloeiende regels. Om effectief toezicht te kunnen houden, heeft DNB de mogelijkheid om sancties op te leggen indien de PW wordt overtreden. Het gaat om de bestuurlijke boete, de last onder dwangsom en de openbare kennisgeving.

In het verslagjaar zijn aan Bpf Beton geen dwangsommen of boetes opgelegd. Eveneens zijn door DNB geen aanwijzingen gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van Bpf Beton gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Vorig jaar meldde we dat het bestuur van de AFM een normoverdragende brief heeft ontvangen. Op 3 november 2023 stuurde de AFM een herziene brief en meldde dat haar eerdere brief waarin zij een toezichtantecedent uitsprak vervalt. AFM handhaaft wel haar conclusie dat Bpf Beton niet gedetailleerd genoeg alle informatie ter onderbouwing van het toekennen van tussentijdse indexatie heeft gecommuniceerd. Maar dat leidt niet tot een toezichtantecedent.

Klokkenluidersregeling

De klokkenluidersregeling is vastgesteld in de bestuursvergadering van 30 september 2022 en is gebaseerd op het meest recente servicedocument Klokkenluidersregeling van de Pensioenfederatie. Er is geen gebruik gemaakt van de klokkenluidersregeling in het verslagjaar.

Werkgroep datakwaliteit

Volgens de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) dient Bpf Beton te kunnen aantonen dat de datakwaliteit vóór, tijdens én na transitie geborgd is. Hiervoor wordt het Kader Datakwaliteit, zoals verstrekt door de Pensioenfederatie (document 'Kader Datakwaliteit – Wet Toekomst Pensioenen', versie 11-10-2022) nauwgezet gevolgd. Met het doorlopen van de geschetste fasen en onderliggende stappen, voldoet Bpf Beton aan de wettelijke eis.

Het bestuur besloot in haar vergadering van 21 januari 2022 het project datakwaliteit neer te leggen in een aparte werkgroep. Het bestuur stelde een opdrachtformulering voor de werkgroep vast op 11 februari 2022. In 2023 is de werkgroep periodiek bijeengekomen.

De werkgroep heeft het bestaande datakwaliteitsbeleid nader uitgewerkt en tevens een correctie- en herzieningen beleid opgesteld. Ook heeft zij de kritieke data-elementen (KDE's) geïdentificeerd en beschreven. De risico-indicatoren zijn gedefinieerd vanuit profiel en kenmerken, vanuit databeheersingsnetwerk en datastromen in processen en vanuit relevante klachten en incidenten met betrekking tot datakwaliteit. Ook heeft de werkgroep deelnemersrisico-indicatoren (DRI's) beschreven en de maximaal toegestane afwijking (MTA) gedefinieerd. Er is een tijdshorizon opgesteld met betrekking tot activiteiten van de historische gegevens. Tevens zijn er generieke datakwaliteitscontroles benoemd. Een uitgebreide terugkoppeling aan het bestuur van deze opgestelde documentatie is behandeld in de bestuursvergadering van 24 november 2023.

Onderdeel van het kader datakwaliteit (WTP) is fase 5: Verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden door de externe accountant/externe IT-auditor. In de bestuursvergadering van 24 november 2023 benoemde het bestuur Mazars als de partij die deze toetsing gaat uitvoeren.

De werkgroep vervolgt in 2024 haar werkzaamheden. In het derde kwartaal 2024 zal het project zijn afgerond.

Ontwikkelingen dekkingsgraad in 2023

De dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad worden maandelijks gerapporteerd aan DNB. Bpf Beton heeft per 31 december 2023 een reservetkort. Op de website van Bpf Beton wordt maandelijks een overzicht van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad gepubliceerd. Dat overzicht wordt gebaseerd op een voorlopige berekening van de (beleids)dekkingsgraad, de technische voorziening en het vermogen. De standen per 31 december 2022 en 2023 in onderstaande tabel betreffen de definitief vastgestelde standen.

Datum	TV	Vermogen	Dekningsgraad	Beleidsdekkingsgraad
31-dec-23	1.012.135	1.113.853	110,0% *	111,5%
30-nov-23	914.499	1.031.237	112,8%	111,3%
31-okt-23	849.888	957.337	112,6%	111,3%
30-sep-23	850.678	969.785	114,0%	111,2%
31-aug-23	910.524	1.026.674	112,8%	111,0%
31-jul-23	911.661	1.033.851	113,4%	111,1%
30-jun-23	930.359	1.037.446	111,5%	111,1%
31-mei-23	919.182	1.015.915	110,5%	111,0%
30-apr-23	918.318	1.016.133	110,7%	111,5%
31-mrt-23	930.152	1.017.146	109,4%	111,8%
28-feb-23	889.698	982.590	110,4%	112,3%
31-jan-23	953.662	1.043.308	109,4%	112,3%
31-dec-22	912.524	990.138	108,5%	112,4%

* De dekkingsgraad per 31 december 2023 is afgenomen naar 110,0% (per 30 november 2023 was dit 112,8%). Deze afname wordt met name veroorzaakt door daling van de rente en de verwerking van de toeslagverlening van 2% per 1 januari 2024. Hiermee is in de technische voorziening per 31 december 2023 al rekening gehouden.

Beleidsdekkingsgraad

Conform het FTK wordt de dekkingsgraad berekend als een gemiddelde van de cijfers van de afgelopen twaalf maanden (dit noemen we de beleidsdekkingsgraad). Hiermee is een stabielere dekkingsgraad beoogd ten behoeve van alle beleidsbeslissingen, zoals toeslagverlening en kortingsmaatregelen. Volgens deze berekening bedraagt de beleidsdekkingsgraad 111,5% ultimo december 2023 (2022: 112,4%).

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledige toeslag kan verlenen op basis van de (verwachte) prijsinflatie. De reële dekkingsgraad ultimo 2023 bedraagt, 81,5% (2022: 84,9%).

Herstelplansystematiek

De financiële positie per jaareinde 2023 bepaalt of er een herstelplan moet worden opgesteld. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 voor Bpf Beton lag onder de vereiste dekkingsgraad (op basis van het FTK). Op 2 april 2024 is de update van het herstelplan aan DNB verstuurd. Concluderend: Op basis van de maximale parameters zal het fonds (naar verwachting) binnen de gestelde termijn van 10 jaar herstellen. Vanaf 2023 is er sprake van een (gedeeltelijke) toeslagverlening. Er is geen sprake van het toepassen van kortingen. Op 21 mei 2024 heeft DNB het ingediende herstelplan goedgekeurd.

Projectgroep implementatie pensioenakkoord

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer. Op 30 mei 2023 heeft de Eerste Kamer de wet aangenomen. De inwerkingtreding is 1 juli 2023. Het bestuur en cao-partijen vormden gezamenlijk een projectgroep die onder begeleiding van een projectmanager de vraagstukken en beslispunten voorbereidt.

In 2023 kwam de projectgroep 11 keer bijeen en vond er 4 keer een gezamenlijke sessie plaats met het voltallige bestuur, cao-partijen, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. In deze gezamenlijke bijeenkomsten werd de voortgang van het project besproken, de status van de wetgeving en beleidsbesluiten inzichtelijk gemaakt.

In 2023 zijn door sociale partners een aantal voorlopige besluiten bekrachtigd. Zo wordt gekozen voor een solidair contract en zullen de bestaande rechten en aanspraken worden omgezet naar de nieuwe pensioenregeling (het zogenaamde invaren). Sociale partners opteren voor een vervangingsratio van 70% van het gemiddelde (geïndexeerde) bruto inkomen, waarbij de kans dat dit kan worden gerealiseerd hoog is. Zeker tot en met de invoering blijft Bpf Beton de uitvoerder van de regeling. De doelen van het solidariteitsreserve zijn bepaald. Sociale partners zien de compensatie voor afschaffing van de doorsneesystematiek bij voorkeur gefinancierd worden uit het pensioenvermogen en niet uit de premie.

Bezwaar aantekenen tegen de voldoening van btw op aangifte ter zake transitiekosten

Het bestuur heeft in de vergadering van 7 juli 2023 besloten bezwaar aan te tekenen tegen de voldoening van btw op aangifte van de transitiekosten. Dit wordt uitgevoerd door de juridisch adviseur van Appel, Deloitte. Een dergelijke procedure is een langdurig traject, waarbij de uitkomst onzeker is,

3.1.2. Wijziging reglementen en statuten

Pensioenreglement

Het pensioenreglement is door de fondsjurist beoordeeld op de vraag of het voldoet aan de wet- en regelgeving. Deze check is over de periode vanaf 2018 tot heden uitgevoerd en waar relevant is het pensioenreglement aangepast en is bekrachtigd in de bestuursvergadering van 22 september 2023.

Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2023 op de volgende punten gewijzigd:

- De premie 2023 is in december 2022 vastgesteld. Dit is in artikel 5 verwerkt;
- In artikel 5 is eveneens toegevoegd dat het bestuur de regeling (premie en opbouw) kan handhaven als cao-partijen niet tijdig tot een besluit komen en de kostendeekkende premie lager is dan het door cao-partijen gestelde maximum;
- In artikel 17 is de paragraaf over 'de ambitie van de toeslagverlening tot 1-1-2016' geschrapt en is de ondergrens van de beleidsdekkingsgraad om volledig te kunnen indexeren geactualiseerd naar het niveau 2023.

De wijzigingen zijn verwerkt in het uitvoeringsreglement en dat is bekrachtigd in de bestuursvergadering van 16 december 2022. Het gewijzigde reglement kent een ingangsdatum van 1 januari 2023.

Op grond van artikel 32 van het uitvoeringsreglement kan het bestuur het uitvoeringsreglement aanpassen na overleg met cao-partijen. Met betrekking tot de wijziging van de premie heeft deze afstemming plaatsgevonden. De andere wijzigingen zijn eind december 2022 voorgelegd aan cao-partijen en zij stemden hiermee in.

Statuten

In de bestuursvergadering van 16 juni 2023 stelde het bestuur het voorstel tot wijziging van de statuten vast. Het betrof een tijdelijke uitbreiding van het aantal bestuurszetels (artikel 8d). De uitbreiding van het aantal zetels is voor een beperkte periode en duurt tot uiterlijk een half jaar na de implementatie van het nieuwe pensioencontract. Tijdens de jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur zal dit besproken worden. Op 24 november 2023 zijn de statuten formeel vastgelegd.

3.1.3. Beleid

Missie, visie en strategie Bpf Beton

Missie

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie heeft als missie het, als goede huisvader, uitvoeren van de pensioenregeling, zoals deze tussen sociale partners is overeengekomen. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid, dat in overeenstemming is met wet- en regelgeving en voortdurend wordt geëvalueerd. Risico's worden adequaat gemanaged; de premie, de regeling, het risico en de kosten moeten met elkaar in balans zijn.

Kernwaarden

Het bestuur heeft de volgende kernwaarden gedefinieerd:

- transparantie
- openheid
- integriteit
- deskundigheid
- klantgerichtheid

Visie

De visie van Bpf Beton is als volgt verwoord: Wij streven naar een optimaal pensioenresultaat voor de deelnemers.

Het bestuur hanteert de volgende algemene beginselen:

- Het beleggingsbeleid is afgestemd op bescherming van nominale aanspraken met een redelijke kans op toelagverlening. De uitvoering gebeurt efficiënt en tegen lage kosten.
- Pensioenopbouw kan beter in gezamenlijkheid (collectief) plaatsvinden en daarvoor is de betrokkenheid van deelnemers en draagvlak nodig.
- Het bestuur draagt zorg voor voortdurende ontwikkeling van de eigen kennis en vaardigheden.

Het pensioenfonds wordt geconfronteerd met risico's. Risicomanagement is van het grootste belang en het bestuur hanteert de volgende uitgangspunten:

- Risicobeheersing is een integraal onderdeel van de besturing en monitoring op uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds. Financiële en niet-financiële risico's worden daar waar mogelijk en wenselijk beheerst.
- Het pensioenfonds belegt en neemt beleggingsrisico in het belang van de deelnemers. Het bestuur is van mening dat beleggingsrisico op de lange termijn beloond wordt met een positief rendement ten opzichte van het risicovrije rendement. Beleggen en beleggingsrisico nemen zijn noodzakelijk om een optimaal pensioenresultaat te realiseren.
- Het pensioenfonds belegt prudent, dat wil zeggen:
  - neemt alleen risico's die het begrijpt en beheerst;
  - kiest beleggingen die kostenefficiënt zijn van opzet;
  - handelt inzichtelijk, begrijpelijk, uitlegbaar en transparant.
- In samenspraak met het verantwoordingsorgaan en cao-partners is in 2020 de risicohouding herijkt. De belangrijkste beginselen voor de risicohouding zijn intact gebleven. Daarbij is het herstel(plan) van het Bpf Beton meegewogen.

Als belangrijkste strategische risico's ziet Bpf Beton:

1. De aanhoudende lage rente en/of tegenvallende rendementen waardoor het fonds niet binnen de wettelijke termijn voldoende herstelt en de pensioenrechten en –aanspraken moet korten.
2. Risico van toenemende complexiteit pensioenregeling en het daarmee samenhangende kostenniveau, valt niet uit te leggen. Dit dreigt het draagvlak bij werkgevers en werknemers aan te tasten.
3. Ontwikkelingen in de bedrijfstak waardoor het aantal actieve deelnemers daalt en eventueel het draagvlak verdwijnt.

4. Politieke besluitvorming die van invloed is op de pensioenuitvoering, pensioenwaardering, de governance vereisten, het beleid of de regeling en die de missie van het fonds in gevaar brengt. Bijvoorbeeld de uitwerking van het Pensioenakkoord of zwaardere Co2 richtlijnen om uitstoot te beperken.

(Beleggings)Beleidsuitgangspunten

De missie en visie leiden tot een aantal beleidsuitgangspunten. Deze uitgangspunten worden vertaald in algemene beginselen van het fonds. Als afgeleide van de algemene beginselen wordt het specifieke fondsbeleid geformuleerd.

- De uitvoering gebeurt efficiënt en tegen lage kosten.
- Betrokkenheid van deelnemers is van groot belang voor het behoud van draagvlak. Goede communicatie en medezeggenschap staan hoog in het vaandel.
- Het bestuur draagt zorg voor voortdurende ontwikkeling van de eigen kennis en vaardigheden.
- Het bestuur sluit de mogelijkheden van samenwerking met andere pensioenfondsen op diverse gebieden niet uit, zolang dit de belangen van de deelnemers ten goede komt.
- Periodiek wordt een kwetsbaarheidsanalyse uitgevoerd. Daarin kijkt het fonds naar de ontwikkeling van het aantal deelnemers en werkgevers, haar sterktes en zwaktes en financiële vitaliteit.
- Over de uitvoering van de pensioenregeling vindt periodiek contact plaats met de Cao-partners.

Strategie

Het fonds streeft de missie en visie na door zorg te dragen voor een solide financieel beleid om een zo optimaal mogelijk pensioenresultaat te behalen. Het fonds wil dit bereiken door een efficiënte, kosteneffectieve en duurzame uitvoering, waarvoor draagvlak en omvang van het fonds belangrijk zijn.

Strategische doelstellingen:

1. Het zorgdragen voor een toekomstbestendige uitvoering en het genereren van een goed pensioen voor de deelnemers op basis van de pensioenregeling door sociale partners afgesproken.
2. Het nakomen van ten minste de nominale pensioentoezeggingen.
3. Het streven naar een zo optimaal mogelijk pensioenresultaat en daarbij de kans op korten zo klein mogelijk houden.
4. Het realiseren van tevredenheid van deelnemers.
5. Het kostenniveau van BPF Beton bedraagt niet meer dan de mediaan van vergelijkbare fondsen.
6. De pensioenuitvoeringsorganisatie is innovatief en beschikt over een toekomst bestendig administratiesysteem.

Bereikte doelen missie, visie en strategie

De toekomstbestendigheid van de door sociale partners afgesproken pensioenregeling blijft onderwerp van gesprek. Zowel binnen het bestuur als met sociale partners. Voor 2024 is de opbouw verhoogd van 1,644% naar de ambitie van 1,875%. Dit kwam door een tegemoetkoming van de overheid, nadat eind 2022 de commissie parameters nieuwe verwachte rendementen had vastgesteld voor de diverse beleggingscategorieën, welke tot een forse stijging van de premie zou leiden in 2024. Het bestuur besloot gebruik te maken van die tegemoetkoming. Daardoor kon de premie van 19,2% van de salarissom gehandhaafd worden en kon de opbouw verhoogd worden.

In 2021 vormde het bestuur met cao-partijen een projectgroep om het pensioenakkoord uit te werken. Deze projectgroep zal de komende jaren actief zijn. Daarbij wordt ook de financierbaarheid van de regeling tot implementatie nieuw pensioencontract meegenomen. In december 2023 bereikten cao-partijen een akkoord voor 2024. De premie draagt bij aan ontwikkeling van de dekkingsgraad. Het bestuur kon met deze aanpassingen tot de conclusie komen dat de opdracht tot uitvoering van de regeling aanvaard kon worden.

De actuele dekkingsgraad is eind 2023 hoger dan 2022. In 2023 konden we op basis van de versoepeling van de wettelijke regels opnieuw een toeslag toekennen. Naast de belangrijke toezegging van ten minste het uitkeren van het nominale pensioen is hiermee ook een deel van de toeslagambitie gerealiseerd. Er is nog wel sprake van een reservetekort.

Kostenbeheersing is een andere belangrijke doelstelling. In 2023 zijn de kosten voor uitvoering gestegen. De stijging van de pensioenbeheerkosten heeft onder andere te maken met de voorbereidingen die het fonds treft voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. In paragraaf 3.7 worden de kosten uitvoering pensioenregeling en de vermogensbeheerskosten gespecificeerd en toegelicht.

Beleggingsbeleid

Het fonds belegt op basis van een lange termijnvisie, rekening houdende met de risicohouding zoals vastgesteld. De ALM studie geldt daarbij als uitgangspunt. Deze wordt periodiek uitgevoerd. De doelstelling van het beleggingsbeleid is het solide beheren van beleggingen, zodat met de beleggingsresultaten en de premiestortingen kan worden voldaan aan de lopende en toekomstige pensioenverplichtingen en de ambitie van een stabiel premie- en toeslagbeleid, uit te voeren binnen de kaders van de Pensioenwet en beleidsregels die DNB heeft opgesteld. Het bestuur bepaalt welke risico's zij daarbij neemt, met inachtneming van de opbouw van het deelnemersbestand, de vereiste solvabiliteit en de wenselijkheid van stabiele premies. In november van ieder jaar vindt een beleggingsvergadering plaats, waarbij het beleggingsplan van dat jaar wordt geëvalueerd en het beleggingsplan voor het komende jaar wordt doorgenomen. Vervolgens vindt vaststelling van het beleggingsplan plaats aan het einde van het jaar voor het komende jaar.

Investment Beliefs

Het bestuur heeft de Investment Beliefs vastgesteld. Dit zijn negen door het bestuur geformuleerde uitgangspunten op basis waarvan het beleggingsbeleid wordt bepaald. De Investment Beliefs zijn opgenomen in de verklaring inzake de beleggingsbeginselen. De verklaring is als bijlage opgenomen in de ABTN en op de website van Bpf Beton geplaatst.

3.1.4. Uitvoering reglement en administratie

Vrijwillige aansluiting (werkgevers)

In het verslagjaar is 1 verzoek tot vrijwillige aansluiting toegekend.

Klachten en uitingen van ongenoegen

Zowel schriftelijk als telefonisch kunnen deelnemers en werkgevers terecht bij ons pensioenfonds wanneer zij ergens niet tevreden over zijn. Over ontvangen klachten wordt een rapportage door de pensioenuitvoeringsorganisatie opgesteld. In de pensioen- en communicatie commissie worden deze rapportages besproken en teruggekoppeld aan het bestuur.

In 2023 zijn er 4 klachten ontvangen, afgehandeld en geregistreerd in de klachtenrapportage. De klachten vallen in de volgende rubrieken conform de Gedragslijn: service en klantgerichtheid, behandelingsduur, informatieverstrekking en deelnemersportaal. Er zijn geen openstaande klachten per 31 december 2023.

Klachten- en geschillencommissie

In het verslagjaar is geen klacht behandeld door de klachtencommissie. In het verslagjaar zijn geen geschillen door de geschillencommissie behandeld.

In de vergadering van 16 juni 2023 stelde het bestuur de herziene klachtenregeling en geschillenregeling vast. Deze is op de website van het fonds gepubliceerd.

Dispensatie (werkgevers)

In het verslagjaar is geen verzoek om vrijstelling van de verplichte deelneming gedaan.

Gelijkwaardigheidstoets (werkgevers)

Het bestuur had ultimo 2023 aan 9 ondernemingen dispensatie van deelname aan de verplichte bedrijfstakpensioenregeling verleend ten behoeve van (een gedeelte van) de werknemers (2022: 9).

Aan de verleende vrijstelling is de voorwaarde verbonden dat de eigen pensioenregeling van de werkgever te allen tijde tenminste financieel en actuariael gelijkwaardig is aan de bedrijfstakpensioenregeling. In 2023 zijn de gedispenseerde werkgevers aangeschreven om de gelijkwaardigheid aan te tonen. Deze beoordeling is nog niet afgerond.

Faillissementen (werkgevers)

Per 31 december 2023 stond er een saldo open van € 282.403,- aan faillissementen (2022: € 14.336,-). Hiervoor is een volledige voorziening getroffen. In het verslagjaar zijn 2 faillissementen gemeld.

Tot aan het moment van faillissement is de werkgever premie aan het fonds verschuldigd. Het faillissement wordt afgewikkeld met een curator. Dit kan enkele maanden tot een paar jaar in beslag nemen. Tot die tijd blijft het openstaande saldo in de boeken staan. Op het moment dat het faillissement geheel is afgewikkeld, zal het eventuele openstaande saldo worden afgeboekt.

3.2 Governance

Goed pensioenfondsbestuur

Het fonds hanteert de principes voor goed pensioenfondsbestuur. De naleving van de principes zorgt voor meer openheid en transparantie richting werkgevers, werknemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers (slapers). Het gaat om zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Bovendien wordt er verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid aan zowel werknemers, werkgevers en pensioengerechtigden.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen (de Code) heeft het doel de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Daarnaast moet door de Code ook de communicatie met de belanghebbenden zoals werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden transparanter worden. Tot slot moet de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code.

Op 23 mei 2024 heeft het bestuur de naleving van de normen uit de gewijzigde Code geëvalueerd. De uit te voeren acties zijn opgenomen in de jaarplanning. Behalve het uitgangspunt van 'pas-toe-of-leg-uit' blijven er normen waarover altijd wordt gerapporteerd. Dit betreft de rapportagenormen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65. In bijlage 5 is een integraal overzicht opgenomen over de naleving van de Code.

Gedragscode / compliance

Het bestuur heeft een gedragscode waarin de regels en richtlijnen voor bestuursleden en andere betrokkenen zijn opgenomen. Deze gedragscode geldt eveneens voor de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. De gedragscode is voor iedereen beschikbaar op de website.

De compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode. NCI treedt op als compliance officer en controleert jaarlijks de naleving van de gedragscode door de verbonden personen. De conceptrapportage naleving over 2023 is besproken in de bestuursvergadering van 26 april 2024. Op basis van de ontvangen informatie concludeert NCI dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat er sprake is van enige (schijn van) belangenverstrengeling.

AVG

Het bestuur heeft een externe onafhankelijke privacy officer aangesteld. Deze functie is ondergebracht bij Montae. Ieder kwartaal rapporteert de privacy officer aan de Pensioen- en communicatiecommissie (PCC). De PCC bereidt de bestuurlijke behandeling voor. In combinatie met de toenemende eisen rondom het borgen van privacy, monitort het bestuur ook nauwgezet de keten en borging van data als onderdeel van het IT-risico. Het IT-risico is op dit vlak voor pensioenbeheer zwaarder dan voor vermogensbeheer.

In de bestuursvergadering van 22 september 2023 stelde het bestuur een bijgewerkte versie van de privacyverklaring vast. Deze is gepubliceerd op de website van het fonds.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

De Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie (hierna: de Gedragslijn) en heeft een dwingend karakter voor de pensioenfondsen die als lid zijn aangesloten bij de Pensioenfederatie. Met deze gedragslijn laten pensioenfondsen zien op welke manier zij gegevens van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden of andere aanspraakgerechtigden beheren. De pensioenfondsen rapporteren voor het eerst per 1 januari 2020 over de naleving van de gedragslijn. Deze gedragslijn is geactualiseerd en de "Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen 2023" geldt per 1 januari 2023. Als lid van de Pensioenfederatie legt Bpf Beton in dit jaarverslag verantwoording af over de toepassing van de normen uit de gedragslijn gedurende geheel 2023. Voor zover er mogelijk normen niet (volledig) zijn toegepast wordt dit gemotiveerd toegelicht.

De toepassing van de Gedragslijn is vastgelegd in alle privacydocumenten. Naleving hiervan is in de (uitbestedings)processen geborgd. De Privacy Officer van het pensioenfonds ziet hier ook actief op toe.

Daarnaast heeft bij alle kritische uitbestedingspartijen van Bpf Beton die persoonsgegevens verwerken een uitvraag plaatsgevonden naar de naleving van de Gedragslijn. Hierbij is ook gekeken naar de beschikbare assurance rapportages en is gebruik gemaakt van uitvragen en overleggen met de uitbestedingspartijen van het fonds die tevens als verwerker zijn geclassificeerd. Alle uitbestedingspartijen hebben verklaard de normen van de Gedragslijn na te leven, aanvullend op de geldende AVG-normen. Op basis van deze uitkomsten is vastgesteld dat aan de normen van de Gedragslijn is voldaan.

Bpf Beton verklaart zich in 2023 aan de Gedragslijn te hebben gehouden.

Deskundigheidsbevordering bestuur en verantwoordingsorgaan

Het bestuur zorgt ervoor dat het collectief voldoende kennis en ervaring heeft, en gebruikt hiervoor onder andere een geschiktheidsplan dat is gebaseerd op wet- en regelgeving, de Code Pensioenfondsen en de handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie. Op 1 april 2022 stelde het bestuur een bijgewerkte versie van het geschiktheidsplan vast. Alle bestuurders beschikken minimaal over het geschiktheidsniveau A. Per deelgebied hebben minimaal twee, maar het liefst drie, bestuurders niveau B, B+ of E. In het geschiktheidsplan is het kennisniveau per deelonderwerp vastgelegd, naast de competenties en het professioneel gedrag.

Opleidingsplan bestuur

Het opleidingsplan is een onderdeel van het geschiktheidsplan. Dit is van belang tegen de achtergrond van de ontwikkeling van de kennis en competenties binnen het bestuur. Deze ontwikkeling is onder andere van belang in het licht van het rooster van aftreden, en in het bijzonder van de secretaris en de voorzitter. Het bestuur in zijn geheel is voldoende ervaren en deskundig. Bpf Beton organiseert jaarlijks voor zijn bestuurders studiedagen waar de recente ontwikkelingen en specifieke onderwerpen worden behandeld. In 2023 hebben de bestuursleden drie collectieve studiedagen gevolgd en vier informatiesessies met de projectgroep implementatie pensioenakkoord en het verantwoordingsorgaan. Daarnaast bevordert het fonds het vergaren van kennis door individuele bestuursleden via uiteenlopende kanalen.

Bijhouden kennisniveau verantwoordingsorgaan

Bpf Beton organiseert voor de leden van het verantwoordingsorgaan minimaal twee keer per jaar een studiemiddag en één keer per jaar een studiedag om de kennis op peil te houden. De leden van het verantwoordingsorgaan maken op individuele basis gebruik van andere kanalen om hun kennis verder op peil te houden.

Een afvaardiging van het verantwoordingsorgaan is aanwezig bij de themabijeenkomsten van de Pensioenfederatie.

Het verantwoordingsorgaan wordt door DNB niet gezien als medebeleidsbepaler en hoeft daarom ook niet getoetst te worden bij DNB. Het verantwoordingsorgaan vervult een zeer waardevolle en gewaardeerde functie als gesprekspartner voor het bestuur en vertegenwoordiger van de deelnemers. In 2020 is een deskundigheidstoets afgelegd. Op elk deskundigheidsgebied voldoet minimaal 1 VO-lid aan de norm. Het VO als totaal voldoet aan het gevraagde niveau.

Zelfevaluatie

Jaarlijks voert het bestuur van Bpf Beton een zelfevaluatie uit. Het gaat om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden en/of te verbeteren.

Op 16 april 2023 heeft de zelfevaluatie plaatsgevonden en werd begeleid door De Erkende Toezichthouder. Het bestuur hanteert een aantal punten uit bijlage 4 uit het consultatiedocument 'handreiking besturen van een pensioenfonds' als uitgangspunt voor de zelfevaluatie. Vervolgens vond op 15 september 2023 de reguliere zelfevaluatie plaats.

3.3 Communicatie

Het bestuur heeft een communicatiejaarplan en een communicatiebeleidsplan. In de bestuursvergadering van 26 november 2021 is het beleidsplan 2022-2024 vastgesteld. Het verantwoordingsorgaan heeft daarover positief geadviseerd. Het communicatiejaarplan 2023 is op 16 december 2022 door het bestuur vastgesteld.

Het communicatiebeleid is erop gericht om - alle wettelijke verplichtingen in acht nemend - transparant informatie te verschaffen aan de (gewezen) deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers. Het bestuur wil het pensioenbewustzijn van de belanghebbenden verhogen en meer inzicht geven in hun persoonlijke situatie. Het gebruik van heldere en begrijpelijke taal is hierbij een voorwaarde.

Aan Stichting Pensioenregister (SPR) worden de scenariobedragen beschikbaar gesteld ten behoeve van de zogenoemde navigatiemetafoor. De gekozen rekenmethodiek voor de scenariobedragen betreft de generieke variant van de Uniforme Reken Methodiek (URM). Op het UPO wordt deze navigatiemetafoor getoond.

Voorwaardelijkheidsverklaring

In alle verplichte uitingen en overige informatieverstrekking wordt het 5-jarig overzicht over de hoogte van de toeslagverlening en eventuele kortingen opgenomen. Het 10-jarig overzicht wordt op de website ter beschikking gesteld. Het overzicht voor actieven en inactieven wordt jaarlijks bijgewerkt met de eventuele verhogingen of verlagingen. Ook is informatie opgenomen over de eventuele kortingsmaatregel uit hoofde van de MVEV-kortingsmaatregel. Per 1 januari 2023 is er 2,5% toeslag verleend.

Pensioen 1-2-3

Pensioen 1-2-3 informeert gelaagd, persoonlijk en concreet over de pensioenregeling. Nieuwe deelnemers krijgen bij hun arbeidsvoorwaardengesprek laag 1 van het Pensioen 1-2-3. Op de website staat een directe koppeling naar het Pensioen 1-2-3 die de pensioenregeling in 3 lagen uitlegt.

Website

Bpf Beton heeft een eigen website, www.betonpensioen.nl. Het doel van de website is alle belanghebbenden te informeren en de betrokkenheid en het kennisniveau te vergroten. Het bestuur werkt aan continue verbetering van de online dienstverlening. De website is ook geschikt om te raadplegen op een smartphone of tablet.

Op de website is een animatiefilm geplaatst waarin wordt uitgelegd wie het pensioenfonds is en wat we voor onze deelnemers en werkgevers doen. Er is een aparte film voor deelnemers en werkgevers gemaakt.

Ook is er een video op de website geplaatst waarin de bestuursleden zich voorstellen.

Op de website zijn alle jaarverslagen terug te vinden tot en met 2006. Ook zijn alle bijlagen bij de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) terug te vinden bij downloads.

Voor Nu en Later - Pensioenmagazine

In 2023 is in januari en september een editie van het pensioenmagazine Voor Nu en Later per post verstuurd.

In de januari editie stonden artikelen over de toeslagverlening per 1 januari 2023, de aankondiging van het onderzoek naar de risicobereidheid van onze deelnemers, de nieuwe pensioenkeuze bedrag ineens, de verhoging van de AOW-leeftijd en de nieuwe animatie op de website.

In de september editie stonden artikelen over klankbordgroep communicatie, het nieuwe pensioenstelsel, veranderingen die van invloed zijn op het pensioen, interview met een deelnemer, het verkorte jaarverslag, verlof en opbouw van pensioen en de uitkomsten van het uitgevoerde risico-onderzoek.

Voorts heeft ieder blad een of meerdere columns van één van de bestuursleden of leden van het verantwoordingsorgaan of raad van toezicht die op persoonlijke titel een artikel schrijft. Zo stonden dit jaar interviews met 2 bestuursleden (Hans Kempen en Pieter Verhoog), een lid van het verantwoordingsorgaan (Jacques Beerens) en een lid van de raad van toezicht (Sako Zeverijn) in het magazine.

Werkgevers ontvangen het blad ook, met de mogelijkheid om meerdere exemplaren te ontvangen voor de leestafel in de kantine. De pensioenbladen zijn ook op de website terug te vinden.

Verkort jaarverslag 2022

Het jaarverslag 2022 is kort samengevat met de belangrijkste onderwerpen voor de deelnemers in de vorm van een infographic. Op een laagdrempelige manier belichten we de voor de deelnemer relevante hoofdlijnen uit het jaar 2022 op een interactieve manier. Voor meer details per onderwerp klikt men door naar achterliggende webpagina's. De infographic is op de website geplaatst.

Digitale communicatie

Daar waar mogelijk wordt digitaal gecommuniceerd. Het heeft als voordeel dat het efficiënter en beter meetbaar is. Het is makkelijk om doelgroepgerichte content digitaal te gebruiken en geeft meer mogelijkheden om informatie gelaagd aan te bieden. Bovendien is het op termijn kostenbesparend. Persoonlijk contact blijft altijd mogelijk.

Communicatie over de financiële situatie

De dekkingsgraad is in één oogopslag zichtbaar als thermometer op de homepage van de website. Gedurende het jaar is ook herhaald gecommuniceerd over de zorg omtrent de lage dekkingsgraad en de niet uit te sluiten kans op verlagen.

MijnOverheid

Bpf Beton is aangesloten op de berichtenbox van MijnOverheid. In de toekomst kan Bpf Beton de pensioenoverzichten (UPO) via dit kanaal beschikbaar stellen.

3.4 Risicoparagraaf

Algemeen

Het risicomanagement van het fonds ondersteunt de missie, visie en strategie van het fonds. Het fonds wil enerzijds beleggingsrendement maken om de doelstellingen van het fonds te kunnen realiseren, terwijl het fonds anderzijds de risico's wil beperken.

Risicohouding

In het kader van het Financieel Toetsingskader (FTK) heeft het bestuur, in samenspraak met het verantwoordingsorgaan en na overleg met cao-partijen, de risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding is in eerste instantie kwalitatief bepaald.

Lange termijn

- Gericht op een zo hoog mogelijk pensioenresultaat;
- Minimaal kostendekkende premie om nominale pensioenen in te kunnen kopen;
- Een hogere premie dan minimaal kostendekkend ter verhoging van het pensioenresultaat is acceptabel binnen het door cao-partijen vastgestelde premiebudget;
- Enig risico nemen om een zo goed mogelijk rendement op de beleggingen te halen;
- Een beleggingsmix met een hoog risicoprofiel is niet gewenst.

Korte termijn

- Is gericht op het verlenen van toeslagen;
- Is gericht op het zoveel mogelijk voorkomen van een korting van aanspraken en pensioenrechten;
- Een eventuele korting dient zo beperkt mogelijk gehouden te worden, hetgeen pleit voor een zo groot mogelijke spreidingsperiode, tenzij dit financieel onverantwoord is.

Het bestuur heeft de risicohouding voor de korte termijn gekwantificeerd naar een strategische beleggingsportefeuille met een Vereist Eigen Vermogen (VEV). Deze risicohouding voor de korte termijn past binnen het risicoprofiel. Sinds 2009 ligt de actuele dekkingsgraad onder het VEV, en is er derhalve een tekortsituatie, en stelt het fonds jaarlijks een herstelplan op.

Het bestuur heeft de risicohouding voor de lange termijn vertaald naar de volgende grenzen voor de haalbaarheidstoets:

- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad is het verwachte pensioenresultaat 80%;
- In een slecht weer scenario mag het pensioenresultaat maximaal 40% lager zijn dan het bovengenoemde verwachte pensioenresultaat.

Deze uitkomsten gelden over een periode van 60 jaar onder de veronderstellingen van de haalbaarheidstoets die DNB heeft voorgeschreven. Het bestuur acht de periode van 15 jaar, waar de ALM-studie van uit gaat, realistischer om lange termijneffecten van beleidsalternatieven door te rekenen en tegen elkaar af te wegen.

Missie

Uit de missie (beschreven in paragraaf 3.1.3, pagina 20) blijkt dat het fonds ook een reële ambitie heeft, namelijk om op lange termijn minimaal een deel van de inflatie bij te kunnen houden. Het FTK stuurt echter op de bescherming van de nominale pensioenaanspraken. Het sturen op nominale en reële ambitie is lastig te combineren. Het bestuur ziet hierin een mogelijk risico, omdat het veiligstellen van nominale pensioenen ten koste gaat van bovengenoemde reële ambitie. Dit risico speelt vooral bij het beheersen van het renterisico. Het bestuur probeert hier continu de ideale mix in te vinden.

ALM studie

In de ALM-studie van 2021 is 15 jaar vooruitgekeken en zijn circa 2000 verschillende economische scenario's doorgerekend. Deze ALM-studie is de basis geweest voor het in 2023 gevoerde beleggingsbeleid.

Integraal Risicomanagement

De sleutelfunctiehouder risicobeheer is tevens onafhankelijk bestuurslid en voorzitter van de commissie integraal risicomanagement (IRM). De sleutelfunctiehouder rapporteert aan het bestuur en aan de raad van toezicht. In deze rapportage wordt een overkoepelend beeld gepresenteerd van de strategische, de financiële en de niet-financiële risico's. De vervuller van de risicobeheerfunctie maakt de integrale risicorapportages en verzorgt daarnaast risico-voorleggers voor het bestuur bij belangrijke rapportages en voorgenomen beslissingen. Het beleid, de taken en bevoegdheden van de sleutelfunctie risicomanagement en van de IRM-commissie zijn vastgesteld door het bestuur.

Onderstaand lichten we de voornaamste risico's toe.

Strategische risico's

De strategische risico's zijn ongewijzigd gebleven. De twee belangrijkste strategische risico's:

- het risico dat de rendementen langdurig te laag blijven om de strategische doelstellingen te realiseren. Het gaat hier om de strategische doelstelling van Bpf Beton om allereerst het korten van de nominale aanspraken te voorkomen, en vervolgens om voldoende overrendement te realiseren om met toeslagen (een deel van) de inflatie te kunnen compenseren;
- het risico dat door de toenemende complexiteit en kosten het draagvlak voor de pensioenregeling in de sector gaat afnemen.

Financiële risico's

De belangrijkste financiële risico's zijn niet gewijzigd ten opzichte van het vorige boekjaar. Het renterisico, marktrisico en tegenpartijrisico zijn de risico's met de hoogste netto score. De beïnvloeding van deze risico's vanuit het pensioenfonds is beperkt. Deze risico's hangen nauw samen met het strategische beleggingsbeleid. De uitkomsten van het gevoerde beleid komen samen in de dekkingsgraad van het fonds. Het bestuur wil enerzijds rendement behalen en anderzijds de daarmee gepaard gaande risico's adequaat beheersen.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat bij renteveranderingen de waarde van de beleggingen anders beweegt dan de waarde van de verplichtingen. Het renterisico wordt inmiddels voor 80% afgedekt. Het bestuur hanteert een rentestafel waarbij de koppeling wordt gelegd tussen het afdekkingspercentage en het niveau van de 30-jaars Euroswaprente. Het huidige niveau van 80% is het hoogste percentage van de rentestafel.

Het bestuur maakt mede gebruik van rentederivaten om de renteafdekking te realiseren. Per kwartaal ontvangt het bestuur een risicorapportage, waarin onder andere (potentiële) renteschokken en aandelenschokken zijn opgenomen, ter bewaking van de onderkant van de dekkingsgraad. Ook wordt in dit rapport de effectiviteit van de renteafdekking gerapporteerd aan het bestuur.

Het bepalen van de hoogte van het onderpand dat aan de tegenpartijen van de renteswaps wordt gevraagd of verstrekt, vindt dagelijks plaats.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van de beleggingen binnen de Returnportefeuille.

Bpf Beton loopt marktrisico over de hele Returnportefeuille. Op basis van de ALM-studie wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Uitgangspunt in het beleid is dat het marktrisico wordt beperkt door een goede spreiding over de diverse beleggingscategorieën. Per categorie is een strategische weging vastgesteld, met daaraan gekoppeld een bandbreedte. Voorts heeft het bestuur een beleid vastgesteld om managers te selecteren en afspraken gemaakt over de monitoring van deze managers. In het beleggingsplan en het daarin aangegeven beleggingsmandaat worden jaarlijks de beheersingsafspraken vastgelegd. Deze afspraken betreffen onder andere de samenstelling van de portefeuille, de tactische marges, de performancemeting, de benchmarks, het renteafdekkings-, valuta- en derivatenbeleid, en de risicometing en –

beheersing. Tenslotte zijn door het bestuur triggers bepaald op de 30-jarige swaprente, de stand van de aandelenbeurs (S&P500), het aandelengewicht in de portefeuille en de tracking error ten opzichte van de verplichtingen. Als er een trigger afgaat, bespreekt het bestuur de benodigde actie, op basis van een advies van de beleggingsadviescommissie.

Diversificatie binnen beleggingscategorieën wordt mede bereikt door te beleggen via fondsen. Door beleggingsrestricties aan beheerders op te leggen wordt het concentratierisico beperkt.

Niet-financiële risico's

Het bestuur heeft ook de niet-financiële risico's vastgesteld. Het uitbestedingsrisico en de beveiliging van de IT-systemen zijn de twee risico's met het hoogste netto risico. Het netto risico betreft het geschatte restrisico na de genomen beheersmaatregelen. De netto risico's bevinden zich binnen de risicohouding van het fonds.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Dit risico is beperkt door duidelijke afspraken te maken met uitbestedingspartijen. Het uitbestedingsbeleid is leidend bij het afsluiten van contracten en het maken van dienstverleningsafspraken met uitbestedingspartners. Conform het uitbestedingsbeleid worden uitbestedingspartners jaarlijks geëvalueerd. Appel en CTI zijn de belangrijkste uitbestedingspartners. Hiermee zijn serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening contractueel vastgelegd. Deze serviceorganisaties verstrekken ons bovendien ISAE 3402 Type II rapportages, waarmee een onafhankelijke accountant vaststelt dat in scope zijnde beheersingsmaatregelen ook gewerkt hebben. Jaarlijks worden deze rapportages beoordeeld en in de bestuursvergadering besproken.

IT-risico

Het pensioenfonds besteedt de pensioenuitvoering uit aan Appel. Dientengevolge wordt gebruik gemaakt van de IT van Appel om de administratie uit te voeren. Het fonds onderzoekt hoe de uitbestedingspartijen de opzet van IT en IT-infrastructuur binnen de eigen organisatie hebben ingericht in relatie tot het beleid van het fonds. De IT-beleids- en beheersdoelstellingen zijn vastgelegd door het fonds en gelden ook voor Appel en haar uitbestedingspartners. Het IT-risico en de omgang met vertrouwelijke en/of privacygevoelige gegevens is onder andere geborgd door de ISAE 3000 rapportage van Appel.

Met pensioenuitvoerder Appel zijn afspraken gemaakt over DORA. De vermogensbeheerder CTI heeft een plan van aanpak gedeeld. Door Sprenkels (sleutelfunctie vervuller risicobeheer) wordt een gap-analyse (nul-meting) uitgevoerd. In juni 2024 is bij de IRM commissie een DORA sessie gepland.

Compliance en Integriteitsrisico

Voor Bpf Beton is naleving van wet- en regelgeving belangrijk. Dit omvat tevens de wet- en regelgeving ter voorkoming van fraude, witwassen en terrorismefinanciering en de sanctiewetgeving. De integere bedrijfscultuur van Bpf Beton wordt ondersteund middels een breed Integriteitsbeleid, bestaande uit diverse beleidsdocumenten zoals de Gedragscode, inkoopprocedure en uitbestedingsbeleid. Bpf Beton heeft alle integriteit gerelateerde risico's en de beheersing daarvan beschreven in de systematische integriteit risicoanalyse (SIRA).

Deze SIRA wordt elk jaar geactualiseerd, bestuurlijk besproken en door het bestuur vastgesteld. De uitkomsten van de SIRA hebben geleid tot enkele actiepunten, leidend tot een verdere verbetering van de integere bedrijfsvoering. Het frauderisico wordt met name beheerst door adequate functiescheidingen, het uitvoeren van diverse verbandscontroles en door specifieke preventieve controles, zoals de screening van personeel. De beheersingsmaatregelen gericht op het frauderisico hebben in 2023 goed gefunctioneerd, zowel bij het fonds zelf als bij de uitbestede pensioenadministratie en het uitbestede vermogensbeheer.

IORP II en ERB

In het kader van IORP II is de actuariële functie ingevuld bij de certificerend actuaaris van het pensioenfonds. Voor het risicobeheer is de onafhankelijke bestuurder risicomanagement de sleutelfunctiehouder en is een externe partij aangesteld als vervuller. Voor de interne auditfunctie is een externe deskundige benoemd als sleutelfunctiehouder en is een externe partij aangesteld voor de rol van vervuller. Daarmee zijn alle IORP II functies geborgd.

In de Eigen Risicobeoordeling (ERB) is onder andere de impact op de strategische doelstellingen van een achttal scenario's geanalyseerd. De uitkomsten van deze analyses zijn een aanvulling op de reguliere risico's, die eerder in deze risicoparagraaf zijn samengevat. Het bestuur heeft in de ERB een drietal vervolgacties geformuleerd:

- Check of de preventieve maatregelen welke de pensioenadministrateur heeft getroffen om cybercrime tegen te gaan, passend zijn gegeven de risicohouding van het fonds.
- Stel een draaiboek op tussen het fonds en Appel om zodoende een proces te starten indien BPF Beton getroffen wordt door een aanval van cybercrime. En voer vervolgens gezamenlijk een simulatie van cybercrime uit.
- Het projectplan en de risicoanalyse voor de tijdige implementatie van het nieuwe pensioenstelsel worden levend gehouden en tussentijds aangepast, bijvoorbeeld aan externe wijzigende omstandigheden, en periodiek gemonitord.

Deze zijn in het integrale risicorapport opgenomen en worden door de IRM-commissie en de sleutelfunctiehouder bewaakt.

3.5 Beleggingen

3.5.1. Marktontwikkelingen

Terugblik 2023

2023 begon met enig optimisme over de economische groei, gestimuleerd door de sterke arbeidsmarkt in de VS, dalende gasprijzen in Europa en de heropening van de economie in China. Dat optimisme werd echter aan het einde van het eerste kwartaal getemperd door problemen in de banksector (o.a. het faillissement van SVB en de neergang van Credit Suisse). In de daaropvolgende kwartalen nam het economisch momentum iets af, zoals weergegeven door de 'Purchasing Manager Indices (PMIs)'. Vooral de gepubliceerde macrocijfers in de eurozone en China stelden teleur ten opzichte van verwachtingen, terwijl de cijfers in de VS de consensus gemiddeld bleven overtreffen. Bovendien bleef de toestand van de Amerikaanse economie onzeker met zowel positieve signalen (sterke arbeidsmarkt, herstel consumentenvertrouwen) als negatieve krachten (hoge rente, huizenmarkt en verslechterende overheidsfinanciën).

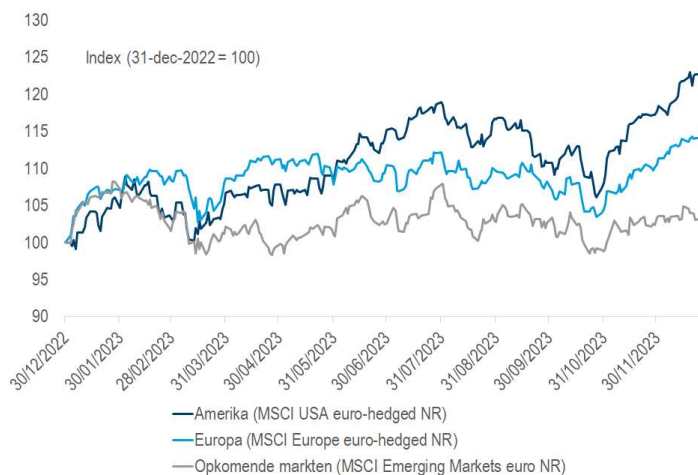
Na een piek in 2022 daalde de inflatie in 2023 aanzienlijk, zowel in de eurozone als in de VS. De 'headline' inflatie in de eurozone daalde op jaarbasis van 9,2% in december 2022 naar 2,9% in december 2023. In de VS daalde de inflatie van 6,5% in december 2022 naar 3,4% in december 2023. Dit werd met name veroorzaakt door lagere energieprijzen. Ook de kerninflatie daalde zowel de eurozone als in de VS, maar in mindere mate tot respectievelijk 3,4% en 4,0%.

Zowel de Fed als de ECB bleven aanvankelijk agressief verkrappen in 2023. In de loop van het jaar namen het tempo en de omvang van de verhogingen echter af en in het derde kwartaal bereikten beide centrale banken het einde van de verkrappingscyclus. De Fed-rente bedraagt 5,25%-5,50% (1%-punt hoger dan aan het begin van het jaar) en de ECB-rente bedraagt 4,5% (2%-punt hoger dan aan het begin van het jaar). In het laatste kwartaal van 2023 ging de discussie vooral over hoeveel de rente in 2024 zal worden verlaagd. Dit werd gevoed door een dalende inflatie, pessimisme over de groei en "dovish" uitspraken van centrale bankiers.

Aandelen

De aandelenkoersen boekten in 2023 een indrukwekkende rally, dit ondanks monetaire verkrapping, tijdelijke onrust in maart door het omvallen van verschillende banken, problemen met het Amerikaanse schuldenplafond, een aanhoudende oorlog in Oekraïne, de oorlog in Gaza/Israël en geopolitieke spanningen. De stijging was het grootst in de ontwikkelde markten.

De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn de sterker dan verwachte daling van de inflatie, een veranderde kijk op het toekomstige monetaire beleid en optimisme over 'Artificial Intelligence (AI)'. De MSCI World Index steeg maar liefst 21% in lokale termen. De MSCI 'Information Technology' was de best presterende sector. De MSCI Emerging Markets Index steeg met 7% in lokale termen.

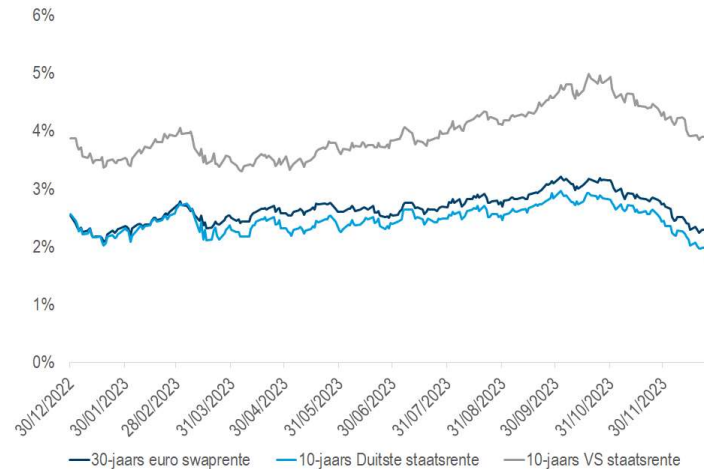

Bron: Bloomberg, Columbia Threadneedle Investments

Rentemarkten

Gedurende het grootste deel van het jaar lieten rentes een stijging zien, gedreven door een strikter monetair beleid. Deze trend kwam in de laatste paar maanden tot stilstand, toen een lagere inflatie en 'dovish' uitspraken van ECB- en Fed-leden ervoor zorgden dat de markten een soepeler monetair beleid gingen inrijzen voor 2024. Als gevolg hiervan eindigde de 30-jaars euro swaprente 2023 lager (2,34%) dan aan het begin (2,53%).

Renteontwikkeling 2023

Bron: Bloomberg, Columbia Threadneedle Investments

3.5.2. Beleggingsbeleid van het pensioenfonds

De waarde van de totale beleggingsportefeuille steeg in 2023 naar circa € 1.107 miljoen (incl. derivaten met negatieve waarde) (2022: € 983 miljoen). De returnportefeuille liet in 2023 een positief rendement zien van 10,1%. Aandelen en obligaties hadden in dit positief rendement de grootste bijdrage met respectievelijk 18,7% en 9,7%.

De matchportefeuille steeg in waarde, vooral als gevolg van de iets lagere lange rente. En ook doordat de opslag voor kredietrisico iets daalde. Het rendement van de matchportefeuille kwam uit op 5,8%. Het rendement van de totale portefeuille kwam in 2023 uit op 9,0%.

De rentedaling zorgde ook voor een toename van de waarde van de verplichtingen. De toename van de waarde van de beleggingen was echter groter, wat leidde tot een toename van de actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds.

De volgende tabel laat de beleggingen in procenten zien per eind 2023.

CATEGORIE	Weging		Belegd Vermogen in EUR 1.000	
	31-12-2023	Norm* 2023	31-12-2022	31-12-2023
Returnportefeuille	56,0%	59,0%	573.815	619.163
Matchportefeuille	44,0%	41,0%	409.470	487.419
Totaal portefeuille	100%	100%	983.285	1.106.582
Liquide returnportefeuille				
Aandelen	79,0%	78,6%	246.274	280.218
Obligaties	20,7%	21,4%	66.156	73.494
Liquide middelen / overig	0,3%		428	864
Totaal liquide returnportefeuille	100,0%	100%	312.858	354.576
Illiquide returnportefeuille				
Onderhandse leningen	0,0%	0,0%	0	0
Vastgoed SAREF	29,4%	40,9%	82.043	77.690
Vastgoed Schroders	0,0%	0,0%	125	113
Beursgenoteerd vastgoed	7,2%	0,0%	19.708	19.147
Hypotheken	45,9%	45,5%	118.740	121.422
Catastrofe obligaties	17,5%	13,6%	40.340	46.214
Totaal illiquide returnportefeuille	100,0%	100%	260.956	264.587
Totaal returnportefeuille	100%	100%	573.814	619.163
Liquide Matchportefeuille				
Euro Staatsleningen	51,0%	41,5%	213.594	248.661
Bedrijfsobligaties	26,8%	29,3%	127.213	130.523
Nominale renteswaps + Liquiditeiten	22,2%	29,3%	68.663	108.235
Totaal matchportefeuille	100%	100%	409.470	487.419

* Bij de kolom norm 2023 wordt uitgegaan van de “zwevende” norm voor Bpf Beton wat een betere weerspiegeling geeft hoeveel de portefeuille in lijn ligt met haar benchmark.

** Het betreft het belegd vermogen incl. negatieve derivaten.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Bpf Beton vindt het belangrijk om maatschappelijk verantwoord met het pensioengeld van haar deelnemers om te gaan. Daarom kent ons fonds een beleid met heldere afspraken over hoe we maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Het MVB-beleid van Bpf Beton is gericht op het identificeren en terugdringen van duurzaamheidsrisico's, maar ook op het signaleren van kansen. Hierbij geldt de dubbele materialiteit van het beleid, oftewel de duurzaamheidsrisico's van de wereld op de portefeuille alsmede de duurzaamheidseffecten van de beleggingen in de portefeuille op de wereld.

Uitgangspunten

De algemene uitgangspunten van ons beleggingsbeleid gelden ook voor ons MVB-beleid. Het MVB-beleid van Bpf Beton is gebaseerd op onze bestuurlijke visie en beleggingsovertuigingen, relevante wet- en regelgeving, (inter)nationale standaarden en richtlijnen, maatschappelijke verwachtingen en onderzoek onder onze deelnemers.

In het MVB-beleid van Bpf Beton is vastgelegd (laatstelijk gewijzigd op 3 november 2023) aan welke criteria onze beleggingen moeten voldoen. Deze criteria zijn vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota. Deze is gepubliceerd op de website.

Ons MVB-beleid sluit aan bij de belangrijkste internationale afspraken die zijn vastgelegd door de Verenigde Naties en Bpf Beton onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarbij gebruiken wij het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Bpf Beton steunt het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB Convenant) voor de pensioensector. In dit kader wordt de nadruk gelegd op langetermijnwaardecreatie in lijn met het lange termijnperspectief van het pensioenfonds.

Uitvoering

Bpf Beton hanteert de volgende mitigatie strategieën voor het implementeren van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid:

- Engagement (actieve dialoog met ondernemingen)
- Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
- Uitsluitingen

Bpf Beton evalueert jaarlijks haar MVB-beleid en heeft daarbij besloten tot verdere verfijning van haar MVB-beleid in de vorm van focus op de thema's Klimaat en Arbeidsomstandigheden.

Engagement

De essentie van engagement is dat duurzame ontwikkeling en beheersing van duurzaamheidsrisico's op de agenda wordt gezet bij ondernemingen waarin wordt belegd. In opdracht van Bpf Beton gaat Columbia Threadneedle het gesprek aan met bedrijven waarin Bpf Beton belegt om hen te overtuigen van het belang van MVB. Dit geschiedt middels Responsible engagement overlay (Reo). Hier wordt in de Reo rapportage per kwartaal verslag over uitgebracht aan Bpf Beton vanuit de Fiduciair. Deze rapportage wordt op kwartaalbasis op de website gepubliceerd en beschikbaar gesteld aan de deelnemers.

Binnen de portefeuille van Bpf Beton zijn 470 ondernemingen in 36 landen aangesproken, wat 137 keer een beoogd resultaat heeft opgeleverd.

Voorbeeld van engagement (Klimaatverandering) dat door de fiduciair beheerder wordt uitgevoerd voor haar klanten:

Klimaatverandering: Uitsfaseren van kolen (SDG 7, 9, 13)

In 2023 is engagement gevoerd met energiebedrijven en mijnbouwbedrijven over uitsfasering van thermische kolen.

In veel ontwikkelde markten werd het jaar gekenmerkt door een voortzetting van de daling in het verbruik en de productie van thermische kolen, na een kleine opleving in de productie van kolengestookte elektriciteitscentrales in 2022 als gevolg van bezorgdheid over de energiezekerheid door de Russische invasie in Oekraïne.

Verschillende landen hebben dit jaar datum sluiting van kolencentrales naar voren gehaald, zoals Spanje: van 2030 naar 2025. Tijdens COP28 sloten de VS en acht andere landen zich aan bij de Powering Past Coal Alliance en zegden toe kolencentrales zonder mogelijkheid voor het afvangen van CO2 niet meer te bouwen en uit te faseren.

We hebben met verschillende Europese en Amerikaanse nutsbedrijven gesproken over de voortgang van de uitsfasering van kolencentrales, waarbij we opriepen tot meer openheid over hun plannen voor het einde van de levensduur.

In de loop van het jaar hebben we bijvoorbeeld zeven keer contact gehad met RWE, een van de grootste Europese elektriciteitsbedrijven. Het bedrijf heeft de uitsfaseringsdatum voor de opwekking van thermische kolen vervroegd naar 2030. Met de plannen om hun drie bestaande bruinkoolmijnen te sluiten, was de 'just

transition' een belangrijk onderwerp van de gesprekken en het was positief om te zien dat ze overeenkomsten hebben gesloten met de lokale overheden en vakbonden over vervroegde uittreding en omscholing van werknemers.

We zijn ook in gesprek geweest met verschillende Aziatische bedrijven, die nog steeds nieuwe kolencentrales in gebruik nemen. Omdat de gemiddelde leeftijd van de centrales onder de 15 jaar ligt, zijn de gesprekken met deze bedrijven meer gericht op hun plannen om deze centrales aan te passen met afvang en opslag van CO₂, of om bij te stoken met ammoniak of biomassa.

Voorbeeld van engagement (Mensenrechten) dat door de fiduciair beheerder wordt uitgevoerd voor haar klanten:

Mensenrechten due diligence (SDG 8, 12)

In 2022 zijn we gestart met dit project, waarbij we ons in eerste instantie richtten op bedrijven uit zowel ontwikkelde als opkomende markten in de sectoren mijnbouw, auto's, ICT, supermarkten, landbouw en kleding. We richtten ons daarbij op de bedrijven die het laagst scoren op de due diligence-indicator voor mensenrechten van de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) van de World Benchmarking Alliance.

Over het geheel genomen constateert de benchmark vooruitgang op het gebied van risicobeheer met betrekking tot mensenrechten, aangezien het aantal bedrijven met de laagste score op belangrijke mensenrechtenindicatoren is gedaald sinds de start van de benchmark in 2017. Toch zijn er duidelijke verschillen in progressie.

Consumentenbedrijven verbeterden het meest, vooral dankzij betere informatieverschaffing over risicobeheersing. Verbeterde prestaties bij alle voedingsmiddelen- en drankenbedrijven waren vooral te danken aan een betere transparantie over verantwoordelijkheid voor mensenrechten binnen het bedrijf.

Een van de belangrijkste lessen uit het project is dat bedrijven de effectiviteit van hun aanpak moeten aantonen, met aandacht voor de stap van beleid naar actie. Daarbij kunnen bedrijven niet alleen vertrouwen op externe audits om risico's op het gebied van mensenrechten en arbeidsnormen te identificeren.

Stemmen

Bpf Beton maakt gebruik van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen binnen de wereldwijde aandelenportefeuilles. Hierbij wordt kritisch gekeken naar de maatschappelijke context waarin een onderneming opereert. De uitvoering hiervan vindt plaats binnen de fondsen van Northern Trust.

Uitsluitingen

In lijn met wet- en regelgeving sluit Bpf Beton ondernemingen uit, die rechtstreeks betrokken zijn bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie danwel meer dan 50% eigenaar zijn van een bedrijf dat clustermunitie produceert. Daarnaast wordt binnen de aandelenfondsen van Northern Trust uitgesloten op thermische kolen, controversiële wapens, tabak en uitsluitingen op basis van schendingen van de VN Global Compact principes. Daarnaast wordt ook in het bedrijfsobligatiemandaat uitgesloten op basis van landmijnen en clusterbommen, tabak en EU-sancties.

Daarnaast vermijdt Bpf Beton beleggingen in staatsobligaties van landen waarvoor sanctiemaatregelen gelden. Deze lijsten worden periodiek gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. Bpf Beton verlangt van haar uitbestedingsrelaties dat zij beleggingen toetsen aan deze lijsten.

3.5.3 Rendement van de beleggingsportefeuille

Het rendement van de portefeuille wordt afgezet tegen een meetlat (de zogenaamde benchmark) om de resultaten te kunnen beoordelen. Het rendement van de totale portefeuille bedroeg in 2023 9,0%. De benchmark bedroeg 9,1%.

In de volgende tabel worden de absolute rendementen per categorie en van de totale portefeuille van 2023 weergegeven.

Rendementen %	Portefeuille	Benchmark	Out/Under Performance*
<i>Returnportefeuille</i>	10,08%	10,25%	-0,16%
Aandelen	18,65%	17,84%	0,69%
Obligaties	9,66%	10,15%	-0,44%
Liquide middelen / overig	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Totaal liquide returnportefeuille</i>	<i>16,67%</i>	<i>16,13%</i>	<i>0,47%</i>
Onderhandse leningen	0,00%	0,00%	0,00%
Vastgoed SAREF	-5,90%	-5,90%	0,00%
Vastgoed Schroders**	-6,75%	-6,75%	0,00%
Beursgenoteerd vastgoed	8,58%	7,91%	0,62%
Hypotheke ***	2,26%	7,19%	-4,60%
Catastrofe obligaties ***	14,56%	6,49%	7,58%
<i>Totaal Illiquide returnportefeuille</i>	<i>2,02%</i>	<i>3,00%</i>	<i>-0,95%</i>
Matchportefeuille	5,79%	5,87%	-0,08%
Euro Staatsleningen	8,29%	8,42%	-0,12%
Bedrijfsobligaties	6,60%	6,69%	-0,08%
Nominale renteswaps + Liquiditeiten	0,93%	0,92%	0,01%
Totale portefeuille	9,04%	9,14%	-0,09%

Toelichting op de tabel:

* De methodiek die gehanteerd wordt voor de relatieve performance is een berekening op geometrische basis in plaats van rekenkundige basis. De berekeningsmethodiek die gebruikt wordt voor de berekening van het fondsrendement en benchmarkrendement is een tijd gewogen rendement.

** De omvang van de portefeuille van Schroders is beperkt en wordt afgebouwd. Een klein effect in de rendementen zorgt voor een hoog percentage.

*** Voor de categorie hypotheke en catastrofe obligaties geldt dat er een benchmark wordt gehanteerd die niet gebaseerd is op de betreffende beleggingscategorie. In het geval van Hypotheke betreft dit een benchmark gebaseerd op swaprendementen en niet op hypotheekrendementen. Benchmarks gebaseerd op hypotheekrendementen zijn pas sinds kort beschikbaar en moeten zich nog bewijzen. Voor Catastrofe obligaties hanteert het pensioenfonds een zogenaamde absoluut rendement benchmark gebaseerd op een cash rendement plus een vaste opslag. Dit kan ertoe leiden dat de behaalde rendementen van deze categorieën in enig jaar relatief grote afwijkingen vertonen ten opzichte van de gehanteerde benchmark.

Evaluatie van de beleggingsportefeuille

De portefeuille is ingedeeld in een match- en een returncomponent. Het doel van deze indeling is om een betere sturing te verkrijgen van het totale risicoprofiel. Indien (van tevoren vastgelegde) bandbreedtes worden doorbroken, wordt automatisch geherbalanceerd.

De totale portefeuille behaalde een rendement van 9,0% en een underperformance versus de benchmark van -0,09%. Het absolute rendement over 2023 is een combinatie van enerzijds het positieve rendement van de returnportefeuille (10,08%), gedreven door de stijging op de aandelenbeurzen en anderzijds het positieve resultaat binnen de matchportefeuille (5,79%), vooral veroorzaakt door de daling van de 20-jaars rente.

3.5.4 Z-Score en performancetoets

De z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark (een vergelijkingsmaatstaf). Een positief getal betekent dat de beleggingen van Bpf Beton beter hebben gerendeerd dan de markt; bij een negatief getal geldt het omgekeerde. Bij de berekening worden ook de kosten in de beschouwing opgenomen.

Naast de jaarlijks berekende z-score wordt een zogenaamde performancetoets gedaan, waarin de z-scores over een periode van 5 jaren worden berekend. In het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 is opgenomen dat er vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds kan worden verleend als de performancetoets lager is dan -1,28% (oude stijl) en 0 (nieuwe stijl).

De z-score voor het jaar 2023 bedraagt -0,30 (2022: -0,38). De uitkomst van de performancetoets (nieuwe stijl) is positief en bedraagt 0,18 (2022: 0,21). Bpf Beton zit hiermee boven de norm van minimaal 0.

3.6 Vooruitzichten/Gebeurtenissen na balansdatum

Toekomst pensioenregeling en nieuw pensioencontract

Het bestuur volgt de toegenomen spanningen in de wereld, en met name de mogelijke impact op de beleggingen van het pensioenfonds. Omdat het renterisico voor 80% is afgedekt en vanwege de goed gespreide beleggingsportefeuille kijkt het bestuur nog steeds met vertrouwen naar de toekomst.

Implementatie Wet Toekomst Pensioenen

Het streven is erop gericht om op 1 januari 2026 de overstap naar het nieuwe pensioenstelsel te maken, al is deze datum nu nog onzeker. Cao-partijen, het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht hebben in een gezamenlijk project de beoogde regeling voorbereid. Cao-partijen zullen na raadpleging van hun achterbannen de basis voor de nieuwe pensioenregeling vastleggen in het zogenaamde transitieplan. Dit transitieplan wordt medio 2024 verwacht. Op basis hiervan gaat het bestuur een implementatieplan maken. Dat is een veelomvattend project, dat met grote zorgvuldigheid uitgevoerd wordt en met veel overleg gepaard gaat. Ook is voorzien in een ruime periode van schaduwdraaien, waarin zal moeten blijken dat het systeem doet wat het moet doen. Uiteindelijk zal Bpf Beton deze plannen ter toetsing voorleggen aan de externe toezichthouders.

3.7 Financiële paragraaf

3.7.1 Samenvatting van de financiële positie van Bpf Beton

De beleidsdekkingsgraad nam af van 112,4% naar 111,5%. De actuele dekkingsgraad is in 2023 gestegen van 108,5% (ultimo 2022) naar 110,0% (ultimo 2023). Op grond van de versoepeling van wettelijke regels heeft het fonds per 1 januari 2023 een toeslag toegekend van 2,5%.

Bestuur en cao-partijen vervolgden in 2023 het overleg met elkaar om naar de toekomst van de pensioenregeling te kijken. De pensioenregeling bleef in 2023 nagenoeg gelijk. Voor 2024 werd de opbouw verhoogd van 1,644% naar 1,875%. De premie lag in 2023 en 2024 op 19,2% van de salarissom.

Op 2 april 2024 is de update van het herstelplan aan DNB verstuurd. Concluderend: Op basis van de maximale parameters zal het fonds (naar verwachting) binnen de gestelde termijn van 10 jaar herstellen. Er is naar verwachting vanaf 2024 sprake van een (gedeeltelijke) toeslagverlening. Ook is er geen sprake van het toepassen van kortingen.

De waarde van de totale beleggingsportefeuille steeg in 2023 van € 1.116 miljoen naar € 1.242 miljoen (incl. derivaten met een negatieve waarde) en de voorziening pensioenverplichting steeg in 2023 van € 913 miljoen naar € 1.012 miljoen.

De pensioenverplichting neemt in waarde behoorlijk toe- of af als gevolg van rentebewegingen. Om het effect van rentebewegingen te beperken, heeft het bestuur het renterisico dynamisch voor een belangrijk deel afgedekt (momenteel 80%).

3.7.2 Kosten uitvoering pensioenregeling

Bpf Beton maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. Het bestuur van Bpf Beton vindt het belangrijk open te zijn over deze kosten. Onderstaand is in dit kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen. De kosten van het vermogensbeheer zijn opgenomen in paragraaf 3.7.3.

De kosten worden gepresenteerd overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken, eenvoudiger met elkaar worden vergeleken.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling voor 2023 bedragen € 2,99 miljoen (2022: € 2,52 miljoen). Omgerekend naar kosten per deelnemer (actieve deelnemers en pensioengerechtigde deelnemers) is dit € 193,88 (2022: € 163,91).

Sommige kosten worden gesplitst naar kosten uitvoering pensioenregeling en vermogensbeheerkosten. Dit wordt nader toegelicht en inzichtelijk gemaakt in paragraaf 3.7.4. De gegevens uit deze tabel sluiten ook aan op de tabellen in de jaarrekening (paragrafen 7.5.2 en 7.5.4)

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn in 2023 met € 465 duizend toegenomen ten opzichte van 2022. De administratie- en accountantskosten, bestuurskosten en de contributies zijn toegenomen. De adviseurskosten zijn iets afgenomen. De grootste toename van de kosten ligt bij de administratiekosten. Er is conform contractuele afspraken een indexatie van 14% op het tarief van de administratiekosten per 2023 doorgevoerd. De implementatie van WTP zorgt ook voor een toename van de kosten. Het gaat om een bedrag van circa € 260 duizend (projectbegeleiding, actuariële berekeningen, deelnemersonderzoek en bijeenkomsten van de projectgroep implementatie NPC en datakwaliteit).

De pensioenbeheerkosten zijn onderverdeeld in de categorieën:

- Bestuur, advies en controle
- Administratie

De kosten bestuur, advies en controle hebben betrekking op de bestuurlijke kosten (bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht), de advies- en controlekosten (actuaris, onafhankelijke accountant, aan derden uitbestede activiteiten) en contributies en bijdragen (waaronder toezichtkosten van DNB en AFM).

De administratiekosten hebben betrekking op de kosten voor de deelnemers en pensioengerechtigden, werkgevers, financieel beheer, bestuursadvies en communicatie.

De kosten deelnemers bestaan uit alle werkzaamheden die de administratie van Bpf Beton verricht om de pensioenaanspraken te administreren, de uitkeringen van de pensioengerechtigden te verzorgen en alle deelnemers en gerechtigden te informeren. Te denken valt hierbij aan het verwerken van waardeoverdrachten, het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (helpdesk, website, nieuwsbrief, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief enzovoorts).

De kosten werkgever hebben betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers.

De financieel beheer- en bestuursadvieskosten hebben betrekking op het voeren van het bestuurssecretariaat en bestuursadvies, het opstellen van het bestuursverslag, het samenstellen van financiële rapportages, juridische ondersteuning en actueel advies.

De communicatiekosten hebben betrekking op de communicatie zoals opgenomen in paragraaf 3.3.

Overzicht kosten uitvoering pensioenregeling:

Bestuur, advies en controle	2023	2022
<i>Bedragen * 1.000</i>		
Accountantskosten	72	57
Controle en advieskosten actuaris	196	201
Kosten adviseurs	138	165
Contributies en bijdragen	78	61
Bestuurskosten *	266	202
Overig	6	6
Totaal	756	692
Administratie	2023	2022
Administratiekosten	2.229	1.827
Totaal pensioenbeheerkosten	2.985	2.519
Actieve deelnemers	7.108	7.252
Gepensioneerden	8.288	8.116
Totaal	15.396	15.368
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer	193,88	163,91

* De bestuurskosten bestaan uit de vergoeding voor bestuur- en commissievergaderingen, reiskosten, kosten voor opleidingen, vergader faciliteiten en de aansprakelijkheidsverzekering.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging bestuurders heeft betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen conform het beloningsbeleid. In de jaarrekening (paragraaf 7.5.4) staat het bedrag van de bezoldiging exclusief reiskosten.

	2023			2022		
	Vergoeding	Reiskosten	totaal	Vergoeding	Reiskosten	totaal
Bestuurders	318	10	328	277	3	280
Verantwoordingsorgaan	21	4	25	21	1	22
Raad van Toezicht	44	1	45	43	0	43
	383	15	398	341	4	345

Dit overzicht geeft alleen de kosten weer voor de vergoeding voor bestuur- en commissievergaderingen en de reiskosten.

Bell Kostenbenchmark 2023

Bpf Beton heeft meegedaan aan de kostenbenchmark 2023 (over het jaar 2022). De gemiddelde pensioenbeheerkosten over de periode 2020-2022 voor Bpf Beton waren € 160. Voor de peergroep van 54 pensioenfondsen met eind 2022 tussen 5.000 en 30.000 deelnemers was dat € 260. Ook voor 2022 lagen de pensioenbeheerkosten van Bpf Beton (€ 164) beduidend lager dan de peergroep (€ 244).

Oordeel bestuur pensioenbeheerkosten

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2022 met 18% gestegen van € 164 naar € 194. Het bestuur vindt deze forse stijging acceptabel. De belangrijkste oorzaak is een kostenstijging van 22% van de administratiekosten, die hiervoor al is toegelicht. Een tweede oorzaak zijn de kosten die het fonds heeft gemaakt als voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. De lichte stijging van het aantal deelnemers had nauwelijks invloed had op dit kengetal

Het bestuur concludeert dat de kostenstijging per deelnemer fors doch verklaarbaar en acceptabel is.

3.7.3 Kosten van vermogensbeheer

In 2023 bedroegen de vermogensbeheerkosten € 4,35 miljoen, een stijging van 3,4% ten opzichte van vorig jaar. Het kengetal 'vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen' bedroeg in het verslagjaar 0,42% (2022: 0,35%). Deze stijging van 20% kent twee oorzaken: een 'normale' stijging van de vermogensbeheerkosten van 3,4% en een daling van het gemiddeld beheerd vermogen van 13%. De belangrijkste reden van de daling van het gemiddeld beheerd vermogen ligt in de hogere vermogenswaarden begin 2022, onder invloed van de lagere rente aan het begin van 2022 en de rentehedge van 80%.

De transactiekosten zijn in 2023 juist gedaald tot € 0,82 miljoen (2022: € 2,14 miljoen). De reden voor deze daling is dat de transactiekosten genormaliseerd zijn. In 2022 waren deze uitzonderlijk hoog door de sterk gestegen transactiekosten voor vastrentende waarden. Dat was met name te wijten aan de hogere volatiliteit in de markt en aan een meer transacties in de portefeuille. Het kengetal 'transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen' bedroeg 0,08% (2022: 0,18%). Deze daling van 56% is het resultaat van de daling in absolute zin van 62% in combinatie met het 13% lagere gemiddeld belegd vermogen.

De totale kosten van het vermogensbeheer in 2023, de vermogensbeheerkosten en de transactiekosten samen, bedroegen € 5,17 miljoen (2022: € 6,34 miljoen). Afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen, komen de totale kosten van vermogensbeheer (incl. transactiekosten) in 2023 neer op 0,50% (2022: 0,53%) van het gemiddeld belegd vermogen (gesaldeerd met negatieve derivaten) van € 1.045 miljoen (2022: € 1.200 miljoen).

Transactiekosten vormen een aparte kostensoort, waarbij geldt dat de kosten worden bepaald door soort en omvang van de transacties die binnen de beleggingsportefeuille plaatsvinden. De gepresenteerde transactiekosten kunnen niet worden vergeleken, omdat op de markt geen benchmarks of normen beschikbaar zijn. Het pensioenfonds belegt voor een groot deel in beleggingsfondsen. De in- en uitstapkosten die het pensioenfonds betaalt aan deze beleggingsfondsen, zijn een indicatie van de kosten die de beheerders van de beleggingsfondsen maken om de financiële instrumenten aan te kopen of te verkopen. De aan- en verkoopkosten bij directe belegging in beleggingstitels zijn schattingen, waarvan de uitkomsten periodiek worden afgestemd met de relevante externe tegenpartijen. Deze kosten bestaan grotendeels uit kosten van brokers en transactiekosten die onderdeel uitmaken van de spread tussen bied- en laatkoersen.

De totale kosten voor de uitvoering van het vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). De indirecte kosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de beleggingsresultaten.

Bell Kostenbenchmark

Bpf Beton heeft meegedaan aan de kostenbenchmark 2023 (over het jaar 2022). De vermogensbeheerkosten, exclusief transactiekosten, over de periode 2020-2022 voor Bpf Beton waren met 0,34% hoger dan die van de peergroep van 22 pensioenfondsen met een pensioenvermogen eind 2022 tussen € 500 miljoen en € 3 miljard. Daar lag de mediaan van het 3-jaarsgemiddelde op 0,30%.

Dit geldt ook voor de transactiekosten; het 3-jaarsgemiddelde bij Bpf Beton is 0,11%. De mediaan van het 3-jaarsgemiddelde van de peergroep bedraagt 0,08%.

De kosten van vermogensbeheer worden mede beïnvloed door de strategische beleggingsmix en de beleggingsstijl. Het benchmarkrapport laat zien dat in 2022 de verschillen tussen de strategische mix van Bpf Beton en de peergroep niet groot waren. Het actieve beheer bij Bpf Beton was in 2022 met circa 34% lager dan de mediaan van de peergroep (44%).

Oordeel bestuur over vermogensbeheerkosten en transactiekosten

De vermogensbeheer- en transactiekosten bij Bpf Beton zijn hoger dan de peergroep, zonder dat dit verklaard kan worden door een afwijkende beleggingsmix of -stijl. Het bestuur streeft naar een kostenniveau dat maximaal in lijn ligt met de peergroep. Het bestuur beoordeelt de positie ten opzichte van de peergroep nog wel als acceptabel, maar stelt zich wél als doel om de kosten meer in lijn te brengen met die van de peergroep.

Overzicht kerncijfers inzake vermogensbeheerkosten en rendementen:		
	2023	2022
Gemiddeld belegd vermogen *	1.045.217	1.199.816
<i>% van het gemiddeld belegd vermogen</i>		
Beheerkosten	0,42%	0,35%
Transactiekosten	0,08%	0,18%
Totaal	0,50%	0,53%
* Het gemiddeld beheerd vermogen is berekend op basis van de portefeuilleontwikkeling eindstand per kwartaal.		

Overzicht kosten vermogensbeheer in percentage van het belegd vermogen per beleggingscategorie

	2023				2022			
	Vermogen	Beheer kosten	Transactie kosten	Totale kosten	Vermogen	Beheer kosten	Transactie kosten	Totale kosten
Kosten vermogensbeheer	1.045.217	4.350	824	5.174	1.199.816	4.206	2.136	6.342
	% van de portefeuille	% van totale belegd vermogen	% van totale belegd vermogen	% van totale belegd vermogen	% van de portefeuille	% van totale belegd vermogen	% van totale belegd vermogen	% van totale belegd vermogen
Vastgoed	9%	0,04%	0,01%	0,05%	10%	0,04%	0,02%	0,06%
Aandelen	27%	0,11%	0,02%	0,13%	29%	0,10%	0,05%	0,15%
Vastrentende waarden	64%	0,27%	0,05%	0,32%	61%	0,21%	0,11%	0,32%
Totaal	100%	0,42%	0,08%	0,50%	100%	0,35%	0,18%	0,53%

Vastgoed = Direct Vastgoed + Schroders Vastgoed + Beursgenoteerd Vastgoed

Aandelen = Aandelen Developed Markets + Aandelen Emerging Markets

Vastrentende Waarden = High Yield + Emerging market Debt Extern + Onderhandse Leningen + Hypotheken + Catastrofe

Obligaties + Global Credits + Staatsleningen Onderpand + Rentederivaten & Liquiditeiten

Overzicht kosten vermogensbeheer:

2023	Transactiekosten				Totaal
	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactiekosten exclusief aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	
Kosten per beleggingscategorie					
Vastgoed	370	-	-15	-	355
Aandelen	287	-	49	-	336
Vastrentende waarden	1.098	-	651	-	1.749
Commodities	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-	-
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl overlay	1.755	-	685	-	2.440
Kosten overlay beleggingen	-	-	139	-	139
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl overlay	1.755	-	824	-	2.579
Overige vermogensbeheerkosten					
Kosten fiduciair beheer	1.795	-	-	-	1.795
Bewaarloon	3	-	-	-	3
Overige kosten	797	-	-	-	797
Totaal overige vermogensbeheerkosten	2.595	-	-	-	2.595
Totaal kosten vermogensbeheer	4.350	-	-	-	5.174
2022	Transactiekosten				Totaal
	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactiekosten exclusief aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	
Kosten per beleggingscategorie					
Vastgoed	424	-	759	-	1.183
Aandelen	172	-	82	-	254
Vastrentende waarden	1.316	-	970	-	2.286
Commodities	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-	-
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl overlay	1.912	-	1.811	-	3.723
Kosten overlay beleggingen	106	-	325	-	431
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl overlay	2.018	-	2.136	-	4.154
Overige vermogensbeheerkosten					
Kosten fiduciair beheer	1.463	-	-	-	1.463
Bewaarloon	6	-	-	-	6
Overige kosten	719	-	-	-	719
Totaal overige vermogensbeheerkosten	2.188	-	-	-	2.188
Totaal kosten vermogensbeheer	4.206	-	2.136	-	6.342

3.7.4 Verdeling van kosten uitvoering pensioen en vermogensbeheer

De kosten worden op basis van een verdeelsleutel voor een deel toegerekend aan de vermogensbeheerkosten. Op 20 januari 2022 besloot het bestuur de verdeelsleutel te wijzigen. Door de vernieuwde governancestructuur inclusief een commissiestructuur met een BAC en de intensievere overlegvormen ten aanzien van vermogensbeheer (IMVB / ESG / kaderstellingen en investmentcases / etc.) is de verdeling herijkt. De gevraagde bestuurlijke capaciteit voor vermogensbeheer is toegenomen en dat geldt ook voor de ondersteuning daarbij.

De verdeling van de kosten voor de uitvoering van pensioen en vermogensbeheer op basis van de vastgestelde verdeelsleutel ziet er in 2023 als volgt uit:

		pensioenuitvoering	Vermogensbeheer	Totaal
administratiekosten				
	administratie	1.871	-	1.871
	bestuursondersteuning	358	239	597
accountantskosten				
	controle van de jaarrekening	72	31	103
	andere controlewerkzaamheden	-	-	-
	fiscale advisering	-	-	-
	niet controlewerkzaamheden			-
actuariskosten		196	84	280
bestuurskosten		266	266	532
controle- en advieskosten		138	12	150
contributies en bijdragen		78	55	133
Vermogensbeheer				
	beheerkosten	-	3.663	3.663
	transactiekosten	-	824	824
overige kosten		6	-	6
Totaal		2.985	5.174	8.159

4 Raad van Toezicht

4.1 Inleiding

De algemene opdracht van de raad van toezicht (hierna: de Raad) is, zoals in de statuten en reglementen vastgelegd, het verantwoording afleggen over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

De taken van de Raad bestaan uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De Raad vormt zich ook een oordeel over het functioneren van het bestuur.

Naast deze wettelijke taken heeft de Raad een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de Raad in 2023 goedkeuring verleend aan de volgende bestuursbesluiten:

- Vaststelling van het bestuursverslag 2022 en de jaarrekening 2022;
- Herbenoeming van de heren G. van der Peijl, H. Kempen, D. Slob en mevrouw A. Houtman;
- Benoeming van de heer P. Verhoog.

Werkwijze

De leden van de Raad hanteren een portefeuillevverdeling. Dit betreft de portefeuilles governance/ communicatie, pensioenbeheer/risicomanagement/uitbesteding en beleggingen. Naast deze thema's heeft de Raad in 2023 in zijn toezichtsplan een aantal specifieke thema's benoemd:

- Voorbereiding Wet toekomst pensioenen (Wtp)
- Uitbestedingsbeleid
- Invulling MVB-beleid
- Werking van het risicomanagement
- Werking bestuursmodel
- Opvolgingsplanning bestuursleden

In het hoofdstuk *bevindingen en aanbevelingen* komen deze thema's inhoudelijk aan de orde.

De werkwijze van de Raad is gebaseerd op de Code Pensioenfondsen 2018.

De Raad heeft haar bevindingen gebaseerd op enerzijds de schriftelijke stukken van het bestuur en anderzijds op gesprekken met bestuursleden en onderwerpen die tijdens overleggen met het bestuur aan de orde zijn geweest. De Raad heeft in 2023 zes keer vergaderd, een deel van de vergaderingen was online. De Raad heeft twee keer overleg gevoerd met het verantwoordingsorgaan (VO) en twee keer met het bestuur. In het kader van het jaarwerk is overleg gevoerd met de accountant en met de certificerend actuaris. Ook heeft de Raad met de sleutelfunctiehouders (SFH's) gesproken. Daarnaast is er maandelijks afstemming tussen de voorzitters van het bestuur en de voorzitter van de Raad geweest. Tevens heeft periodiek overleg plaatsgevonden tussen de voorzitters van het bestuur, de Raad en het VO.

Deze rapportage is opgesteld in maart 2024 en is gebaseerd op de gebeurtenissen van het fonds in het kalenderjaar 2023.

4.2 Bevindingen, oordelen en aanbevelingen

Algemeen oordeel

De raad heeft een positief oordeel over het bestuur en de wijze waarop het zijn taken uitvoert. Het bestuur neemt degelijke besluiten, baseert zich op feiten en weegt belangen evenwichtig. De missie, visie, strategie en beleidskeuzes geven geen aanleiding tot commentaar. Het bestuur heeft een goede relatie met de fondsorganen, mede doordat het bestuur zich open opstelt en transparant handelt. Bij de organisatie en werkwijze zijn ook enkele kanttekeningen te plaatsen die hieronder nader worden toegelicht.

Functioneren van de governance

Bevindingen

Een goede opzet en inrichting van de governance is noodzakelijk om goede besluitvorming mogelijk te maken. Het werken met commissies waarin besluitvorming wordt voorbereid werkt goed. De raad is van oordeel dat de inrichting op orde is en dat commissies effectief zijn. Om dit vast te stellen hebben leden van de raad diverse commissievergaderingen bijgewoond. Aan de structuur, waar een aantal jaren mee wordt gewerkt, hoeft naar de mening van de raad niets gewijzigd te worden.

Naast de gebruikelijke besturing van het fonds neemt voorbereiding op Wtp een belangrijke plaats in op de agenda. De raad heeft diverse vergaderingen over het Wtp-traject bijgewoond. Daarin blijkt dat er een helder en transparant traject doorlopen wordt. Uit de gesprekken maakt de raad op dat het bestuur over de kennis beschikt om straks de besluitvorming rond invaren te kunnen nemen. Echter, het Wtp-traject vergt veel aandacht en kan ertoe leiden dat de aandacht voor de normale bestuurscyclus afneemt. Daar zijn nu geen signalen voor maar het bewustzijn voor mogelijke interferentie is belangrijk. Het bestuur doet er goed aan om van tijd tot tijd stil te staan bij de vraag of de aandacht voor Wtp niet ten koste gaat van de zorgvuldigheid bij de uitvoering van de normale bedrijfsvoering.

Functioneren van het bestuur en cultuur en gedrag

Bevindingen

De raad ziet een bestuur dat al lange tijd met dezelfde cultuurdragers zijn werk doet. Het bestuur doet zijn werk degelijk en is doelgericht. Het fonds profiteert van de grote ervaring en kennis van bestuursleden met een lange bestuurservaring. De grote ervaring van de bestuursleden heeft zeker voordelen, maar het is tekenend dat voor de opvolging van bestuursleden een beroep gedaan moet worden op afwijking van benoemingstermijnen. De afwijking van bestuurstermijnen wordt onderbouwd met de stelling dat het fonds gebaat is bij continuïteit en kennis in deze tijden waarin Wtp moet worden ingevoerd. De raad heeft hierover met het bestuur van gedachten gewisseld. Na rijp beraad heeft raad ingestemd met herbenoeming van een tweetal bestuursleden die aan het einde van hun feitelijke benoemingstermijn stonden. Het bestuur moet oog houden voor het feit dat lange zittingstermijnen niet alleen voordelen hebben doordat ervaring en kennis wordt behouden, maar dat patronen ingesleten kunnen raken en kritisch vermogen kan eroderen. De soms informele werkwijze van het bestuur leidt er toe dat discussie en besluitvorming over sommige onderwerpen niet altijd goed in de notulen van de bestuursvergaderingen zijn terug te lezen.

Aanbevelingen

- De Raad beveelt aan een opvolgingsschema voor zijn bestuursleden op te stellen. De Raad beveelt ook aan om 1,5 jaar voor het verlopen van de laatste termijn met een plan van aanpak te starten voor de opvolging en minimaal drie kwart jaar tevoren aan de slag te gaan met werven.
- De Raad beveelt voorts aan om in de jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur aandacht aan cultuur en gedrag van het bestuur als geheel te besteden.

Beleggingsbeleid

Bevindingen algemeen

Het beleggingsresultaat in 2023 was met 9% tevredenstellend. Het fonds heeft geprofiteerd van de combinatie van lagere rente en een iets aangezweld koersniveau op de aandelenbeurzen.

Op niveau van de beleggingscategorieën heeft het fonds de portefeuille in 2023 niet gewijzigd. Afgemeten aan de beleggingscategorieën is de portefeuille van het fonds marginaal conservatiever ingestoken dan die van enkele tientallen vergelijkbare pensioenfondsen. Een uitzondering op dat beeld betreft de categorie catastrophe bonds, die zelden voorkomt in de portefeuilles van fondsen van deze omvang.

De Raad constateert dat het risicomanagement van het fonds de beleggingsprestaties en de rapportages daarover nauwgezet volgt en commentarieert. Countervailing power in het bestuur versus de fiduciair manager is actief, wat vooral tot uitdrukking komt in een gezonde inhoudelijke discussie in de beleggingsadviescommissie.

Kosten vermogensbeheer

Het bestuur heeft in het verslagjaar een analyse laten plegen op de kosten van het fonds, waaronder die van het vermogensbeheer. Deze kosten ontlopen met 0,34% gemiddeld in de periode 2020-2022 andere fondsen van vergelijkbare omvang nauwelijks. Een correctie die rekening houdt met de samenstelling van de beleggingscategorieën zou dat beeld niet doen wijzigen. Het bestuur moet een goed beeld hebben van de kosten van het fiduciair management; de uitgevoerde benchmarking helpt daarbij.

Het bestuur draagt zorg voor een adequate verantwoording van de kosten van het vermogensbeheer in het jaarverslag.

Duurzaam beleggen

Het fonds onderschrijft in zijn MVB-beleid de belangrijkste standaarden die relevant zijn voor pensioenfondsen. De belangrijkste daarvan zijn OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers. Het fonds heeft niet zelf de UN Principles for Responsible Investments ondertekend, maar sluit zich wel aan bij de afspraken die daaruit voortvloeien.

Het beleggingsproces integreert duurzaamheid in de beleggingsbeslissingen.

Op het niveau van het strategisch beleggingsbeleid betreft het fonds MVB overwegingen in de ALM -studie en in de keuze voor de beleggingscategorieën.

Het uitvoeringsniveau ligt bij de fiduciair manager, Columbia Threadneedle Investments. In de praktijk vertaalt dit zich in de uitsluiting van verschillende bedrijfssectoren, zoals thermische kool en controversiële wapens en tabak, en actief aandeelhouderschap middels engagement en het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Verder voert het fonds jaarlijks een ESG risicoanalyse van de beleggingsportefeuille uit.

De Raad is van mening dat het fonds de middelen die het heeft een duurzame belegger te zijn goed benut. Daarnaast wordt ook de uitvoering ervan goed uitgevoerd en aan de hand van inzichtelijke rapportages gemonitord.

Het bestuur heeft zich in 2023 middels een studiedag verder georiënteerd op verdere mogelijkheden in duurzaam beleggen. Daaruit is het streven voortgekomen de portefeuille te richten naar net-zero uitstoot van broeikasgassen. In de loop van het verslagjaar is deze stap nader geanalyseerd en heeft het bestuur besloten de portefeuille daarop aan te passen. Dit is gepland voor 2024.

Daarnaast identificeert het fonds klimaatrisico's voor de portefeuille. Deze worden vanaf 2024 gevolgd binnen verschillende gremia van het fonds. Het bestuur bepaalt ook de risicohouding in het kader van de klimaatrisico's.

Aanbeveling

- Gegeven de complexiteit van catastrophe bonds als beleggingscategorie, en de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, beveelt de Raad aan om, vooral met het oog op risicobeheersing, deze categorie goed te blijven monitoren.

Algemene gang van zaken in het fonds en naleving Code Pensioenfondsen

De Raad constateert, door toetsing aan de Code Pensioenfondsen 2024, dat het bestuur in 2023 heeft zorggedragen voor een adequate besturing van het fonds waarbij een beheerste integere bedrijfsvoering van het fonds goed is bewaakt.

Naleving Code Pensioenfondsen

De Raad rapporteert conform de Code Pensioenfondsen 2024 over de naleving ervan door het bestuur. De Raad heeft kennisgenomen van de door het bestuur opgestelde en schriftelijk behandelde checklist van 23 mei 2024. Daarin is inzichtelijk gemaakt op welke punten de Code wordt nageleefd.

1.1 Risicomanagement

Bevindingen

De Raad heeft in zijn toezichtsplan 2023 opnieuw de werking van het risicomanagement als specifiek thema opgenomen. De raad heeft afgelopen jaar gekeken naar de opzet, bestaan en werking van het risicomanagement in het totale besluitvormingsproces. Dit heeft zij gedaan aan de hand van notulen, risicorapportages, voorleggers bij besluitvormingen, aanwezig zijn als toehoorder in de IRM-commissie, de rapportages van de SFH risicobeheer, interviews met de SFH risicobeheer en de SFH interne audit.

Het beeld van de Raad is dat het integrale risicobeheer op natuurlijk wijze is geïntegreerd in de organisatiestructuur en onderdeel is van de besluitvormingsprocessen. Wat de raad mist is een structuur waaruit duidelijk de risico-afweging van het bestuur in het besluitvormingsproces naar voren komt. De Raad mist een navolgbare risico-afweging als onderdeel van de besluitvorming. Op basis van risico-opinies en de notulen kan de Raad een compleet beeld krijgen van de risico-afweging. Bij belangrijke besluiten zoals bijvoorbeeld rond toeslagen en het uitvoeren van de door sociale partners vastgestelde opbouwpercentages en premies verwacht de raad dit. De Raad is van mening dat de SFH risicobeheer verantwoordelijk is voor de totstandkoming van navolgbare risico-afwegingen. Ook in het hele proces rond de Wtp is het van belang dat bij alle genomen besluiten sprake is van een navolgbaar proces.

Daarnaast kan een kader voor de rollen van de drie SFH 's bij de besluitvorming van het bestuur worden opgesteld. Er kan hierin een onderscheid gemaakt worden in de processen en besluitvorming rond de datakwaliteit, de Wtp en de reguliere onderwerpen. Inmiddels is een gezamenlijk overleg van de drie SFH's opgestart, dit draagt bij aan een goede invulling van de genoemde navolgbaarheid door de SFH risicobeheer.

Daarnaast heeft de Raad kennisgenomen van het risico-identificerend gesprek dat het pensioenfonds heeft gehad met DNB in 2023 en de daarover ontvangen brief in januari 2024 in het kader van de koppeling pensioenbeheer en vermogensbeheer onder de Wtp. De Raad zal dit dossier in 2024 volgen en ziet hier als onderdeel van de Wtp een rol voor de drie SFH's.

Er wordt jaarlijks een auditplan vastgesteld. De SFH interne audit rapporteert in de vorm van halfjaarrapportages twee keer per jaar aan het bestuur over de voortgang van het jaarplan en de status van de openstaande aanbevelingen uit eerdere uitgevoerde audits. In 2023 zijn er twee audits uitgevoerd namelijk uitbestedingen (Pensioenbeheer en Vermogensbeheer) en communicatie. De Raad volgt de rapportages en interviewt de SFH's periodiek aan de hand van de rapportages. Ook heeft de Raad vernomen dat het bestuur de aanbeveling van de SFH interne audit voor het opstellen van RASCI-tabel -of per besluit een beslisdocument- om zo bij ieder sluit helder te krijgen wie welke rol vervult aan het opvolgen is. De Raad zal de uitwerking en de werking van de aanbeveling volgen.

Aanbeveling

De Raad beveelt het bestuur aan om in overleg met de drie SFH 's het specifieke kader van iedere SFH vast te stellen voor de navolgbaarheid en besluitvorming over:

- de datakwaliteit;
- de implementatie rond Wtp;
- de koppeling van pensioenbeheer en vermogensbeheer in verband met de Wtp;
- reguliere onderwerpen zoals bijvoorbeeld indexatie, opbouwpercentage en premie.

Hiermee kan het bestuur de werking van de inrichting van de SFH's voor deze belangrijke onderwerpen vaststellen en waar nodig bijsturen.

Evenwichtige belangenafweging

Bevindingen

De financiële opzet van het fonds is vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota en vormt de basis voor de besluitvorming. Daarbij is het van belang dat de besluiten, genomen door het bestuur, evenwichtig zijn. Bij besluiten van het bestuur om besluiten, genomen door sociale partners, uit te voeren is ook een evenwichtige belangenafweging nodig. Daarnaast zijn, in het kader van de komende transitie naar de Wtp, de afspraken met sociale partners van belang. De Raad constateert dat het bestuur hier een zorgvuldig proces volgt.

Met betrekking tot evenwichtige belangenafweging is de toeslagverlening ieder jaar weer een belangrijk onderwerp en de besluitvorming kan niet losgezien worden van de besluitvorming rond de Wtp. Ook in de besluitvorming rond de Wtp zelf is een afgewogen, transparante en aantoonbare evenwichtige belangenafweging zeer van belang, met name ook omdat het fonds het transitie-ftk toepast. Aan de hand van de notulen en de diverse besluiten heeft de Raad kunnen vaststellen dat het bestuur zich richt in het belang van het fonds als geheel. De Raad vindt evenwel dat het evenwichtig afwegen van de belangen beter en transparanter vastgelegd kan worden. Evenwichtige belangenafweging is in de wetgeving weergegeven als een open norm. Het is wezenlijk dat het bestuur de effecten van besluiten kwalitatief en kwantitatief inzichtelijk maakt voor een onderbouwde evenwichtige belangenafweging bij besluiten. Een overzicht van de effecten van de diverse besluiten die genomen zijn gaat helpen om bij ieder besluit in het kader van de transitie naar de Wtp een complete uitlegbare evenwichtige belangenafweging te maken.

Aanbeveling

- Maak het effect van besluiten met name in het kader van Wtp kwalitatief en kwantitatief inzichtelijk.

Communicatie en transparantie

Bevindingen

De komende jaren is uitgebreide, voor de doelgroep begrijpelijke, communicatie (uitleg) over Wtp nodig. De website speelt daar nu nog maar beperkt op in en verwijst naar de publiekscampagne van de overheid. Dit kan natuurlijk specifieker worden gemaakt door met eigen communicatie in te spelen op de betekenis van Wtp voor de deelnemers en gepensioneerden van het fonds.

De Raad constateert dat het fonds wil inspelen op de vereisten Keuzebegeleiding. Uitdaging is om op adequate wijze de deelnemer te begeleiden en de keuzeomgeving in te richten zodat de deelnemer in staat wordt gesteld om een passende keuze te maken. De Raad vraagt aandacht voor het inrichten van een passende keuzeomgeving; hierin kan de website een belangrijke rol spelen.

Aanbeveling

- Overweeg het oprichten van een klankbordgroep om de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de communicatie-uitingen voor de doelgroep(en) te toetsen.

Opvolging eerdere aanbevelingen van de raad van toezicht

Door de Raad is ook in 2023 een aantal aanbevelingen gedaan over het voorgaande jaar.

De aanbeveling om de Raad tijdig bij herbenoemingen te betrekken en daarbij zorg te dragen voor een compleet dossier is door het bestuur opgevolgd. Het rooster van aftreden komt periodiek in het bestuur aan de orde en voordragende organisaties worden tijdig benaderd. De opvolgingsplanning staat op de agenda van het bestuur.

Aanbevolen was om bij het beleggingsbeleid aandacht te besteden aan het advies van de risicobeheerfunctie. In de BAC worden de adviezen vanuit het risicobeheer behandeld, inclusief de aanwezigheid van de tweede lijn. Over het datakwaliteitsbeleid was gevraagd dit beleid te toetsen aan de huidige inzichten en ervaringen en daar waar nodig aan te passen. Er is een werkgroep datakwaliteit ingesteld, waarbij het door de Pensioenfederatie geformuleerde kader wordt gevolgd.

Aanbevolen was om zorg te dragen voor periodieke rapportages vanuit de SFH risicobeheer. Deze worden inmiddels periodiek in het bestuur besproken. Zie verder ook paragraaf 3.7.

Ten aanzien van het communicatiebeleid is aanbevolen om de operationalisering van de doelen nader uit te werken. Dit komt inmiddels nader aan de orde in het communicatiejaarplan.

4.3 Verklaring inzake goedkeuring van het bestuursverslag en de jaarrekening

De raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie verklaart, conform het gestelde in artikel 6, lid 7 van het Reglement van de raad van toezicht, goedkeuring te verlenen aan het besluit tot vaststelling van het bestuursverslag 2023 en de jaarrekening 2023.

4.4 Reactie bestuur

Naar aanleiding van de rapportage van de raad van toezicht is onderstaand de reactie van het bestuur.

Het positieve algemeen oordeel van de raad van toezicht wordt door het bestuur erg gewaardeerd.

Het bestuur heeft kennisgenomen van de aanbevelingen en bevindingen die de raad van toezicht in haar rapportage heeft gegeven. De aanbevelingen worden door het bestuur ter harte genomen en worden opgepakt.

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor de rol die zij in het verslagjaar heeft vervuld en is erkentelijk voor hun inspanningen.

5 Verantwoordingsorgaan

5.1 Verslag verantwoordingsorgaan

5.1.1 Algemeen

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede de beleidskeuzes voor de toekomst.

Het verantwoordingsorgaan legt zijn oordeel tenminste één maal per jaar schriftelijk vast.

Het verantwoordingsorgaan heeft een adviesrecht ten aanzien van:

- a. het beleid inzake beloningen.
- b. de vorm en inrichting van het intern toezicht.
- c. de profielschets voor leden van de raad van toezicht.
- d. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure.
- e. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.
- f. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds.
- g. liquidatie, fusie of splitsing van het fonds.
- h. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst.
- i. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
- j. de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan.

5.1.2 Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan werd eind 2023 gevormd door:

naam	vertegenwoordigt	begin zittingstermijn	eind huidige zittingstermijn	
Anton Rijkers (plv. voorzitter)	Betonhuis - werkgevers	01-07-2014	30-06-2026	einde termijn
Arend van den Burg	CNV - werkenden	01-07-2014	30-06-2026	einde termijn
Jac Beerens	FNV - werkenden	01-07-2022	30-06-2026	herbenoembaar
Jan van Mulligen	PCOB - gepensioneerden	01-07-2014	30-06-2024	einde termijn
Job Basting	FNV - werkenden	01-07-2021	30-06-2025	herbenoembaar
Wim van der Linden (voorzitter)	ANBO - gepensioneerden	01-07-2014	30-06-2026	einde termijn
Wout Pieterse	gepensioneerden	01-07-2014	30-06-2025	einde termijn

5.1.3 Werkzaamheden

Aan het begin van 2023 heeft het verantwoordingsorgaan afspraken gemaakt in een Plan van Aanpak over de agenda voor 2023 met de daarbij behorende activiteiten en begroting. Het bestuur heeft zich hierin kunnen vinden en heeft de begroting goedgekeurd.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 vier keer vergaderd. Twee maal met gedeeltelijke aanwezigheid van bestuursleden en tweemaal zonder aanwezigheid van bestuursleden. Tevens heeft het verantwoordingsorgaan twee maal vergaderd met de raad van toezicht.

Het verantwoordingsorgaan heeft twee maal een studiemiddag gehad en één complete studiedag.

Bij de eerste studiemiddag heeft het verantwoordingsorgaan kennis gemaakt met de nieuwe communicatieadviseur en heeft zich door de actuaris van het fonds laten voorlichten over de benodigheden voor het transitieplan.

De tweede studiemiddag is besteed aan het opstellen van een beslissing-/normenkader in relatie tot het komende nieuwe pensioenstelsel.

De complete studiedag is besteed aan het verder invullen van het beslissing-/normenkader.

Het bestuur heeft een werkgroep ingesteld inzake de invoering van het nieuwe pensioencontract (NPC) en deze werkgroep heeft zijn activiteiten een aantal keren in een dagdeel tezamen aan het bestuur, de raad van toezicht, verantwoordingsorgaan en cao-partijen toegelicht.

De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter van het verantwoordingsorgaan hebben tweemaal overleg gehad met de voorzitter en de secretaris van het bestuur en de voorzitter van de raad van toezicht.

Een lid van het verantwoordingsorgaan heeft een vergadering van het bestuur bijgewoond.

Een paar leden van het verantwoordingsorgaan hebben aan het webinar van de Pensioenfederatie en het overleg in Nieuwegein deelgenomen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 het bestuur een aantal keren van advies voorzien. Deze adviezen betroffen:

- De actualisering van de klachten- en geschillenregeling;
- Het jaarverslag 2022;
- Communicatiebeleidsplan (jaarplan 2024);
- De premiestelling voor 2024.

Behoudens diverse kleine opmerkingen gaf het verantwoordingsorgaan op alle items een positief advies en de gemaakte opmerkingen zijn door het bestuur in de diverse documenten verwerkt.

Het verantwoordingsorgaan heeft 2 speerpuntengroepen, één betreffende communicatie en één betreffende financiën.

De speerpuntengroep communicatie heeft diverse op- en aanmerkingen gemaakt wat betreft de website van ons fonds en deze op- en aanmerkingen zijn allemaal verwerkt door de websitebeheerder. Ook heeft de speerpuntengroep de privacyverklaring van ons fonds kritisch bekeken en onze opmerkingen wat betreft de privacyverklaring zijn later in de verklaring verwerkt. Ook wordt de speerpuntengroep betrokken bij de uitgave van ons blad "Voor nu en later".

De speerpuntengroep financiën heeft van een 50-tal pensioenfondsen, hoofdzakelijk bedrijfstakpensioenfondsen, uit hun jaarverslagen 2022 de uitvoerings- en beleggingskosten per deelnemer gehaald en dit vergeleken met de uitvoerings- en beleggingskosten van ons fonds. Ons fonds zat wat betreft kosten in 2022 ruimschoots onder het gemiddelde van de ca. 50 andere fondsen. De rapportage van Bell (voorheen LCP) wat betreft kosten van pensioenfondsen komt grotendeels overeen met de bevindingen van de speerpuntengroep.

Leden van het verantwoordingsorgaan hebben gesprekken gehad met de Monitoringcommissie van de Pensioenfederatie en het verantwoordingsorgaan vindt de meningen van het verantwoordingsorgaan goed verwoord in de eindrapportage van de Monitoringcommissie..

5.1.4 Bestuur

Ondersteund door waarnemingen van de raad van toezicht concludeert het verantwoordingsorgaan:

- dat het bestuur zich professioneel en volwassen naar elkaar opstelt;
- dat het bestuur de materie beheerst;
- de ontwikkelingen overziet;
- over passende deskundigheid beschikt;
- voldoende tegenwicht biedt aan externe deskundigen, adviseurs en uitvoerders;
- er is een goede aandacht voor individueel functioneren en zelfevaluatie.

Het verantwoordingsorgaan leest de verslagen van de bestuursvergaderingen en heeft diverse keren overleg met het bestuur en kan concluderen dat ons fonds goed bestuurd wordt.

5.1.5 Raad van Toezicht

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van de rapportage van de raad van toezicht over 2023 en de in de rapportage vermelde aanbevelingen. Het verantwoordingsorgaan heeft hier overleg over gehad met de Raad van Toezicht. Het verantwoordingsorgaan kan zich vinden in deze aanbevelingen.

5.1.6 Evenwichtige belangenbehartiging

Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat het bestuur zich richt op evenwichtige afweging van de belangen van alle belanghebbenden. Het bestuur heeft aandacht voor vastleggen van afwegingen en conclusies over evenwichtige belangenafweging. De gevolgen van het beleid voor de evenwichtige belangenafweging worden regelmatig met betrokken partijen besproken.

5.1.7 Beleggingsbeleid en dekkingsgraad

Het verantwoordingsorgaan heeft gelukkig geconstateerd dat de afname van het vermogen in 2022 zicht heeft hersteld naar een toename van vermogen in 2023. De rente is per eind 2023 iets minder dan per eind 2022, waardoor de verplichtingen ook iets toenamen. Met een indexatie er al in verwerkt is de actuele dekkingsgraad gestegen van ultimo 2022 108,5 % naar ultimo 2023 110,0 %. De beleidsdekkingsgraad daalde licht van 112,4 % ultimo 2022 naar 111,5 % ultimo 2023.

5.1.8 Premie

De cao-partijen hebben eind 2023 een voorstel gedaan betreffende de premie en de opbouw voor 2024. Het voorstel hield in een gelijke pensioenpremie van 19,2 % van de loonsom als in 2023, terwijl het opbouwpercentage weer naar het oude niveau van 1,875 % kon, het ambitieniveau dat door CAO-partijen, bestuur en verantwoordingsorgaan wordt nagestreefd. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover positief geadviseerd.

5.1.9 Toeslag

Aangezien volgens nieuwe wetgeving al een toeslag mag worden verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105% en de CAO partijen een voorgenomen besluit hebben kenbaar gemaakt dat zij gebruik willen maken van het nieuwe pensioenstelsel, heeft het bestuur besloten een indexatie per 01-01-2024 toe te passen. De pensioen en opgebouwde rechten zijn per 01-01-2024 2,00 % verhoogd. Hoewel het verantwoordingsorgaan over deze indexaties geen adviesrecht heeft, heeft het verantwoordingsorgaan wel het bestuur medegedeeld dat deze indexatie door het verantwoordingsorgaan worden ondersteund.

5.1.10 Risicobeheersing

Het risicobeheersingsproces is naar de mening van het verantwoordingsorgaan adequaat ingericht. De commissie IRM (Integraal Risico Management) van het bestuur heeft een beleidsplan opgesteld en het bestuur voert dit geplande beleid naar behoren uit. Het verantwoordingsorgaan is tijdens de overleggen met het bestuur voldoende geïnformeerd inzake de risicobeheersing.

5.1.11 Communicatiebeleid

In 2023 hebben de deelnemers van het fonds een aantal keren het fondsblad "Voor nu en later" ontvangen. Tevens zijn er op de website diverse berichten geplaatst. Het fonds wil zoveel mogelijk digitaal (gaan) communiceren met de deelnemers en heeft aan elke deelnemer zijn of haar e-mailadres gevraagd. Toch zullen volgens het verantwoordingsorgaan de door de wet vereisten mededelingen aan de deelnemers op papier aan de deelnemers moeten worden verstrekt aangezien niet iedereen digitaal kan of wil communiceren.

De website van ons fonds wordt door het verantwoordingsorgaan kritisch gevolgd en daar waar nodig voorzien van opmerkingen of aanbevelingen. De website is in 2023 vernieuwd en zal, mede met de opmerkingen van het verantwoordingsorgaan, worden geoptimaliseerd.

5.1.12 Toekomst

Momenteel wordt het nieuwe pensioenstelsel uitgewerkt. Het verantwoordingsorgaan neemt deel in alle sessie waarin de werkgroep NPC (nieuw pensioencontract) haar bezigheden en de stand van zaken toelicht. Ook worden de diverse studiemiddagen en de studiedag door het verantwoordingsorgaan besteed aan het vergroten van de kennis inzake het nieuwe pensioencontract.

5.2 Oordeel

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het bestuur in het jaar 2023 op evenwichtige wijze is omgegaan met de belangen van alle belanghebbenden en de juiste beleidskeuzes heeft gemaakt voor de toekomst. De pensioenregeling is ook in 2023 op een juiste manier uitgevoerd.

Tevens is het verantwoordingsorgaan van mening dat de raad van toezicht zijn taken en bevoegdheden correct heeft uitgevoerd en kan het verantwoordingsorgaan zich vinden in de bevindingen en aanbevelingen welke de raad van toezicht verwoord heeft in zijn jaarrapportage 2023.

Het verantwoordingsorgaan dankt het bestuur en de raad van toezicht voor de open en constructieve samenwerking en spreekt zijn waardering uit voor de werkzaamheden die verzet zijn in 2023. Het verantwoordingsorgaan zet deze samenwerking graag op dezelfde wijze voort in 2024 en volgende jaren.

5.3 Reactie bestuur

Naar aanleiding van het oordeel van het verantwoordingsorgaan is onderstaand de reactie van het bestuur.

Het bestuur constateert met genoegen dat het verantwoordingsorgaan concludeert dat het bestuur de belangen op evenwichtige wijze afweegt en dat de bestuurlijke processen bij het Bpf Beton verantwoord zijn ingericht en naar behoren worden uitgevoerd.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de werkzaamheden die zij gedaan heeft en heeft deze dankzegging ook expliciet uitgesproken in de gezamenlijke overlegvergadering op 31 mei 2024. In deze vergadering heeft het verantwoordingsorgaan haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen gestructureerd teruggekoppeld en nader toegelicht.

6 Slotwoord

In dit jaarverslag is veel aandacht besteed aan de financiële positie en de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. Ook in 2024 zullen deze twee thema's veel aandacht vragen. Het voorbereiden op het nieuwe stelsel zal steeds concreter gaan worden. De door het bestuur en cao-partijen gevormde projectgroep zal hierin het voortouw nemen.

Onder meer via de website, het pensioenmagazine en nieuwsbrieven houdt het bestuur de werkgevers, (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en overige belanghebbenden goed op de hoogte van de ontwikkelingen..

Medio november 2023 bereikten cao-partijen een akkoord over de premiestelling voor 2024. De premie werd gehandhaafd op 19,2% van de salarissom en het opbouwpercentage werd verhoogd van 1,644% naar 1,875%. In 2024 zetten bestuur en cao-partijen de gesprekken op dezelfde voet voort.

Het bestuur bedankt hierbij alle medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, de vermogensbeheerders en de externe partijen (privacy officer, sleutelfunctie vervullers risicobeheer, interne audit en actuariaat, onafhankelijke accountant en actuarissen) voor de medewerking aan het handhaven van het bovengenoemde doel, wat dit jaar met de nodige inspanningen gepaard is gegaan.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie
Amsterdam, 21 juni 2024

De heer G.W. van der Peijl (voorzitter)
De heer D.P. Slob (secretaris)
De heer S.J.H. Borghouts (bestuurslid)
Mevrouw A. Houtman (bestuurslid)
De heer H.A. Kempen (bestuurslid)
De heer M. de Jong (bestuurslid)
De heer G.J. Seffinga (bestuurslid)
De heer P.J. Verhoog (bestuurslid)

7 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie statutair gevestigd te Amsterdam de jaarrekening over boekjaar 2023 eindigend op 31 december 2023. In hoofdstuk 8 Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de onafhankelijke accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

7.1 Balans per 31 december

(* € 1.000)	Ref.*	31 december 2023		31 december 2022	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Beleggingen voor risico pensioenfonds	7.4.1				
Vastgoedbeleggingen		96.979		101.492	
Aandelen		279.759		241.963	
Vastrentende waarden		689.167		594.836	
Derivaten		67.649		66.317	
Overige beleggingen		<u>108.445</u>		<u>111.019</u>	
			1.241.999		1.115.627
Vorderingen en overlopende activa	7.4.2		4.803		4.766
Overige activa	7.4.3		3.580		3.625
Totaal activa			<u>1.250.382</u>		<u>1.124.018</u>

(* € 1.000)	Ref.*	31 december 2023		31 december 2022	
			€		€
PASSIVA					
Stichtingskapitaal en reserves	7.4.4		101.718		77.614
Technische voorzieningen	7.4.5				
Voorziening pensioenverplichting		1.012.135		912.524	
Overige technische voorziening		<u>24</u>		<u>24</u>	
			1.012.159		912.548
Overige schulden en overlopende passiva	7.4.6		136.505		133.856
Totaal passiva			<u>1.250.382</u>		<u>1.124.018</u>

* De nummering verwijst naar de toelichting

Dekkingsgraad op basis van FTK		%	%
Actuele dekkingsgraad		110,0	108,5
Beleidsdekkingsgraad		111,5	112,4

Staat van baten en lasten

(* € 1.000)	Ref.*	2023		2022	
		€	€	€	€
BATEN					
Premiebijdragen	7.5.1		54.219		54.677
Beleggingsopbrengsten	7.5.2		92.196		-456.890
			<u>146.415</u>		<u>-402.213</u>
LASTEN					
Pensioenuitkeringen	7.5.3		20.815		19.097
Pensioenuitvoeringskosten	7.5.4		2.985		2.519
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	7.5.5				
Pensioenopbouw		38.206		57.435	
Toeslagverlening		19.830		47.052	
Rentetoevoeging		30.514		-6.275	
Onttrekking pensioenuitkeringen en uitvoeringskosten		-20.485		-18.154	
Reguliere RTS		30.360		-415.284	
Actuariële uitgangspunten		-12		6.945	
Overdracht van rechten		1.695		-8.151	
Overige mutaties		<u>-497</u>		<u>995</u>	
			99.611		-335.437
Mutatie overige technische voorziening	7.5.6		-		2
Saldo overdracht van rechten	7.5.7		-1.100		8.461
			<u>122.311</u>		<u>-305.358</u>
Saldo van baten en lasten			<u>24.104</u>		<u>-96.855</u>

* De nummering verwijst naar de toelichting

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Algemene reserve	12.109	-43.595
Solvabiliteitsreserve	11.995	-53.260
	24.104	-96.855

7.2 Kasstroomoverzicht

(* € 1.000)	2023		2022	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangen premies	53.968		54.327	
Ontvangen w aardeoverdrachten	2.784		4.031	
Betaalde pensioenuitkeringen	-20.779		-19.090	
Betaalde w aardeoverdrachten	-2.006		-11.889	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-2.757		-2.539	
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		31.210		24.840
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	651.510		1.234.333	
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	10.125		11.051	
Aankopen beleggingen	-689.310		-1.267.197	
Overige ontvangsten en uitgaven inzake belggingen	178		1.274	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-3.758		-3.731	
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-31.255		-24.270
Mutatie liquide middelen		-45		570
Stand 1 januari		3.625		3.055
Mutatie liquide middelen		-45		570
Stand 31 december		3.580		3.625

7.3 Algemene toelichting

7.3.1 Inleiding

Het doel van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41199582, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna het 'fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van het fonds.

Het vestigingsadres is Laan van Oversteen 20, 2289 CX, Rijswijk.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 14 juni 2024 de jaarrekening 2023 opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

7.3.2 Schattingswijzingen

In 2023 zijn er geen actuariële grondslagen gewijzigd

7.3.3 Algemene grondslagen

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling, waarbij het bestuur van het fonds op basis van een impactanalyse concludeert dat het hanteren van deze veronderstelling op basis van de huidige inzichten waaronder de hoogte van de (beleids)dekkinggraad voor de komende 12 maanden gerechtvaardigd is.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is.

Waardering van een actief of een verplichting

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet

meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
USD	1,10	1,07
GBP	0,87	0,89
CHF	0,93	0,99
JPY	155,73	140,81

7.3.4 Specifieke grondslagen

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Reële waarde

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per 31 december van het boekjaar. Voor niet-beursgenoteerde participaties en deelnemingen in onroerende zakenmaatschappijen is dit de berekende intrinsieke waarde die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

De reële waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen worden gewaardeerd op basis van de door de onderliggende vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de beheerder ter beschikking staan. Overige vermogensbestanddelen van het fonds worden gewaardeerd volgens algemeen aanvaarde verslaggevingsgrondslagen.

Aandelen

De reële waarde van niet-beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende markttrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

Participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de actuele waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de contante waarde van de met vervroegde aflossing aangepaste kasstromen, verdisconteerd tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden inclusief eventuele opslagen behorende bij het risicoprofiel van de leningen.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen. Renteswaps worden gewaardeerd op basis van de verdisconteerde kasstromen tegen de zero-coupon swaprentecurve (EURIBOR). Creditposities in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

Overige beleggingen

De reële waarde van niet-beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de solvabiliteitsreserve op het gewenste niveau is gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Solvabiliteitsreserve

De hoogte van de Solvabiliteitsreserve is gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen berekend op basis van het standaardmodel van DNB.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december:

Overlevingstafel en ervaringssterfte

De voorziening ultimo jaar is berekend op basis van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022, startkolom 2024 (2022: Prognosetafel AG2022, startkolom 2023). De sterftekansen zijn gecorrigeerd voor het verschil tussen de gehele Nederlandse bevolking en de deelnemerspopulatie van het pensioenfonds door gebruik te maken van fondsspecifieke correctiefactoren, berekend op basis van het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2022. De overlevingskansen van de kinderen aan wie een wezenpensioen wordt uitgekeerd worden op één gesteld (geen sterfte).

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt uitgegaan van de partnerfrequentie zoals opgenomen in de tabel WTW-2022. De partnerfrequentie wordt op de pensioendatum op 100% verondersteld. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

Ter dekking van nog niet ingegaan wezenpensioen wordt de voorziening voor het latente partnerpensioen voor deelnemers die nog niet gepensioneerd zijn met 1% verhoogd.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Ter dekking van toekomstige administratiekosten is een voorziening administratiekosten opgenomen. Deze voorziening bedraagt 3,5% (2022: 3,5%) van de totale netto voorziening pensioenverplichtingen.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

De technische voorzieningen voor de premievrijgestelde aanspraken van arbeidsongeschikte deelnemers worden bepaald als de contante waarde van de toekomstig op te bouwen aanspraken.

Voorziening voor het risico van premievrijstelling

Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door de invaliditeitsopslag uit de premie van de afgelopen twee jaar te nemen.

Niet opgevraagd pensioen

Voor ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt er gereserveerd alsof het pensioen is ingegaan. Daarnaast wordt de som van de niet gedane uitkeringen gereserveerd. Wanneer er vijf jaar na de beoogde pensioenleeftijd voor de verzekerde nog steeds sprake is van niet opgevraagd pensioen, valt de voorziening van de verzekerde vrij (dit betreft zowel de vervallen als de toekomstige termijnen). Periodiek wordt met betrekking tot de reservering voor niet opgevraagd pensioen getoetst of de gehanteerde methodiek nog passend is.

Overige technische voorziening

Onder het hoofd 'Overige technische voorziening' worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening. Het betreft hier voorziening gemoedsbezwaarden.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de voorlopige loonsomopgaven van de werkgevers, tenzij definitieve loonsomopgaven al zijn verwerkt in dat boekjaar.

Beleggingsresultaten

Directe en indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsresultaten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De kosten worden gerapporteerd inclusief BTW.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking uit technische voorziening voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode. In 2023 wordt 3,5% (2022: 3,5%) van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 3,5% (2022: 3,5%) van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging rentetermijnstructuur

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële uitgangspunten heeft betrekking op de aanpassing van de sterftetafels. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting in de grondslagen inzake schattingswijzigingen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

7.3.5 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten. Onder geldmiddelen wordt conform de definitie in RJ 360 verstaan de kasmiddelen, de tegoeden op bankrekeningen, wissels en cheques, direct opeisbare deposito's en op korte termijn zeer liquide activa (beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen).

7.4 Toelichting op de Balans

7.4.1 Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

(* € 1.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vast- rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per						
1 januari 2022	109.370	462.336	760.791	133.397	-49.753	1.416.141
Aankopen	2.480	21.485	1.039.290	43.055	160.887	1.267.197
Verkopen	-3.296	-185.850	-1.041.692	-3.495	-	-1.234.333
Herw aardering	-5.869	-56.008	-163.557	-238.776	-	-464.210
Overige mutaties	-1.193	-	4	-	-115	-1.304
Stand per						
31 december 2022	101.492	241.963	594.836	-65.819	111.019	983.491
Bij: Derivaten met een negatieve waarde						132.136
Stand per						
31 december 2022						1.115.627
Aankopen	2.438	40.820	646.006	46	-	689.310
Verkopen	-1.373	-46.730	-585.583	-15.255	-2.569	-651.510
Herw aardering	-5.451	43.706	33.952	13.622	-5	85.824
Overige mutaties	-127	-	-44			-171
Stand per						
31 december 2023	96.979	279.759	689.167	-67.406	108.445	1.106.944
Bij: Derivaten met een negatieve waarde						135.055
Stand per						
31 december 2023						1.241.999

Het fonds belegt zowel in 2023 als in 2022 niet in premiebijdragende ondernemingen. Zowel ultimo 2023 als ultimo 2022 heeft het fonds geen beleggingen uitgeleend en heeft het fonds geen andere constructies waarbij de beleggingen niet ter directe beschikking van het fonds staan.

In de beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van derivaten, er is sprake van collateral management. Ultimo 2023 bedraagt het in de beleggingsfondsen ontvangen collateral € 0 (2022: € 0) en het betaalde collateral € 0 (2022: € 21).

Voor directe beleggingen in derivaten is onderpand betaald in de vorm van staatsobligaties Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië ter waarde van € 2.508 (2022: € 37.753).

Derivaten met een negatieve waarde zijn evenals vorig jaar verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor een deel van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van verschillende waarderingssystemen, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Gehanteerde waarderingssystematiek op basis van Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, richtlijn 290

(* € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2023	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	-	-	96.979	96.979
Aandelen	-	-	279.759	279.759
Vastrentende waarden	247.269	120.703	321.195	689.167
Derivaten	-	-67.406	-	-67.406
Overige beleggingen	-	-	108.445	108.445
	247.269	53.297	806.378	1.106.944

(* € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2022	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	-	-	101.492	101.492
Aandelen	-	-	241.963	241.963
Vastrentende waarden	212.404	118.096	264.336	594.836
Derivaten	-	-65.819	-	-65.819
Overige beleggingen	-	-	111.019	111.019
	212.404	52.277	718.810	983.491

Schatting van reële waarde

Vastgoedbeleggingen

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van 'andere methode' betreft indirect vastgoed. Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per 31 december van het boekjaar. Voor niet-beursgenoteerde participaties en deelnemingen in onroerende zakenmaatschappijen is dit de berekende intrinsieke waarde die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Aandelen

Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van aandelenfondsen opgenomen als vastgesteld op basis van 'andere methode'. Aandelenfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

Het deel van de vastrentende waarden dat is opgenomen op basis van "genoteerde marktprijzen" betreft vooral staatsobligaties. Onder "NCW berekeningen" zijn de hypotheeklen opgenomen waar bij de schatting van de reële waarde van hypotheeklen wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen. Onder "andere methode" zijn de obligatiebeleggingsfondsen opgenomen die worden gewaardeerd tegen berekende intrinsieke waarde.

Derivaten

Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen.

Overige beleggingen

Onder "andere methode" zijn de liquide middelen met betrekking tot beleggingsactiviteiten, beleggingsdebiteuren en -crediteuren verantwoord.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Indirect vastgoed	96.859	101.245
Beleggingsdebiteuren vastgoed	120	247
Stand per 31 december	96.979	101.492

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Aandelenbeleggingsfondsen	279.759	241.963
Stand per 31 december	279.759	241.963

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Directe vastrentende w aardenbeleggingen:		
Staatsobligaties (beursgenoteerd)	247.269	212.404
Hypotheken	120.703	118.078
Leningen op schuldbekentenis	-	18
	<u>367.972</u>	<u>330.500</u>
Indirecte vastrentende w aardenbeleggingen:		
Obligatiebeleggingsfondsen	320.476	263.673
	<u>320.476</u>	<u>263.673</u>
Overige		
Beleggingsdebiteuren vastrentende w aarden	719	663
	<u>719</u>	<u>663</u>
Stand per 31 december	689.167	594.836

Derivaten

De derivaten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Rente derivaten	-67.840	-69.687
Valuta derivaten	84	4.322
Overige derivaten	350	-454
Stand per 31 december	-67.406	-65.819

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps wordt de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloed.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2023:

Type contract	Contract- omvang €	Actuele waarde activa €	Actuele waarde passiva €
Interest rate sw aps	632.960	65.999	133.839
Valuta derivaten	226.976	1.300	1.216
Futures	26.114	350	-
	886.050	67.649	135.055

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2022:

Type contract	Contract- omvang €	Actuele waarde activa €	Actuele waarde passiva €
Interest rate sw aps	612.229	61.637	131.324
Valuta derivaten	226.099	4.680	358
Futures	22.272	-	454
	860.600	66.317	132.136

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2023 €	31-12-2022 €
Liquide middelen	108.103	110.677
Beleggingsdebiteuren	342	342
Stand per 31 december	108.445	111.019

De liquide middelen bestaan uit kasmiddelen en de negatieve contraboeking variation margin. BPF Beton maakt binnen de LDI beleggingen gebruik van Central Cleared Interest Rate Swaps (CC IRS). Dagelijks wordt de waardemutatie van de CC IRS afgerekend met de tegenpartij (variation margin).

Door het pensioenfonds wordt niet belegd in premiebijdragende (aangesloten) ondernemingen.

7.4.2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(* € 1.000)	31-12-2023 €	31-12-2022 €
Vorderingen op werkgevers	4.735	4.753
Vorderingen op deelnemers	3	5
Waardeoverdrachten	37	-
Overige vorderingen	28	8
Stand per 31 december	4.803	4.766

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Vorderingen op werkgevers'

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Werkgevers	5.026	4.782
Voorziening dubieuze debiteuren	-291	-29
Stand per 31 december	4.735	4.753

In 2023 is een bedrag van € 190 toegevoegd aan de voorziening (2022:onttrekking € 28). Er werd een bedrag van € 72 als oninbaar afgeschreven (2022: € 35).

7.4.3 Overige activa

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Liquide middelen	3.580	3.625
Stand per 31 december	3.580	3.625

Er zijn evenals vorig jaar geen kredietfaciliteiten.

7.4.4 Stichtingskapitaal en reserves**Mutatieoverzicht eigen vermogen 2023**

(* € 1.000)	Solvabiliteits-reserve	Algemene reserve	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari	146.964	-69.350	77.614
Resultaat boekjaar	11.995	12.109	24.104
Stand per 31 december 2023	158.959	-57.241	101.718

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2022

(* € 1.000)	Solvabiliteits-reserve	Algemene reserve	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari	200.224	-25.755	174.469
Resultaat boekjaar	-53.260	-43.595	-96.855
Stand per 31 december 2022	146.964	-69.350	77.614

Solvabiliteit

(* € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
	€	%	€	%
Aanw ezig vermogen	1.113.853	110,0	990.138	108,5
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	1.012.135	100,0	912.524	100,0
Eigen vermogen	101.718	10,0	77.614	8,5
Af: vereist eigen vermogen	158.959	15,7	146.964	16,1
Vrij vermogen	-57.241	-5,7	-69.350	-7,6
Minimaal vereist eigen vermogen	44.060	4,4	40.059	4,4
Actuele dekkingsgraad		110,0		108,5
Beleidsdekkingsgraad		111,5		112,4

Herstelplan

Per 1 januari 2023 was de beleidsdekkingsgraad 112,4% en lag daarmee onder het vereist eigen vermogen. Er is sprake van een dekkingstekort waardoor het fonds verplicht was om op uiterlijk 31 maart 2023 een herstelplan in te dienen bij DNB. Het fonds heeft op 31 maart 2023 het herstelplan verstuurd naar DNB. Hiermee vervalt het herstelplan dat in 2022 is ingediend.

In het nieuwe herstelplan heeft het fonds aangegeven welke maatregelen worden ingezet om binnen 10 jaar het vereist eigen vermogen te behalen. Het fonds heeft zich ten doel gesteld om in 2030 een beleidsdekkingsgraad van 120,8% te hebben. Bij het opstellen van het herstelplan heeft het bestuur zich laten ondersteunen door externe adviseurs. Het herstelplan is goedgekeurd door toezichthouder DNB.

Het herstelplan is opgesteld op basis van de in 2023 geldende pensioenregeling, er wordt niet uitgegaan van aanvullende maatregelen.

In 2023 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan als volgt ontwikkeld:

	Werkelijk %	Herstelplan %
Dekkingsgraad per 31 december 2022	108,5	108,6
Premie	1,0	1,1
Toeslagen	-2,3	-0,2
Uitkering	0,2	0,2
Verandering van de rentetermijnstructuur	-3,5	0,0
Rendement van de beleggingen	6,1	1,5
Wijziging actuariële grondslagen en pensioenregeling	-0,2	0,0
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,2	-0,2
Dekkingsgraad per 31 december 2023	110,0	111,0

In het herstelplan wordt uitgegaan van een dekkingsgraad van 108,6% primo 2023.

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2023 110,0% en liep daarmee achter op het herstelplan dat uitgaat van 111,0% op die datum.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een daling van de dekkingsgraad. In het herstelplan is de verandering van de rentetermijnstructuur per definitie op nul gesteld. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan die hoger is dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft meer bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat in het herstelplan is uitgegaan van een lager rendement dan het rendement op de beleggingen werkelijk was.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten wordt veroorzaakt doordat alle effecten worden bepaald ten opzichte van de dekkingsgraad primo 2023, doordat overige mutaties niet worden meegenomen en door afronding van de andere effecten. De in het herstelplan opgegeven maatregelen zijn volledig uitgevoerd, in het verslagjaar of het lopende jaar is geen definitieve korting doorgevoerd.

Ultimo 2023 was nog steeds sprake van een dekkingstekort. Daarom is op 2 april 2024 een update van het herstelplan aan DNB verstuurd. Uit de update van het herstelplan 2023 volgt dat het fonds binnen de hersteltermijn uit zowel dekkingstekort als reservetekort zal zijn en voorsnog niet hoeft te korten. Op 21 mei 2023 heeft DNB ingestemd met het herstelplan.

7.4.5 Technische voorzieningen

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Basisregeling	996.868	898.648
Premievrijstelling / IBNR	15.267	13.876
Stand per 31 december	1.012.135	912.524

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Stand per 1 januari	912.524	1.247.961
Pensioenopbouw	38.206	57.435
Toeslagverlening	19.830	47.052
Rentetoevoeging	30.514	-6.275
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-20.485	-18.154
Wijziging marktrente	30.360	-415.284
Wijziging actuariële uitgangspunten	-12	6.945
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.695	-8.151
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-497	995
Stand per 31 december	1.012.135	912.524

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(* € 1.000)	2023		2022	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieve deelnemers	459.454	7.108	412.346	7.252
Pensioengerechtigden	276.925	8.288	248.658	8.116
Gew ezen deelnemers	262.331	13.529	239.776	13.524
Netto pensioenverplichtingen	998.710	28.925	900.780	28.892
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	13.425		11.744	
Stand per 31 december	1.012.135		912.524	

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Overige technische voorziening

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Spaarfonds gemoedsbezwaren		
Stand per 1 januari	24	22
Rentetoevoeging	-	2
Stand per 31 december	24	24

Spaarfonds gemoedsbezwaarden

Het bestuur kan individuele vrijstelling van deelneming aan de verplichte pensioenregelingen aan een werknemer verlenen, indien deze gemoedsbezwaren heeft tegen iedere vorm van verzekeren. Dit ontslaat zijn werkgever noch betrokkene van de verplichting tot afdracht van de reguliere bijdragen aan het fonds. Deze bijdragen worden op een individuele spaarrekening gestort, waaraan jaarlijks intrest wordt toegevoegd. De gespaarde bijdragen van de gemoedsbezwaarden worden na het bereiken van de 68-jarige

leeftijd in gelijke termijnen aan betrokkene gedurende 15 jaar uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde voordat de uitkeringen zijn ingegaan, wordt het saldo in gelijke termijnen gedurende 15 jaar aan de partner uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde na ingang van de uitkering, worden de uitkeringen gedurende de resterende periode voortgezet ten behoeve van de partner.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De regeling kent een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar en is een middelloonregeling. De toetredingsleeftijd is 21 jaar. Voor 2023 bedraagt het opbouwpercentage 1,644% (2022: 1,644%) van de pensioengrondslag. Het maximum pensioensalaris, de vaste bestanddelen van het inkomen, is gelijk aan het maximum premieloon als bedoeld in artikel 17 van de Wet financiering sociale verzekeringen.

Er is sprake van opbouw voor een levenslang partnerpensioen, dat 70% van het (haalbare) ouderdomspensioen bedraagt. In de regeling zijn tevens premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en flexibiliseringsmogelijkheden opgenomen.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. De premie bevat geen expliciete opslag ten behoeve van het toeslagbeleid. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit overrendementen.

De ambitie van de toeslagverlening is:

- a) een toeslag te verlenen op de pensioenaanspraken van deelnemers, gewezen deelnemers en andere aanspraakgerechtigden van maximaal de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens. Als referentieperiode voor de vaststelling van de toeslag wordt uitgegaan van de periode aanvangende 1 juli van het afgelopen jaar tot 1 juli van het jaar daarvoor;
- b) een toeslag te verlenen op de pensioenrechten van pensioengerechtigden van maximaal de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens. Als referentieperiode voor de vaststelling van de toeslag wordt uitgegaan van de periode aanvangende 1 juli van het afgelopen jaar tot 1 juli van het jaar daarvoor.

Het toeslagbeleid is gebaseerd op toekomstbestendige toeslagverlening. Het fonds verleent alleen een toeslag indien de beleidsdekkingsgraad van het fonds zich op de peildatum 31 oktober van het voorafgaande jaar boven de 110% bevindt. De hoogte van de toeslag is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad en de hierboven genoemde toeslagambitie. Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijke voorschriften voor toekomstbestendige toeslag.

Eventuele toeslag vindt plaats per 1 januari van enig jaar en wordt verleend over de pensioenaanspraken en pensioenrechten per 31 december van het laatste kalenderjaar, met inbegrip van eerder verleende toeslagen. Nadat de toeslag is verleend maakt de toeslag deel uit van de pensioenaanspraak of het pensioenrecht.

Met ingang van 2022 heeft het fonds gebruik gemaakt van de versoepeling van de toeslagregels zoals toegelicht in paragraaf 3.1.1.

Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd eerst plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit. In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen verhoogd met

	actieven	Inactieven
1 januari 2023	2,50%	2,50%
1 oktober 2022	2,01%	2,01%
1 januari 2021	0,00%	0,00%

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2024 een toeslag van te verlenen van 2,00% voor zowel actieven als inactieven.

7.4.6 Overige schulden en overlopende passiva

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Te verrekenen premies	1	8
Derivaten met negatieve waarde	135.055	132.136
Waardeoverdrachten	115	640
Belastingen en premies sociale verzekeringen	410	382
Vermogensbeheerkosten	552	545
Advies- en controlekosten	171	117
Administratiekosten	81	9
Bestuurskosten	23	10
Overige schulden	97	9
Stand per 31 december	136.505	133.856

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

7.4.7 Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Technische voorziening FTK-w aardering)		1.012.135		912.524
S1 Renterisico	24.176		24.289	
S2 Risico zakelijke w aarden	115.717		104.638	
S3 Valutarisico	13.581		18.692	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	44.667		42.027	
S6 Verzekeringstechnisch risico	29.031		26.388	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	-		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
S10 Actief beheer risico	-		-	
Diversificatie-effect	-68.213		-69.070	
Totaal		158.959		146.964
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		1.171.094		1.059.488
Pensioenvermogen (totaal activa-schulden)		1.113.853		990.138
Tekort		-57.241		-69.350

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een

ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan op hoofdlijnen worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	Duratie	€	Duratie
vastrentende waarden (voor derivaten)	583.613	8,4	610.783	8,1
vastrentende waarden (na derivaten)	635.970	31,3	541.096	31,4
Duration technische voorzieningen	1.012.135	19,7	912.524	20,1

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het fonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps.

Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Bij het afsluiten van een swap kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

Het bestuur heeft de renteafdekking begin 2022 in stappen verhoogd van 55% naar 80% om de dekkingsgraad stabiel te houden in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. Het pensioenfonds monitort de renteafdekking per maandultimo. Het afdekkingspercentage wordt na de monitoring en eventuele herbalancering passief beheerd. Dit betekent dat veranderingen in de verplichtingen gedurende de maand kunnen resulteren in een afwijking van het beoogde afdekkingspercentage. De renteafdekking per balansdatum, op basis van marktrente, bedraagt 78,4%.

Het bestuur hanteert een zogenaamde 'bucket' benadering in het matchingbeleid, waarbij de matching van de verplichtingen plaatsvindt per mandje van looptijden van 5 jaar teneinde het risico van veranderingen in de rentetermijnstructuur zoveel mogelijk te elimineren. Er vindt geen automatische rebalancing op bucketniveau plaats.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	94.526	15,5	57.640	11,1
Resterende looptijd ≥ 1 en < 5 jaar	111.062	18,2	103.861	20,0
Resterende looptijd ≥ 5 jaar	403.818	66,3	356.883	68,9
	609.406	100,0	518.384	100,0

Het in de balans verantwoorde saldo vastrentende waarden ad € 689.167 (2022: € 594.836) is niet gelijk aan het in bovenstaande tabel genoemde saldo vastrentende waarden. Dit wordt veroorzaakt doordat in deze paragraaf het doorkijk-principe wordt toegepast. Het verschil ultimo boekjaar is in onderstaande tabel nader gekwantificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Vastrentende waarden balans	689.167	594.836
Rente derivaten	-67.840	-69.687
Valuta derivaten	-916	-2.397
Overige	-11.005	-4.368
Totaal correctie "doorkijkprincipe"	-79.761	-76.452
Vastrentende waarden risicoparagraaf	609.406	518.384

De benodigde buffer voor het renterisico bedraagt € 24.176 (2022: € 24.289).

Risico zakelijke waarden (S2)

Prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van vastgoed naar sectoren is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Kantoren	1.390	1,4	1.534	1,5
Winkels	18.984	19,6	18.880	18,6
Bedrijfsruimten	4.267	4,4	4.037	4,0
Woningen	42.171	43,5	45.639	45,0
Overige*	30.167	31,1	31.402	30,9
	96.979	100,0	101.492	100,0

* Onder overige valt een bedrag van € 21.314 onder vastgoed Zorgsector (2022: € 22.403).

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Europa	80.501	83,0	84.589	83,4
Noord Amerika	12.589	13,0	12.412	12,2
Asia Pacific	3.889	4,0	4.491	4,4
	96.979	100,0	101.492	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Beleggingsinstellingen	1.673	0,6	1.138	0,5
Financiële instellingen (w .o. banken en verzekeraars)	45.413	16,2	42.353	17,5
Nijverheid en industrie	133.638	47,8	114.880	47,4
Handel	18.196	6,5	16.599	6,9
Transport en opslag	4.573	1,6	4.390	1,8
Nutsbedrijven	6.887	2,5	7.511	3,1
Overige dienstverlening	62.690	22,4	48.599	20,1
Andere instellingen	6.689	2,4	6.493	2,7
	279.759	100,0	241.963	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Europa	38.426	13,7	33.744	13,9
Noord Amerika	154.365	55,2	125.806	52,0
Overige mature markets	15.108	5,4	13.605	5,6
Asia Pacific	38.520	13,8	34.538	14,3
BRIC landen	15.489	5,5	14.707	6,1
Emerging markets	3.301	1,2	3.322	1,4
Overige mature markets	14.550	5,2	16.241	6,7
	279.759	100,0	241.963	100,0

De benodigde buffer voor het risico zakelijke waarden bedraagt € 115.717 (2022: € 104.638).

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2023 circa € 438.308 (2022: € 386.208). De netto risicopositie bedraagt circa 5% (2022: 9%).

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

(* € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
	€ vóór	€ valuta- derivaten	€ netto positie (na)	€ netto positie (na)
EUR	668.636	-388.226	1.056.862	899.145
CHF	6.702	6.433	269	291
GBP	15.261	15.374	-113	-1.748
JPY	15.845	15.499	346	497
USD	329.368	329.084	284	38.286
Overige	71.132	21.836	49.296	47.020
	1.106.944	-	1.106.944	983.491

De benodigde buffer voor het valutarisico bedraagt € 13.581 (2022: € 18.692).

Grondstoffenrisico (S4)

De omvang van de buffer voor het grondstoffenrisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 35% kan worden opgevangen voor dat deel van de portefeuille dat in grondstoffen is belegd. Het bestuur heeft op 18 december 2018 besloten om in 2019 de beleggingen in grondstoffen te verkopen. Daarom wordt geen buffer meer aangehouden.

De benodigde buffer voor grondstoffenrisico bedraagt € 0 (2022: € 0).

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Nederlandse overheidsinstellingen	83.888	13,8	76.171	14,7
Buitenlandse overheidsinstellingen	246.201	40,4	185.833	35,9
Beleggingsinstellingen	121.422	19,9	120.153	23,2
Transport en opslag	2.228	0,4	2.657	0,5
Financiële instellingen (w .o. banken en verzekeraars)	43.390	7,1	23.857	4,6
Vastgoed	6.342	1,0	7.947	1,5
Nijverheid en industrie	54.773	9,0	49.945	9,6
Handel	7.390	1,2	9.713	1,9
Overige dienstverlening	43.772	7,2	42.108	8,1
	609.406	100,0	518.384	100,0

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Europa	448.117	73,6	371.467	71,7
Noord Amerika	113.619	18,6	103.209	19,9
Overige mature markets	9.402	1,5	8.714	1,7
Asia Pacific	11.230	1,8	9.403	1,8
BRIC landen	1.832	0,3	2.686	0,5
Emerging markets	17.564	2,9	5.367	1,0
Overige mature markets	7.642	1,3	17.538	3,4
	609.406	100,0	518.384	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(* € 1.000)	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
AAA	302.713	49,7	276.949	53,4
AA	130.157	21,4	96.672	18,7
A	71.423	11,7	-22.459	-4,3
BBB	68.620	11,3	72.139	13,9
<BBB	59.959	9,8	57.202	11,0
Not rated *	-23.466	-3,9	37.881	7,3
	609.406	100,0	518.384	100,0

*Het saldo bestaat met name uit credits en derivaten.

Voor de bepaling van de rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P, Moody's en Fitch.

De benodigde buffer voor het kredietrisico bedraagt € 44.667 (2022: € 42.027).

Verzekeringstechnische risico (S6)

Langlevenrisico

Het langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de korte beschrijving van de pensioenregeling, opgenomen in de toelichting op de balans, punt 5 technische voorziening.

De benodigde buffer voor het verzekeringstechnisch risico bedraagt € 29.031 (2022: € 26.388).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische

en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het fonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij.

Dit betreft per 31 december 2023 de volgende posten.

(* € 1.000)	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Obligaties		
Koninkrijk der Nederlanden	83.888	76.171
Bondsrepubliek Duitsland	85.707	68.916
Republiek Frankrijk	100.977	70.676

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Actief beheerrisico (S10)

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nageleefde portefeuille.

Het fonds heeft beoordeeld dat voor het actief beheerrisico geen buffer hoeft te worden aangehouden.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, haar bestuurders, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders, voor zover zij bestuurder zijn in het fonds. Een bestuurder neemt deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar paragraaf 7.5.4. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

7.4.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Administratiekosten

Inzake het voeren van de administratie van het fonds heeft het fonds een langlopende administratieovereenkomst met Appel Pensioenuitvoering B.V. De overeenkomst zal gelden tot en met 31 december 2025. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De vergoeding voor 2024 bedraagt circa € 2,3 miljoen. De overeenkomst zal gelden tot en met 31 december 2023.

Vermogensbeheerkosten

Met de vermogensbeheerder Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V. is de beheerovereenkomst met 1 jaar verlengd tot en met 31 december 2024. In 2024 bedraagt de vergoeding circa € 0,8 miljoen. Met de vermogensbeheerder BMO Global Asset Management is een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd overeengekomen. Het contract kan jaarlijks worden opgezegd met een opzegtermijn van 3 maanden. De vergoeding over 2024 bedraagt circa € 2,3 miljoen.

Derivaten

Voor de contractomvang van de derivaten wordt verwezen naar de toelichting op de balans, punt 1 toelichting beleggingen voor risico fonds, behorende tot de jaarrekening 2023.

Interne audit

Met Mazars N.V. is in 2020 een tweejarig contract aangegaan voor het vervullen van de sleutelfunctie interne audit ten behoeve van IORP II. De overeenkomst wordt na de initiële looptijd ieder jaar automatisch verlengd met een jaar. In het jaarplan wordt de begroting opgenomen voor ieder jaar. De jaarlijkse kosten bedragen circa € 50 duizend.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Het opbouwpercentage wordt per 1 januari 2024 verhoogd van 1,644% naar 1,875%.
In het jaarwerk is hiertoe de schadevoorziening verhoogd van 10.054 naar 11.467.

7.5 Toelichting op de staat van baten en lasten

7.5.1 Premiebijdragen risico pensioenfonds (van werkgevers en werknemers)

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Werkgevers- en werknemerspremie	54.481	54.684
Aanvullende verzekering	-	-
	54.481	54.684
Mutatie inzake voorziening premiedebiteuren	-190	28
Afschrijving premiedebiteuren	-72	-35
	54.219	54.677

De kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Zuiver kostendekkende premie	48.096	70.651
Gedempte kostendekkende premie	54.618	51.365
Ontvangen (feitelijke) pensioenpremie	54.481	54.684

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2022 gepubliceerd door DNB).

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Nominaal pensioeninkoop op marktw aarde	39.489	59.319
Opslag op uitvoeringskosten	2.249	1.841
Solvabiliteitsopslag	6.358	9.491
	48.096	70.651

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Nominaal pensioeninkoop op marktw aarde	31.370	29.475
Opslag op uitvoeringskosten	2.249	1.841
Solvabiliteitsopslag	5.051	4.716
Actuarieel benodigde premie voorw aardelijke onderdelen	15.948	15.333
	54.618	51.365

Het fonds hanteert een financieringsbeleid dat uitgaat van een gedempte premie. De gedempte premie wordt geacht kostendekkend te zijn. De gedempte premie wordt analoog aan de kostendekkende premie berekend. De gedempte kostendekkende premie is berekend op basis van een verwacht rendement. De gehanteerde rendementscurve is gebaseerd op de maximaal toegestane parameters, waarbij de gehele curve met 0,1%-punt wordt verlaagd, uit oogpunt van evenwichtige belangenafweging.

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Actuariële inkoop van onvoorw aardelijke onderdelen	31.370	29.475
Opslag voor uitvoeringskosten	2.249	1.841
Solvabiliteitsopslag	5.051	4.716
Voorw aardelijke onderdelen	15.948	15.333
Opslag feitelijke premie	-137	3.319
	54.481	54.684

7.5.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfondsd

2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheerder	Totaal
(* € 1.000)	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	3.007	-5.451	-406	-2.850
Aandelen	-	43.706	-622	43.084
Vastrentende w aarden	7.495	33.952	-1.636	39.811
Derivaten	-4.690	13.622	-150	8.782
Overige beleggingen	4.313	-	-257	4.056
Overige opbrengsten en lasten*	-	-	-687	-687
TOTAAL	10.125	85.829	-3.758	92.196

2022	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheerder	Totaal
(* € 1.000)	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	2.237	-5.869	-473	-4.105
Aandelen	-	-56.008	-618	-56.626
Vastrentende w aarden	6.980	-163.557	-1.598	-158.175
Derivaten	1.741	-238.776	-168	-237.203
Overige beleggingen	93	-	-297	-204
Overige opbrengsten en lasten*	-	-	-577	-577
TOTAAL	11.051	-464.210	-3.731	-456.890

Transactiekosten zijn geen onderdeel van de kosten van vermogensbeheer. Transactiekosten zijn onderdeel van de aan - en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn tevens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen in 2023 € 824 (2022: € 2.463).

* Een deel van de algemene kosten is toegerekend aan de vermogensbeheerkosten.

7.5.3 Pensioenuitkeringen

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Ouderdomspensioen	16.402	14.883
Partnerpensioen	3.535	3.265
Wezenpensioen	81	89
Afkoop pensioenen en premierestitutie	797	860
	20.815	19.097

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 594,89 (2022: € 520,35) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

7.5.4 Pensioenuitvoeringskosten

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Administratiekosten	2.229	1.827
Accountantskosten	72	57
Bestuurskosten	266	202
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	334	366
Contributies en bijdragen	78	61
Overige kosten	6	6
	2.985	2.519

Een deel van de algemene kosten is toegerekend aan de vermogensbeheerkosten.

Honoraria onafhankelijke accountant

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Controle van de jaarrekening	103	81
Andere niet controle diensten	-	-
	103	81

De accountantskosten zijn voor € 31 (2022: € 24) toegerekend aan vermogensbeheerkosten.

Deze werkzaamheden inzake zowel boekjaar 2023 als boekjaar 2022 zijn uitgevoerd door BDO Audit & Assurance B.V.

Bezoldiging Personeelsleden

Het fonds heeft zowel in 2023 als in 2022 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van Appel dan wel vermogensbeheerder.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten, overige kosten bestuur en overige bestuurskosten. De bezoldiging bestuurders en leden van de Raad van Toezicht en het verantwoordingsorgaan bedraagt in 2023 € 383 (2022: € 341), hiervan is toegerekend aan de vermogensbeheerkosten € 192 (2022: € 170).

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

7.5.5 Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met 3,264% (2022: -0,486%), zijnde € 30.514 (2022: -€ 6.275). Het rentepercentage is afgeleid van de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021.

Pensioenuitkeringen en afkopen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Overige wijzigingen

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Resultaat op kanssystemen:		
Sterfte	-1.647	-1.137
Arbeidsongeschiktheid	-1.079	2.100
Mutaties	2.229	32
Totaal overige wijzigingen in de technische voorzieningen	-497	995

7.5.6 Mutatie overige technische voorziening

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Rentetoevoeging Spaarfonds gemoedsbezw aarden	-	2
	-	2

7.5.7 Saldo overdracht van rechten

(* € 1.000)	2023	2022
	€	€
Inkomende w aardeoverdrachten	-3.346	-4.045
Uitgaande w aardeoverdrachten	2.246	12.506
Subtotaal	-1.100	8.461
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	3.312	4.050
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-2.144	-12.201
Totaal overige resultaten	1.168	-8.151
Saldo overdracht van rechten	68	310

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn

opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

7.5.8 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn evenals vorig jaar vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

7.5.9 Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het resultaat boekjaar is voor € 12.109 toegevoegd aan de algemene reserve en voor € 11.995 toegevoegd aan de solvabiliteitsreserve

7.5.10 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie heeft de jaarrekening 2023 besproken in de vergadering van 16 juni 2024. Het jaarverslag is vastgesteld op 21 juni 2024.

Ondertekening bestuur voor akkoord
Amsterdam, 21 juni 2024

De heer G.W. van der Peijl
Voorzitter

De heer D.P. Slob
Secretaris

De heer S.J.H. Borghouts
Bestuurslid

Mevrouw A. Houtman
Bestuurslid

De heer H.A. Kempen
Bestuurslid

De heer M. de Jong
Bestuurslid

De heer G.J. Seffinga
Bestuurslid

De heer P.J. Verhoog
Bestuurslid

8 Overige gegevens

8.1 Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het resultaat boekjaar is voor € 12.109 toegevoegd aan de algemene reserve en voor € 11.995 toegevoegd aan de solvabiliteitsreserve.

8.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie..

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 5.560.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 278.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

Hierbij is in aanmerking genomen dat het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Rotterdam, 21 juni 2024

drs. H.L.N. Stofbergen AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie te Amsterdam gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de balans per 31 december 2023; 2. de staat van baten en lasten over 2023; en 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.	Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie op 31 december 2023 en van het saldo van baten en lasten over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter onderbouwing van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 5.560.000. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves. Het pensioenvermogen en de dekkingsgraad van het pensioenfonds en de mogelijkheid om aan de verplichtingen naar haar deelnemers te voldoen, zijn belangrijke indicatoren voor de gebruiker van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 278.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak continuïteit

Pensioenfonds zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogensdekking (het vereist eigen vermogen) aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt. Als het fonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals opgenomen op pagina 74 in de jaarrekening is het aanwezig eigen vermogen lager dan het vereist eigen vermogen. De beleidsdekkingsgraad bedraagt ultimo 2023 111,5%.

Zoals toegelicht op pagina 16 van het jaarverslag en pagina 75 van de jaarrekening, heeft het bestuur een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank waarin is uitgewerkt hoe de beleidsdekkingsgraad binnen de wettelijk gestelde termijnen weer op het vereiste niveau kan worden gebracht. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur. Omdat het pensioenfonds de ultieme mogelijkheid heeft om de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten en daarmee de continuïteit van het pensioenfonds te allen tijde te waarborgen heeft het bestuur geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Op pagina 38 van het jaarverslag besteedt het bestuur aandacht aan de toekomst van het pensioenfonds. Het bestuur heeft op pagina 62 van de jaarrekening toegelicht, dat de jaarrekening is opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de activiteiten van het pensioenfonds.

Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- ▶ Het verkrijgen van controle-informatie over het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen.
- ▶ Overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur en het herstelplan dat is ingediend bij De Nederlandsche Bank alle relevante elementen bevat en consistent is met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de bepaling van het vereist eigen vermogen en de dekkingsgraden.
- ▶ Het nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gereede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van het pensioenfonds om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- ▶ Overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een continuïteitsrisico.
- ▶ Het inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over haar kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.
- ▶ Het inspecteren van correspondentie met relevante toezichhoudende instanties.
- ▶ Bespreken met het bestuur wat de impact is van de Wet Toekomst Pensioenen op het pensioenfonds.

De financiële positie van het pensioenfonds en de wettelijke mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden de pensioenverplichtingen te kunnen aanpassen zijn een belangrijk onderdeel van bovenstaande evaluatie.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties opgeleverd dat de continuïteitsveronderstelling van het bestuur niet passend is en hebben niet geleid tot identificatie van continuïteitsrisico's.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het verantwoordingsorgaan toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar pagina 29 van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn frauderisicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode en de klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving,

oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

<p>Waardering van de technische voorzieningen</p>	<p>CONTROLEWERKZAAMHEDEN EN WAARNEMINGEN</p>
<p>Vanwege het schattingselement in het bepalen van de grondslagen voor de berekening van de technische voorzieningen, de omvang van de technische voorzieningen en de impact van de technische voorzieningen op de beleidsdekkingsgraad en daarmee op de besluitvorming onderkennen wij een frauderisico ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen.</p>	<p>Dit is een onderdeel van de kernpunten, hiervoor verwijzen wij naar het kernpunt 'Schattingen in de waardering van de technische voorzieningen'.</p>
<p>Premiebijdragen en beleggingsresultaten</p>	<p>CONTROLEWERKZAAMHEDEN EN WAARNEMINGEN</p>
<p>Op grond van onze beroepsregels gaan wij uit van een verondersteld frauderisico ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Op basis van onze risicoanalyse onderkennen wij het veronderstelde frauderisico ten aanzien van de opbrengstverantwoording in de niet-routinematige / handmatige boekingen in de opbrengstverantwoording.</p>	<p>Wij hebben de niet-routinematige / handmatige journaalboekingen in de opbrengstverantwoording geanalyseerd. Hierbij hebben wij vastgesteld of de journaalboeking aansluit bij de ontvangen premie-inkomsten of de door de vermogensbeheerder verantwoorde beleggingsopbrengsten.</p>
<p>Doorbreken van interne beheersing door het bestuur</p>	<p>CONTROLEWERKZAAMHEDEN EN WAARNEMINGEN</p>
<p>Bij onze controlewerkzaamheden hebben we aandacht besteed aan het risico dat het bestuur de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, inclusief een evaluatie van aanwijzingen van mogelijke oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur, hetgeen een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude kan betekenen. Door een gedegen risicoanalyse hebben wij vastgesteld op welke manieren het bestuur de aanwezige interne beheersing kan doorbreken.</p>	<p>Met specifieke werkzaamheden, zijnde data-analyses op de grootboekmutaties, inclusief de memoriaalboekingen en de werkzaamheden zoals in de kernpunten beschreven hebben wij geen indicaties op het doorbreken van de interne beheersing en hieruit volgende materiële fraude geconstateerd. Aanvullend hebben wij de rapportages van de sleutelfunctionarissen doorgenomen. Hierin zijn geen indicaties voor materiële fraude en non-compliance opgenomen.</p>

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur.

Uit onze werkzaamheden volgden geen signalen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak niet-naleven van wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 “Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen”, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen en het kennismaken van rapporten van de compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen. Wij hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert geweest op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben wij schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Reikwijdte

Uitbesteding van processen aan dienstverleners

Het pensioenfonds heeft het beheer van beleggingen uitbesteed aan Columbia Threadneedle (CTI), Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SARE&F) en Schroders (hierna: ‘vermogensbeheerder’). De pensioenadministratie is uitbesteed aan Appel Pensioenuitvoering B.V. (hierna ‘pensioenuitvoeringsorganisatie’). De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door de vermogensbeheerder en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van het pensioenfonds. Op basis hiervan identificeren wij de risico’s op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico’s in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor het pensioenfonds relevante interne

beheersingsmaatregelen van de dienstverleners in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE-3402 Type II)-rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen, beoordelen van de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2023 en het beoordelen van de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan de dienstverleners.

Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden verricht op onder andere de beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen gecontroleerd aan de hand van brondocumentatie bij het pensioenfonds.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede processen en de aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

SCHATTINGEN IN DE WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN	ONZE CONTROLEAANPAK
De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen.	Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: <i>‘Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfonds’</i> . Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.
De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door De Nederlandsche Bank (‘DNB’) gepubliceerde rentetermijnstructuur en de door het	Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen

<p>Actuariel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds.</p> <p>De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk “Grondslagen voor de waardering van activa en passiva” op pagina 66 en 67 van de jaarrekening.</p> <p>In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.</p>	<p>van de gehanteerde rekenrente, overlevingstafel, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde certificerend actuaris beoordeeld.</p> <p>Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruik gemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2023. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames van het bestuur met betrekking tot de actuariële grondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaris.</p> <p>De gehanteerde grondslagen en veronderstellingen, zoals vermeld op pagina 66 en 67 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen op pagina 76 en 77 hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.</p>
<p>WAARDERING EN TOELICHTING VAN NIET-(BEURS) GENOTEERDE BELEGGINGEN</p>	<p>ONZE CONTROLEAANPAK</p>
<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en worden gewaardeerd op marktwaarde. Door het pensioenfonds wordt voornamelijk belegd via Columbia Threadneedle Investments</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2023.</p>

<p>(CTI), Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SARE&F) en Schroders.</p> <p>Voor een groot gedeelte van de beleggingen wordt de actuele waarde bepaald op basis van de intrinsieke waarde per participatie voor de posities in fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt toe bij de posities in niet-(beurs) genoteerde beleggingsfondsen doordat de waarde wordt ontleend aan de opgaven van fondsmanagers. Gezien de omvang van de post hebben wij dit als kernpunt geïdentificeerd in onze controle. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen beschreven in het hoofdstuk “Grondslagen voor waardering van activa en passiva” op pagina 64 van de jaarrekening.</p>	<p>Tevens hebben wij de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de vermogensbeheerder en custodian beoordeeld op basis van de ontvangen ISAE-3402 Type II-rapportages / SOC-rapportages.</p> <p>De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente door een andere onafhankelijke accountant, gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds ten opzichte van die van de fondsen waarin wordt belegd alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant.</p> <p>Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.</p>
---	--

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het voorwoord;
- ▶ karakteristieken van Bpf Beton;
- ▶ het verslag van het bestuur;
- ▶ het verslag van de Raad van Toezicht;
- ▶ het verslag van het verantwoordingsorgaan;
- ▶ het slotwoord;
- ▶ de overige gegevens;
- ▶ de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds van de Betonproductenindustrie vanaf de controle van het boekjaar 2019 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze

controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen. Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon

zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 21 juni 2024

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

W.J.P. Hoeve RA

---

9 Bijlagen

Bijlage 1: Nevenfuncties

Hierna volgt het overzicht van de nevenfuncties van de bestuursleden, de leden van de raad van toezicht en de leden van het verantwoordingsorgaan per 31 december 2023.

Nevenfuncties bestuur:

Naam	Nevenfuncties
Annemiek Houtman	Adviseur Sociale Zaken Betonhuis Secretaris cao-partijen Betonproductenindustrie Sectorsecretaris Betonhuis Riolering
Dick Slob	Bestuurslid Stichting Betonindustrie Lid klantenraad Syntrus Real Estate & Finance Lid raad van toezicht Pensioenfonds Cosun Bestuurslid Stichting Waarborgfonds Werknemers Betonindustrie
Gert Jan Seffinga	Bestuurslid BPF levensmiddelen Niet Uitvoerend Bestuurslid STIPP Bestuurslid BPF Detailhandel Vereffenaar BPF Reiswerk in liquidatie
Govert van der Peijl	Staffunctionaris De Hoop Lid verantwoordingsorgaan namens werkgevers Pensioenfonds PGB Bestuurslid namens werkgevers van BPF Handel in Bouwmaterialen
Hans Kempen	Bestuurder Centraal Beheer APF Adviseur Balansmanagement BPF Particuliere Beveiliging Kempen Management & Consultancy (eigenaar)
Morris de Jong	Niet-uitvoerend Bestuurslid Oak Pensioen (voorheen BPF Meubel) Bestuurslid BPF HiBiN Bestuurslid en voorzitter Stichting PensioenLab Pensioenbestuurder FNV
Stef Borghouts	Zelfstandig interim professional Sleutelfunctiehouder risicobeheer Pensioenfonds voor Roeiers in het Rotterdamse havengebied

Nevenfuncties raad van toezicht:

Lucie Duijnstee	<p>Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds PostNL</p> <p>Voorzitter raad van toezicht Bpf voor de Reisbranche</p> <p>Voorzitter raad van toezicht Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot</p> <p>Voorzitter belanghebbendenorgaan Pensioenfondsenkring 1 CB APF</p> <p>Lid bestuur Stichting Dorrie Stoop Fonds</p> <p>Voorzitter raad van toezicht CRH pensioenfonds</p>
Jac Kragt	<p>TNO pensioenfonds - Lid van de RvT</p> <p>OBAM Investment Management - Voorzitter RvC</p> <p>Tilburg University Lecturer - Voorzitter examencommissie TiSEM</p>
Sako Zeveijjn	<p>Voorzitter bestuur OPF ATOS</p> <p>Lid RvT PF DNB</p> <p>Associé bij de firma Mens en Kennis</p> <p>Advisory board stichting DORP, bevordering kankeronderzoek</p> <p>Lid audit commissie BPF Particuliere beveiliging</p> <p>Voorzitter RvT OPF KLM vliegend personeel</p>

Nevenfuncties verantwoordingsorgaan:

Anton Rijkers	Lid van de ASA (Adviescommissie Sociale Aangelegenheden)
Arend van de Burg	<p>Kaderlid cao-partijen Betonproductenindustrie namens CNV Vakmensen</p> <p>Lid van de OR Spanbeton</p> <p>Planner/werkvoorbereider Spanbeton</p>
Jacques Beerens	<p>Kaderlid FNV Cao-partijen Betonproductenindustrie</p> <p>Voorzitter OR Monier BV</p> <p>Plv Voorzitter Euro OR Monier</p> <p>Voorzitter Limburgs Openluchtmuseum Eynderhoof</p> <p>Lid ledenraad Rabobank Midden Limburg</p> <p>Plv Voorzitter Dorpsraad in Nederweert-Eind</p> <p>Lid Gemeenschapshuis Reigershorst in Nederweert-Eind</p> <p>Voorzitter commissie Boerenbruiloft Carnavalsvereniging</p>
Jan van Mulligen	Postbesteller Cycloon

Job Basting	Gemeenteraadslid D66 Commercieel medewerker Martens Beton
Wim van der Linden	Adviseur Linden Concrete solutions
Wout Pieterse	Kaderlid cao-partijen Betonproductenindustrie namens FNV

Bijlage 2 Begrippenlijst

AAF-verklaring	Internationaal geaccepteerde auditingstandaard. Een dergelijke verklaring wordt afgegeven door de vermogensbeheerder, waarin wordt verklaard dat de interne beheersing van de processen op het gebied van vermogensbeheer afdoende zijn geborgd.
Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)	Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een fonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.
Anw pensioen	Vrijwillige overlijdensverzekering (keuze uit drie vaste pensioenbedragen), onderdeel van de regeling van Bpf Beton.
ATP-arrest	Betreft een zaak bij het Hof van Justitie betreffende ATP PensionService of zij al dan niet als gemeenschappelijk beleggingsfonds aangemerkt kunnen worden. In dat geval geldt een vrijstelling voor het heffen van BTW over uitvoeringskosten.
Asset Liability Management (ALM)	Het op elkaar afstemmen van de beleggingen, de verplichtingen en het premie- en toeslagenbeleid. Een ALM-studie wordt gebruikt om het meerjarig financieel beleid te optimaliseren uitgaande van verschillende economische scenario's.
Asset mix	Samenstelling van de beleggingsportefeuille, bijvoorbeeld aandelen, obligaties en onroerend goed.
Beleidsdekkingsgraad	De gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.
Benchmark	Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden vergeleken.
Collective Defined Contribution (CDC)	Wordt ook wel collectieve beschikbare premieregeling genoemd. Hierbij wordt de hoogte van het pensioen gebaseerd op salaris en deelnemersjaren, alsof het een DB-regeling betreft. De premie ligt echter voor een groot aantal jaren vast. Blijkt de premie achteraf niet voldoende, dan zal de pensioenuitkering lager zijn dan aanvankelijk beoogd.
Commodities	Beleggingscategorie gericht op grondstoffen zoals graan, metalen en olie.
Corporate Governance	Goed ondernemerschap; o.a. integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.
Defined Contribution (DC)	Wordt ook wel beschikbare premieregeling genoemd. Niet het pensioenresultaat, maar de jaarlijkse premie staat vast. De hoogte van het pensioen afhankelijk is van de tijdens de opbouwfase betaalde premies en het rendement dat daarop is behaald.

Defined Benefit (DB)	Wordt ook wel “salaris-diensttijdregelingen” genoemd. De pensioenuitkering vooraf al vastligt. In Nederland gaat het dan om eindloon- en middelloonregelingen. Daarin is de hoogte van het pensioen gekoppeld aan het salaris en aantal dienstjaren.
Dekkingsgraad	Procentuele verhouding tussen het aanwezige vermogen en de pensioenverplichtingen.
De Nederlandsche Bank (DNB)	DNB verzorgt het onafhankelijk (prudentieel) toezicht op pensioenfondsen.
Dispensatie	Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.
Excedentpensioen	Pensioenaanspraken boven de basisregeling van Bpf Beton, betrekking hebbend op hetzelfde dienstverband.
Franchise	Vrijgesteld bedrag dat jaarlijks door het bestuur wordt vastgesteld. Pensioenopbouw vindt plaats over het loon boven de franchise.
Financieel Toetsingskader (FTK)	Het financieel toetsingskader is onderdeel van de Pensioenwet en stelt voorschriften aan premiehoogte en de omvang van de aan te houden reserves.
Korting	Wanneer de financiële positie van Bpf Beton niet goed genoeg is, wordt in het uiterste geval een korting doorgevoerd. Dat houdt in dat de opgebouwde pensioenen worden verlaagd. Dit doet het fonds alleen als het niet anders kan.
IORP II	IORP II is Europese wetgeving. Deze introduceert drie sleutelfuncties. Een sleutelfunctie is een bekwaamheid om bepaalde governancetaken uit te voeren. De vereisten waaraan pensioenfondsen moeten voldoen op het terrein van de sleutelfuncties worden vastgelegd in artikel 143a Pensioenwet.
ISAE 3402	Internationaal geaccepteerde auditingstandaard. Met een ISAE 3402-verklaring wordt aangegeven dat het interne beheersproces adequaat is vormgegeven (verklaring type I) en functioneert (verklaring type II).
Liability Driven Investments (LDI)	Vanuit de verplichtingen gedreven beleggingen.
Outperformance	Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.
Partnerpensioen	Levenslange uitkering aan een nabestaande partner, vanaf het overlijden van de deelnemer.
Pensioengrondslag	Het deel van het pensioengevend loon boven de franchise. Over de pensioengrondslag worden aanspraken opgebouwd.
Pension Fund Governance (PFG)	Ofwel goed pensioenfondsbestuur. PFG stelt aan pensioenfondsen eisen op het gebied van transparantie, verantwoording, intern toezicht en zeggenschap.
Performance	Direct resultaat in de vorm van rente en dividendopbrengsten;

indirect resultaat door waardeverandering van de portefeuille.

PPG	De PPG-route houdt kort gezegd in dat pensioenfondsen aftrek van inkoop-btw kunnen claimen op de operationele kosten (van externe dienstverleners).
Rekenrente	Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.
Rentedekking	Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.
Servicelevel agreement (SLA)	In een service level agreement worden afspraken gemaakt over het niveau van de te leveren dienstverlening.
SIRA	Systematische IntegriteitRisikoAnalyse. Deze analyse maakt inzichtelijk welke integriteitsrisico's een rol spelen.
Solvabiliteit	Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.
Toereikendheidstoets	Actuariële toets in hoeverre het pensioenvermogen voldoende is om de verplichtingen na te komen.
Toeslagverlening/Indexatie	Elk jaar probeert Bpf Beton de pensioenen te verhogen. Een verhoging heet toeslag (indexatie). Als de financiële situatie van ons pensioenfonds goed genoeg is, laat Bpf Beton uw pensioen meegroeien met de prijzen. Dit wordt ieder jaar besloten.
Underperformance	Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.
UPO	Uniform Pensioenoverzicht. Iedereen die deelneemt aan een pensioenregeling krijgt van zijn pensioenuitvoeringsorganisatie jaarlijks een UPO zolang hij actief aan de regeling deelneemt. Het overzicht geeft aan hoeveel pensioen je ongeveer kunt verwachten bij pensionering en soms bij arbeidsongeschiktheid. En ook hoeveel je partner en kinderen aan pensioen uitgekeerd krijgen als je overlijdt.
Vastrentende waarden	Beleggingssoort waarvoor in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheek.
Voorbeleggen	Vastleggen van huidige rente- of aandeleniveaus voor toekomstige cash flows.
Voorziening pensioenverplichting (VPV)	De passiva van Bpf Beton, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.
Waardeoverdracht	Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Wittenveenkader

Het Witteveen kader is in Nederland een begrip bij de heffing van belasting. Het bepaalt hoeveel er jaarlijks voor de opbouw van een pensioen maximaal mag worden afgetrokken. Op die manier bouwt men een pensioen op zonder dat men daar bij de inleg van de premie al belasting over heeft betaald. Het betalen van inkomstenbelasting wordt naar later doorgeschoven. Het gaat dus om de politieke begrenzing van de fiscale facilitering van de pensioenopbouw.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een fonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille. Een positieve z-score geeft aan dat het rendement hoger was dan dat van de normportefeuille. De performancetoets betreft de cumulatieve z-score over de laatste vijf jaar.

Bijlage 3 Overzicht benoemingen

Voorzitter en secretaris

Sinds 25 september 2020 is de heer Van der Peijl als vaste voorzitter van het bestuur benoemd.

Sinds 30 september 2022 is de heer Slob tijdelijk als secretaris te benoemen totdat alle zetels binnen het bestuur weer zijn ingevuld.

Een eerste reserve van het bestuur is vooralsnog niet benoemd.

Vertegenwoordiging bestuur in diverse gremia

Hieronder volgt het totale overzicht van de vertegenwoordiging van bestuursleden in diverse gremia, zoals van toepassing in 2023.

Afgevaardigde en stemgerechtigde voor de Pensioenfederatie:

- Alle bestuursleden.
Bij de algemene ledenvergaderingen zal het bestuur beoordelen wie er bij bepaalde (stem)onderdelen namens het fonds worden afgevaardigd. Bestuursadvies zorgt voor de afstemming wie er namens het bestuur de Pensioenfederatie vergaderingen bijwonen.

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering Vastgoedfondsen SAREF:

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering zakelijke en particuliere hypotheekfondsen SAV (1 afgevaardigde):

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering AREA Fund Europe SAREF:

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering AREA Fund North America SAREF:

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Algemene reserve:

- De heer G.J. Seffing stelt zich beschikbaar als algemeen reserve.

Werkgroep datakwaliteit:

- De heren G.W. van der Peijl en D.P. Slob

Projectgroep implementatie NPC

- De heren D. Slob, H. Kempen en M. de Jong namens het bestuur en de heer G.W. van der Peijl als toevoerder
- Mevrouw A. Houtman en de heren W. Timmer en M. de Rooij namens cao-partijen

De indeling van de commissies is als volgt:

	A. Houtman	D.P. Slob	G.J. Seffinga	G.W. v.d. Peijl	H. Kempen	SJ.H. Borghouts	M. de Jong	P. Verhoog
Dagelijks bestuur		Secr		Vz				
BAC				lid	vz Onaf- hankelijk		lid	
IRM			lid			Vz SFH Risk Onaf- hankelijk	lid	
Pensioen- en communicatie commissie	lid	vz	lid					
Jaarwerk		lid				vz	lid	
Aandachtsgebied gegevensbescherming	X							

Bijlage 4 Externe adviseurs/uitbestedingspartijen

Het bestuur heeft de volgende taken uitbesteed conform het uitbestedingsbeleid, zoals beschreven in het document uitbestedingsbeleid. Dit document is een bijlage bij de ABTN.

Functie	Externe partijen
Adviserend actuaaris	Willis Towers Watson (WTW) Bart Weijers en Gerry Vlak
Compliance officer	Nederlands Compliance Instituut (NCI) Albert de Jong
Geschillencommissie	Montae & Partners B.V.
Onafhankelijke accountant	BDO Audit & Assurance B.V. (BDO) Werner Hoeve en Eric Weijs
Privacy officer	Montae Bestuurscentrum B.V. Stefan van der Giessen
Sleutelfunctie actuaariaat	Certificerend actuaaris bij WTW Herman Stofbergen
Uitvoeringsorganisatie (administrateur)	Appel Pensioenuitvoering B.V. Jerry Timpico (relatiemanager)
Vermogensbeheerders	Columbia Threadneedle (CTI) – Steven de Bok en Alexander van Aken Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SARE&F) – Danny Verbeek Schroders – Claudia Dawson Bank of New York Mellon (custodian)
Houder en vervuller sleutelfunctie interne audit	Mazars N.V. Edward Mulder en Isabel van Maaren
Vervuller sleutelfunctie risicobeheer	Sprenkels B.V. Remco Dijkstra, Gijs Cremers en Marco Schoonhoven
Certificerend actuaaris *	Willis Towers Watson (WTW) Herman Stofbergen, Rick Laan en Julia Bronkhorst

Pensioenbeheer

Het bestuur heeft de uitvoering van het pensioenbeheer in het verslagjaar uitbesteed aan Appel Pensioenuitvoering B.V. Appel beschikt over een ISAE 3402 Type II verklaring. In 2023 is gewerkt aan een nieuwe pensioenbeheerovereenkomst. Deze is per 29 augustus 2023 ondertekend. De overeenkomst is per 1 januari 2023 in werking getreden en geldt voor 3 jaar tot 1 januari 2026. Na afloop van deze termijn wordt de overeenkomst telkens met een jaar verlengd.

Vastgoedbeheer en hypotheek

Het bestuur heeft de uitvoering van het vastgoedbeheer uitbesteed aan:

- SARE&F: De overeenkomst met SARE&F betreffende vastgoedbeheer en hypotheek wordt vanaf 1 januari 2010 telkens stilziggend met 1 jaar verlengd. De voorwaarden zijn vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst met serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening en in de fondsvoorwaarden. SARE&F adviseert het bestuur bij de totstandkoming van het beleggingsplan vastgoed en hypotheek. Het besluit tot vaststelling van de jaarlijkse mandaatovereenkomsten ligt bij het bestuur. SARE&F beschikt over een ISAE 3402 Type II verklaring.
- Schroders: Bpf Beton heeft een overeenkomst betreffende vastgoedbeheer met Schroders om conform een discretionair mandaat deel te nemen in een fonds. Portefeuille wordt afgebouwd.

Vermogensbeheer

De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan Colombia Threadneedle (CTI) voorheen BMO Global Asset Management (BMO). De voorwaarden zijn vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst met serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening. CTI beschikt over een ISAE 3402 / AAF (01/20) verklaring.

De vermogensbeheerovereenkomst is in 2021 vernieuwd en in januari 2022 vastgesteld.

Het bestuur heeft CTI aangesteld om het beleggingsplan uit te voeren. CTI adviseert het bestuur tevens over de jaarlijkse invulling van de totale beleggingsportefeuille. Het besluit tot jaarlijkse vaststelling van het beleggingsplan en de normportefeuille ligt bij het bestuur. In het beleggingsplan wordt onder meer voor elke beleggingscategorie het percentage van het totaal belegde vermogen vastgesteld en de toegestane marges.

Bijlage 5 Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen (de Code) heeft het doel de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Daarnaast moet door de Code ook de communicatie met de belanghebbenden zoals werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden transparanter worden. Tot slot moet de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het bestuursverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code.

Op 23 mei 2024 heeft het bestuur de naleving van de normen uit de gewijzigde Code geëvalueerd. De uit te voeren acties zijn opgenomen in de jaarplanning. Waar wordt afgeweken van de code legt het bestuur de reden uit. Behalve het uitgangspunt van 'pas-toe-of-leg-uit' blijven er normen waarover altijd wordt gerapporteerd. Dit betreft de rapportagenormen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65.

Hieronder volgt een integraal overzicht opgenomen over de naleving van de Code.

Vertrouwen waarmaken

Norm 1 t/m 9

Rapportageverplichting norm 5:

- Pensioenbeleid:
  - Kenmerken pensioenregeling: bestuursverslag pagina 4 t/m 6
  - Premiebesluit: bestuursverslag pagina 11 t/m 13
  - Toeslagen: bestuursverslag pagina 11
  - Grondslagen: bestuursverslag pagina 13 en jaarrekening pagina 62 t/m 69
  - Ontwikkeling dekkingsgraden: bestuursverslag 15 en 16 en jaarrekening pagina 75
- Beleggingsbeleid: bestuursverslag pagina 20 en hoofdstuk 3.5 beleggingen pagina 31 t/m 34
- Risicobeheerbeleid: bestuursverslag hoofdstuk 3.4 risicoparagraaf pagina 26 t/m 29
- Communicatiebeleid: bestuursverslag hoofdstuk 3.3 communicatie pagina 24 en 25

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen wordt aan deze normen voldaan.

Verantwoordelijkheid nemen

Norm 10 t/m 14

Geen rapportageverplichting. Conform checklist code pensioenfondsen zijn er geen normen waaraan niet wordt voldaan en uitleg gegeven moet worden. Deze normen betreffen met name de wijze waarop het uitbestedingsbeleid is vormgegeven. Zie bestuursverslag pagina 28.

Integer handelen

Norm 15 t/m 22

Norm 15 / 16 naleving gedragscode rapportageverplichting vanuit norm 64. Paragraaf gedragscode/compliance in het bestuursverslag pagina op 22. Deze informatie is ook opgenomen in de jaarstaat J102.

Deskundigheid bestuur en VO wordt beschreven op pagina 23 van het bestuursverslag (opleidingsplan, geschiktheidsmatrix en zelfevaluatie).

Evenwichtige belangenafweging is verweven in het bestuursverslag bij bestuursbesluiten. RvT (pagina 47) en VO (pagina 51) rapporteren ook daarover.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen wordt aan deze normen voldaan.

Kwaliteit nastreven

Norm 23 t/m 30

Norm 30: Zelfevaluatie voor verantwoordingsorgaan. In 2021 heeft het verantwoordingsorgaan een zelfevaluatie uitgevoerd.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen wordt aan deze normen voldaan.

Zorgvuldig benoemen

Norm 31 t/m 40

Norm 31: Samenstelling fondsorganen wordt beschreven in hoofdstuk 2.2.1 van het bestuursverslag op pagina 7 t/m 9.

Norm 33: Diversiteitsbevordering. Bij de invulling van een vacature weegt het bestuur de diversiteitsnorm uit de Code pensioenfondsen (norm 31/33) mee, waarbij uiteindelijk geschiktheid boven diversiteit gaat. Anderhalf- tot een jaar voor het einde van de maximale termijn wordt de voordragende partij benaderd om in gesprek te treden over de opvolging van het vertrekkend bestuurslid. Hierbij wordt de voordragende organisatie gewezen op de diversiteitsnormen uit de Code, waar het bestuur invulling aan probeert te geven.

Norm 34: Maximale zittingsduur: Dit wordt toegepast vanaf 1 juli 2014. De zittingsperiode van bestuursleden vóór 2014 valt niet onder de code. Vanaf 1 juli 2014 start de telling van de termijn van de zittingsperiode. Deze termijn is gesteld op maximaal 12 jaar. Bij de herbenoeming van een van de bestuursleden in 2023 is de maximale zittingstermijn overschreden. Het bestuur heeft bij deze herbenoeming een toelichting aan DNB gegeven. DNB heeft ingestemd met deze herbenoeming.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen wordt aan deze normen voldaan.

Gepast belonen

Norm 41 t/m 45

Geen rapportageverplichting. Conform checklist code pensioenfondsen zijn er geen normen waaraan niet wordt voldaan en uitleg gegeven moet worden.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Norm 46 t/m 57

Norm 47: In de rapportage intern toezicht moet ook worden opgenomen hoe het pensioenfonds de code naleeft en toepast. Is opgenomen in de rapportage raad van toezicht, hoofdstuk 4, pagina 46.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen wordt aan deze normen voldaan.

Transparantie bevorderen

Norm 58 t/m 65

Norm 58: Missie, visie en strategie is opgenomen in hoofdstuk 3.1.3 van het bestuursverslag op pagina 18 t/m 20.

Norm 62: Verantwoord beleggen is opgenomen in het hoofdstuk 3.5 beleggingen van het bestuursverslag op pagina 32 t/m 34.

Norm 64: Naleving normen 15 en 16. Zie beschrijving bij norm 15 en 16.

Norm 65: Klachten en geschillenprocedure. Op de website van beton is een duidelijke omschrijving opgenomen van de klachtenprocedure (<https://betonpensioen.nl/deelnemers/contact/>). Aantallen van de ontvangen klachten en geschillen in het boekjaar staan op pagina 21 van het bestuursverslag.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen wordt aan deze normen voldaan.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 72450078KVMERXY6DQ64

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een **ecologische doelstelling** gedaan: ___%

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een **sociale doelstelling** gedaan: ___%

Nee

Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken.**

Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ___% duurzame beleggingen

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

met een sociale doelstelling

Dit product promootte E/S-kenmerken, maar **heeft niet duurzaam belegd.**

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie (Bpf Beton) heeft de volgende kenmerken gepromoot:

- Niet bijdragen aan controversieel gedrag en controversiële activiteiten door middel van uitsluitingen**

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Bpf Beton heeft beleggingen uitgesloten die niet passen bij verantwoord beleggen. Bpf Beton heeft niet in bedrijven belegd die zich substantieel bezig houden met het produceren, distribueren of verkopen van tabak.

Daarnaast zijn voor de aandelenportefeuille ook bedrijven uitgesloten die de VN Global Compact principes ernstig hebben geschonden of zich substantieel hebben bezig gehouden met de volgende activiteiten:

- Mijnbouw van thermische kolen & teerzanden;
- Produceren, distribueren of verkopen van controversiele wapens (inclusief clustermunitie, clusterbommen en landmijnen);
- Winning en exploitatie van onconventionele olie en gas;
- Exploitatie van commercieel beheerde gevangnissen.

Voor de bedrijfsobligatieportefeuille zijn bedrijven uitgesloten die zich substantieel hebben bezig gehouden met de productie, distributie of verkoop van landmijnen en clusterbommen.

Bpf Beton heeft ook niet in staatsobligaties van landen waaraan sanctiemaatregelen zijn opgelegd belegd. Bpf Beton had voorafgaand aan de oorlog in de Oekraïne een klein aantal bestaande Russische beleggingen. Veel van deze beleggingen konden niet meer verkocht worden na het uitbreken van de oorlog en na het opleggen van sancties op Rusland en Russische entiteiten. Deze beleggingen zijn momenteel op 0 gewaardeerd.

Bpf Beton heeft voor de aandelen- als de bedrijfsobligatieportefeuille in beleggingsfondsen belegd. Bpf Beton heeft beleggingsfondsen geselecteerd die waar mogelijk voorgaande uitsluitingen hanteren op het moment van selectie van het beleggingsfonds.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 1. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

2. Bedrijven stimuleren om duurzaamheidsrisico's te beheersen en in lijn te handelen met internationale verdragen en gedragscodes

Via actief aandeelhouderschap heeft Bpf Beton bedrijven gestimuleerd om in lijn te handelen met internationale verdragen en gedragscodes. Actief aandeelhouderschap betekent stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het aangaan van constructieve en kritische gesprekken ('engagement') met een deel van de bedrijven waarin Bpf Beton heeft belegd.

Bpf Beton zoekt aansluiting bij de belangrijkste internationale afspraken die zijn vastgelegd door de Verenigde Naties en onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Bpf Beton gebruikt het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Deze internationale richtlijnen vormen ook het uitgangspunt voor engagement, dat was gericht op bedrijven die als risicovol waren beoordeeld vanuit duurzaamheidsperspectief en die belangrijk waren in de portefeuille. Bpf Beton heeft ook gebruik gemaakt van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen.

Voor het uitvoeren van actief aandeelhouderschap heeft Bpf Beton gebruik gemaakt van externe partijen. Columbia Threadneedle Investments (CTI) voert het engagement uit. Stemmen geschiedt via de onderliggende fondsen.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 2. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

3. Mitigeren klimaatverandering en verbeteren arbeidsomstandigheden

Bpf Beton heeft de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (de Sustainable Development Goals of SDG's) geïntegreerd in haar engagementproces. Deze doelen dienen een positieve verandering te bewerkstelligen als het gaat om onder meer armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. Voor beleggers, bedrijven en overheden vormen de SDG's een gezamenlijk begrippenkader. Bpf Beton heeft twee prioriteiten voor haar engagement programma benoemd: klimaatverandering en arbeidsomstandigheden.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 3. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

4. Toepassen van criteria voor milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur (ESG-criteria: Environmental, Social & Governance) in het beleggingsbeleid

Bpf Beton heeft met externe vermogensbeheerders afgesproken dat zij de ESG-criteria op een juiste wijze in hun beleggingsbeslissingen meenemen. Daarnaast wordt van externe vermogensbeheerders verwacht dat zij het MVB-beleid (MVB staat voor maatschappelijk verantwoord beleggen) van Bpf Beton op transparante wijze naleven. Bij de selectie en evaluatie van externe vermogensbeheerders zijn verschillende duurzaamheidscriteria meegewogen.

Ten aanzien van vastgoedbeleggingen wordt gekeken naar de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) in de beoordeling van de wijze waarop ESG-criteria worden meegenomen door vermogensbeheerders.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 4. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

1. Aantal beleggingen in uitgesloten bedrijven en landen	0 Per 31/12/2023. Alleen voor discretionaire mandaten. Wel zaten er een klein aantal bestaande Russische beleggingen in de portefeuille die aangekocht zijn toen Rusland niet op de sanctielijst stond en daarna niet meer verkocht konden worden.
2. Aantal bedrijven waarmee de engagement provider in een engagementtraject zit	470 per 31/12/2023

3. Verdeling engagement activiteiten naar onderliggende SDG doelstellingen	SDG 1 – Geen armoede: 0% SDG 2 – Geen honger: 1% SDG 3 – Goede gezondheid en welzijn: 5% SDG 4 – Kwaliteitsonderwijs: 0% SDG 5 – Gendergelijkheid: 12% SDG 6 – Schoon water en sanitair: 1% SDG 7 – Betaalbare en duurzame energie: 1% SDG 8 – Eerlijk werk en economische groei: 18% SDG 9 – Industrie, innovatie en infrastructuur: 3% SDG 10 – Ongelijkheid verminderen: 3% SDG 11 – Duurzame steden en gemeenschappen: 0% SDG 12 – Verantwoorde consumptie en productie: 17% SDG 13 – Klimaatactie: 23% SDG 14 – Leven in het water: 2% SDG 15 – Leven op het land: 5% SDG 16 – Vrede, justitie en sterke publieke diensten: 2% SDG 17 – Partnerschap om doelstellingen te bereiken: 0% Geen SDG – 8%
4. GRESB scores van de onroerend goed fondsen waarin is belegd	- Achmea Dutch Residential Fund: GRESB-score van 93, 5 sterren; - Achmea Dutch Health Care Property Fund: GRESB-score van 94, 5 sterren; - Achmea Dutch Retail Property Fund: GRESB-score van 89, 5 sterren.

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

De eerste periodieke rapportage conform de vereisten van SFDR werd vorig jaar opgesteld. Ten opzichte van die rapportage is er de volgende ontwikkeling:

1. Aantal beleggingen in uitgesloten bedrijven en landen	2023: 0, 2022: 0
2. Aantal bedrijven waarmee de engagement provider in een engagementtraject zit	2023: 470, 2022: 133
3. Verdeling engagement activiteiten naar onderliggende SDG doelstellingen	SDG 1 – 2023: 0%, 2022: 0% SDG 2 – 2023: 1%, 2022: 4% SDG 3 – 2023: 5%, 2022: 2% SDG 4 – 2023: 0%, 2022: 0% SDG 5 – 2023: 12%, 2022: 2% SDG 6 – 2023: 1%, 2022: 2% SDG 7 – 2023: 1%, 2022: 2% SDG 8 – 2023: 18%, 2022: 12% SDG 9 – 2023: 3%, 2022: 3% SDG 10 – 2023: 3%, 2022: 5% SDG 11 – 2023: 0%, 2022: 1% SDG 12 – 2023: 17%, 2022: 14% SDG 13 – 2023: 23%, 2022: 26%

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

	SDG 14 – 2023: 2%, 2022: 2% SDG 15 – 2023: 5%, 2022: 12% SDG 16 – 2023: 2%, 2022: 3% SDG 17 – 2023: 0%, 2022: 0% Geen SDG – 2023: 8%, 2022: 9%
4. GRESB scores van de onroerend goed fondsen waarin is belegd	- Achmea Dutch Residential Fund: 2023: 93, 2022: 91 - Achmea Dutch Health Care Property Fund: 2023: 94, 2022: 93 - Achmea Dutch Retail Property Fund: 2023: 89, 2022: 90

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Bpf Beton heeft niet alle belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking genomen. Deze zijn gedefinieerd in de wet en kunnen door pensioenfondsen zelf worden aangevuld. Bpf Beton heeft de volgende ongunstige effecten wel meegenomen, tussen haakjes is opgenomen hoe Bpf Beton het ongunstige effect heeft meegenomen en de toelichting staat onder de eerste vraag:

- Schendingen van UN Global Compact-principes en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (uitsluitingsbeleid en actief aandeelhouderschap);
- Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens) (uitsluitingsbeleid).

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 01-01-2023 tot 31-12-2023

Grootste beleggingen	Sector	% activa	Land
<i>Achmea Particuliere Hypotheken Fonds</i>	<i>Overige</i>	<i>10,91</i>	<i>Nederland</i>
<i>Vastgoedfondsen</i>	<i>Overige</i>	<i>6,92</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/37 4</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,64</i>	<i>Nederland</i>
<i>Bundesrepublik Deutschland 08/48 1.25</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,24</i>	<i>Duitsland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/42 3.75</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,24</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/47 2.75</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,23</i>	<i>Nederland</i>
<i>Apple Inc</i>	<i>Technologie</i>	<i>1,07</i>	<i>Verenigde Staten</i>
<i>Microsoft Corp</i>	<i>Technologie</i>	<i>0,94</i>	<i>Verenigde Staten</i>
<i>Nederlandse Staat 01/44 3.25</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,85</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/40 0.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,78</i>	<i>Nederland</i>
<i>Fransen Staat 04/41 4.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,77</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Bundesrepublik Deutschland 07/44 2.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,74</i>	<i>Duitsland</i>

<i>Bundesrepublik Deutschland 01/37 4</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,73</i>	<i>Duitsland</i>
<i>Franse Staat 05/40 0.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,71</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Nederlandse Staat 01/38 0</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,66</i>	<i>Nederland</i>

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2023 en gebaseerd op de totale portefeuille van Beton. Derivaten en contanten zijn niet opgenomen in de tabel. Er is niet doorgekeken in beleggingsfondsen.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

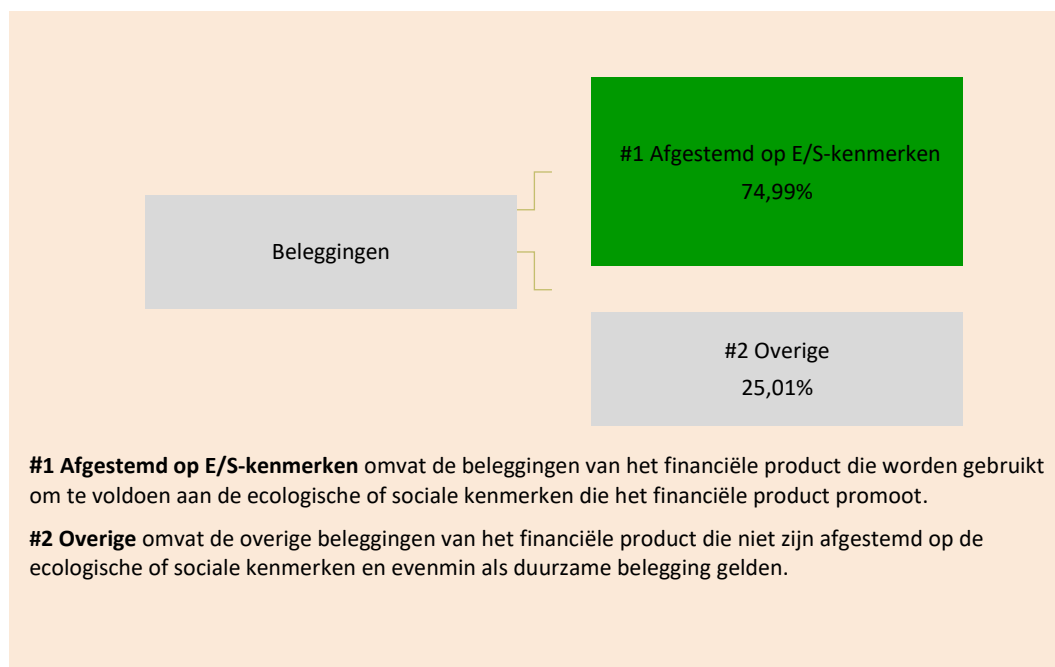
Bpf Beton promootte ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling nastreefde. Bpf Beton heeft geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen in de zin van SFDR of beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening gemaakt. Het overgrote deel van de beleggingen van Bpf Beton was afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken. Deze beleggingen hadden betrekking op aandelen, bedrijfsobligaties, beleggingen in onroerend goed en staatsobligaties. De overige beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en waren belegd in hypotheek, catastrofe en hoogrentende obligaties, derivaten of liquide middelen. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

In welke economische sectoren werd belegd?

Economische Sector	Som marktwaarde (%)
Overheid	29,64%
Overig	29,25%
Financiële sector	8,59%
Technologie	7,18%
Consumptiegoederen discretionair	4,48%
Communicatie	3,88%
Gezondheidszorg	3,83%
Industrie	2,60%
Basisconsumptiegoederen	2,56%
Vastgoed	2,29%
Energie	2,02%
Materialen	1,94%
Nutsbedrijven	1,74%

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2023. De sectorverdeling is gemaakt op basis van doorkijk in onderliggende beleggingsfondsen voorzover er data hierover beschikbaar was (hetgeen doorgaans voor alle liquide beleggingen het geval is).

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

0%.

- Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen¹?

Ja:

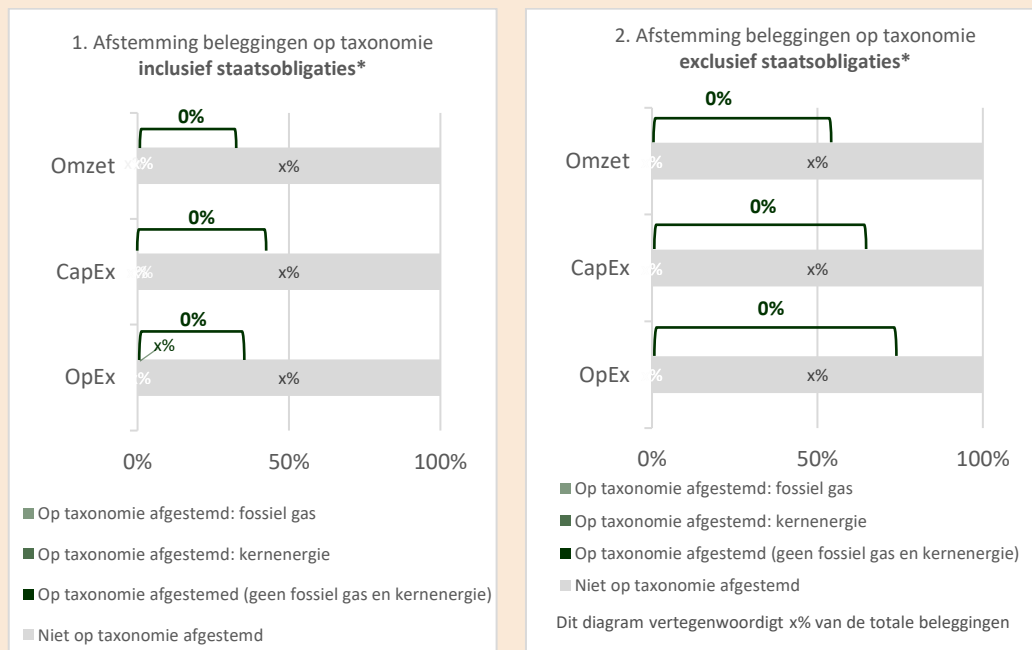
In fossiel gas

In kernenergie

Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

0%.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

De eerste periodieke rapportage conform de vereisten van SFDR werd vorig jaar opgesteld. In die periode bedroeg het percentage eveneens 0%.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Niet van toepassing. Bpf Beton heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:
 - de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
 - de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
 - de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing. Bpf Beton heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die zijn opgenomen in #2 Overige waren de belegging in hypotheek, catastrofe en hoogrentende obligaties, derivaten of liquide middelen. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing. Derivaten worden gebruikt om grote financiële risico's mee af te dekken. Liquide middelen worden gebruikt om te kunnen voldoen aan korte-termijn verplichtingen, zoals margin calls en pensioenuitkeringen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Bpf Beton heeft de volgende maatregelen getroffen:

- In opdracht van Bpf Beton heeft de fiduciër een lijst opgesteld waarin niet belegd mag worden op basis van de uitsluitingscriteria. Deze lijst werd ter uitvoering aan alle onderliggende vermogensbeheerders gecommuniceerd en tweemaal geactualiseerd. Eventuele overschrijdingen zijn door de externe vermogensbeheerders gemeld aan Bpf Beton en de fiduciaire vermogensbeheerder van Bpf Beton. De fiduciaire vermogensbeheerder van Bpf Beton heeft periodiek gecontroleerd of er niet in deze beleggingen belegd is.
- Bpf Beton heeft gebruik gemaakt van CTI voor het uitvoeren van de engagementactiviteiten. Bpf Beton heeft input gegeven ten aanzien van de thema's die zij van het grootste belang achtte bij het uitvoeren van engagementactiviteiten. Bpf Beton is periodiek geïnformeerd over de uitvoering van de engagement en over de voortgang van de engagement trajecten.
- Bpf Beton is periodiek geïnformeerd over de GRESB score van de vastgoedfondsen waarin ze heeft belegd en heeft waar nodig op basis daarvan bijgestuurd.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Bpf Beton heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele pensioenregeling.

● *Waarom verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?*

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Niet van toepassing

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische en sociale kenmerken?***

Niet van toepassing

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing